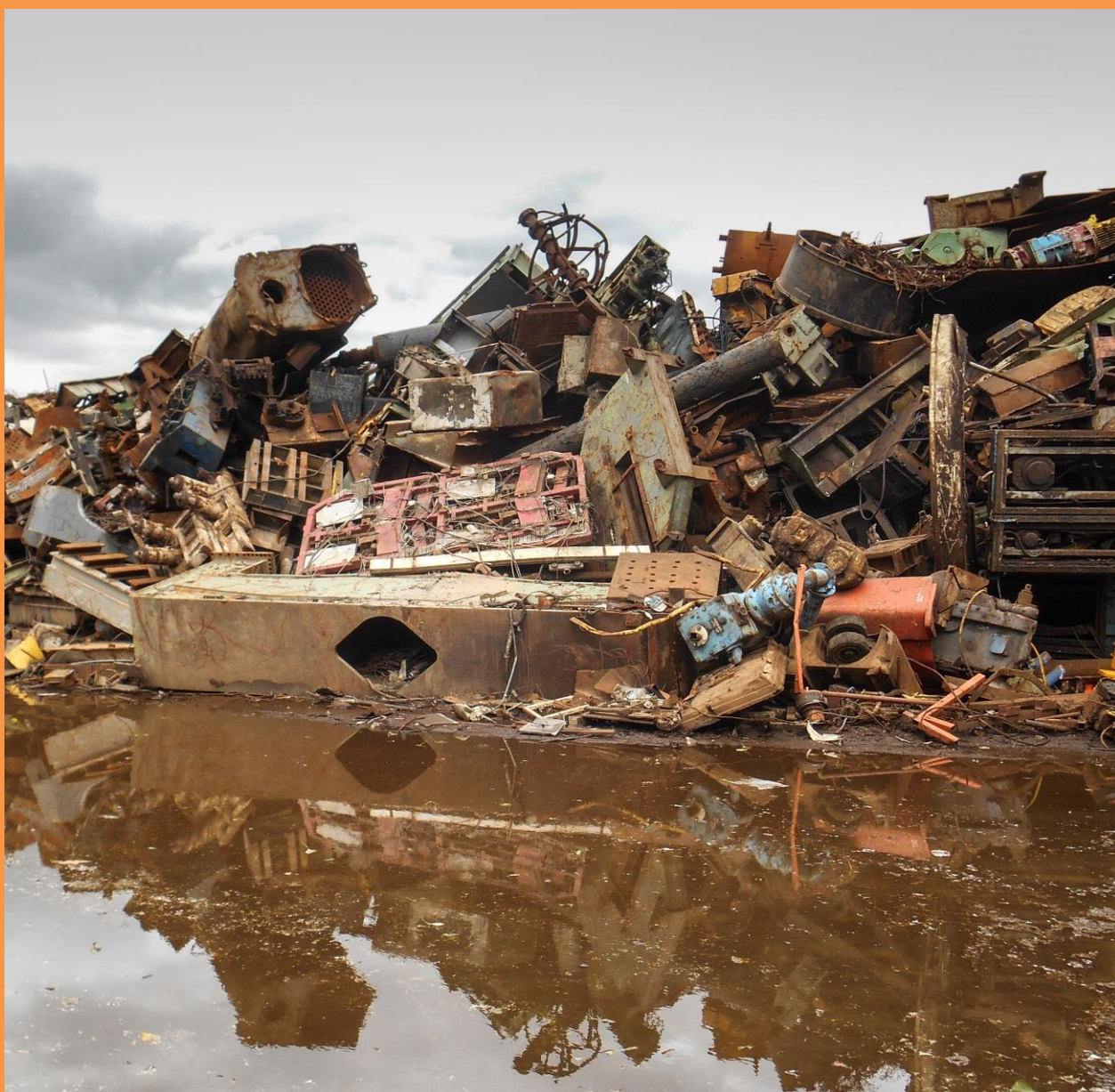

OMGEVINGSHANDHAVINGSPLAN 2021

AFDELING HANDHAVING

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	7
1 ORGANISATIE VAN DE AFDELING HANDHAVING	9
1.1 SITUERING EN ORGANOGRAM	9
1.1.1 SITUERING BINNEN DE VLAAMSE OVERHEID.....	9
1.1.2 ORGANOGRAM VAN DE AFDELING HANDHAVING	10
1.2 BELEIDSCONTEXT	12
1.2.1 VLAAMS REGEERAKKOORD 2019-2024	12
1.2.2 BELEIDSNOTA'S 2019-2024.....	12
1.2.3 BELEIDS- EN BEGROTINGSTOELICHTING 2021	12
1.2.4 ONDERNEMINGSPLAN 2021	14
1.3 OPDRACHT VAN DE AFDELING HANDHAVING	15
1.3.1 MISSIE, VISIE, STRATEGISCHE PIJLERS EN WAARDEN.....	15
1.3.1.1 Missie	15
1.3.1.2 Visie.....	15
1.3.1.3 Strategische pijlers.....	15
1.3.1.4 Waarden	15
1.3.2 MACROPROCESMAP	16
1.3.3 TOEPASSINGSGEBIED TOEZICHT EN SANCTIONERING	19
1.3.4 PROGRAMMATISCHE HANDHAVING	22
1.3.4.1 Prioriteiten	22
1.3.4.2 Geïntegreerde handhaving	23
1.3.4.3 Risicogebaseerde handhaving.....	23
1.3.5 SANCTIONERING EN ADVISERING.....	24
1.3.5.1 Bestuurlijke sanctionering.....	24
1.3.5.2 Advisering.....	25
1.3.5.3 Toepassing Milieuschadedecreet	26
1.4 PERSONEEL	26
1.4.1 AANTAL MEDEWERKERS EN VOLTijdSE EQUIVALENTEN	26
1.4.2 IN TOEZICHTSFUNCTIE AANGESTELDE MEDEWERKERS.....	27

1.5	FINANCIËN.....	27
1.5.1	UITGAVEN	27
1.5.1.1	Laboratoriumkosten voor milieu-onderzoek	27
1.5.1.2	Uitgaven in het kader van ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed	28
1.5.1.3	Studies inzake handhavingsuitvoering	28
1.5.1.4	Werkingsmiddelen.....	28
1.5.2	ONTVANGSTEN	29
2	HANDHAVINGSINITIATIEVEN 2021.....	30
2.1	SPEERPUNTEN GEÏNTEGREERDE HANDHAVING.....	30
2.1.1	BELEIDSBIJDRAGE VANUIT HANDHAVINGSUITVOERING	30
2.1.1.1	Opmaak meerjarenprogramma omgevingshandhaving	30
2.1.1.2	Stroomlijning inspectiediensten	31
2.1.1.3	Opvolging Kaderdecreet Bestuurlijke Handhaving	31
2.1.1.4	Evaluatie procedures kwijtschelding gerechtelijke dwangsommen	32
2.1.2	DEPARTEMENTALE ONDERZOEKSAGENDA	32
2.1.2.1	Compliance promotion	32
2.1.2.2	Risicogebaseerde handhaving.....	33
2.1.2.3	Technologische innovaties	33
2.1.2.4	Ambtshalve uitvoering gerechtelijke uitspraken in ruimtelijke ordening.....	33
2.1.2.5	Onderzoek naar verdere integratie DABM en VCRO	34
2.1.2.6	Omgevingshandhavingsmonitor	34
2.1.2.7	Draaiboek ondersteuning handhaving door lokale besturen	34
2.1.2.8	Actualisatie beoordeling milieurelevantie.....	35
2.1.3	AFDELINGSPROJECTEN.....	35
2.1.3.1	Integratie omgevingsinspectie	35
2.1.3.2	Uniformiteits- en kwaliteitsbewaking	35
2.1.3.3	Ondersteuning handhaving (boven)lokale overheden.....	36
2.1.3.4	Opstart Forum Omgevingshandhaving	38
2.1.3.5	Onderzoek naar onvergunde ingedeelde inrichtingen en activiteiten.....	38
2.1.3.6	Evaluatie klachtenbeheersysteem	38
2.1.3.7	Digitale transformatie	39
2.2	SPEERPUNTEN RUIMTELIJKE ORDENING	40

2.2.1	REGULIERE WERKING EN REACTIEF OPTREDEN	40
2.2.2	PROACTIEF OPTREDEN	41
2.2.2.1	Ruimtelijk kwetsbare gebieden.....	41
2.2.2.2	Compliance promotion	42
2.2.2.3	Screening databanken	43
2.2.2.4	Verharding en opvang hemelwater	43
2.3	SPEERPUNTEN ONROEREND ERFGOED.....	44
2.3.1	REGULIERE WERKING EN REACTIEF OPTREDEN	44
2.3.2	VERSTERKING LOKAAL TOEZICHT	45
2.3.3	OPTIMALISATIE VAN DE BELEIDSCYCLUS	45
2.3.4	OPTIMALISATIE DIGITALE ONDERSTEUNING HANDHAVINGSPROCES	45
2.3.5	PROACTIEVE MONITORING, SENSIBILISERING EN DE HEREVALUATIE VAN HET BESCHERMINGSPAKKET	46
2.3.6	ARCHEOLOGIE EN METAALDETECTIE	46
2.3.7	BESTUURLIJKE BEBOETING	47
2.3.8	UITWERKEN DRAAIBOEK NATRAJECT	47
2.4	SPEERPUNTEN MILIEU	47
2.4.1	REGULIERE WERKING EN REACTIEF OPTREDEN	48
2.4.2	PROACTIEF OPTREDEN	48
2.4.2.1	Afval en materialen.....	48
2.4.2.2	Dieren	51
2.4.2.3	Hinder	53
2.4.2.4	Ketentoezicht	54
2.4.2.5	Klimaat.....	56
2.4.2.6	Lucht.....	58
2.4.2.7	Omgevingsveiligheid	60
2.4.2.8	Ondergrond en grondwater	64
2.4.2.9	Water	66
2.4.2.10	Richtlijn Industriële Emissies (RIE)-inspectieprogramma	67
2.4.2.11	Exploitatie	68
	BIJLAGE – AFKORTINGEN.....	71
	BIJLAGE – CONTACTGEGEVENS AFDELING HANDHAVING	73

VOORWOORD

Beste lezer,

We stellen u graag ons omgevingshandhavingsplan 2021 voor, waarin we toelichten hoe we dit jaar invulling geven aan de handhaving van milieu, ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed.

Dit plan vindt inspiratie in de beleids- en begrotingstoelichting 2021 en in het departementaal ondernemingsplan 2021. De strategische doelstellingen inzake handhaving – krachtige, geïntegreerde, risico-gebaseerde en innovatieve handhaving – worden concreet vertaald in onze acties en speerpunten.

Onze focus ligt op oplossingsgerichte handhaving. Soms vertaalt zich dat in proactieve en preventieve handhaving, waarbij we onder meer concreet onderzoeken hoe *compliance promotion* het naleefgedrag kan verbeteren. Vaak betekent gepaste handhaving het inzetten van meer ingrijpende instrumenten, zoals aanmaningen, processen-verbaal en bestuurlijke maatregelen. Hiermee willen we ervoor zorgen dat overtreders al het nodige doen om geen schade aan milieu, de goede ruimtelijke ordening of ons erfgoed te berokkenen of schade te herstellen waar dat mogelijk is. Herstel is belangrijk, maar daarnaast geven we via onze bestuurlijke beboeting een duidelijk signaal naar overtreders dat schendingen van onze omgevingsregels hoe dan ook niet zonder gevolg blijven.

Het voorbije jaar werd getekend door de impact van de coronacrisis. We hebben onze werking aangepast zodat inspecties, permanentie en milieucrisismanagement als kritieke processen op een veilige manier konden voortgezet worden. Ook dit jaar werken we in bijzondere omstandigheden, maar we zorgen als wendbare overheid voor continuïteit in onze reguliere werking. Daarnaast kiezen we weloverwogen voor een aantal gerichte acties die aansluiten bij actuele maatschappelijke noden. We werken actief rond kwaliteit en uniformiteit, zowel bij onze inspecties als bij onze beboeting.

Als gewestelijke handhaver spelen we een belangrijke rol binnen de Vlaamse omgevingshandhaving, maar de grootste impact creëren we door samen te werken met andere actoren. In eerste instantie met de collega's binnen ons departement: voor de verdere ontwikkeling van het handhavingsbeleid en het meerjarenprogramma, de handhavingsrapportering, de digitalisering, het doelgroepenoverleg. Ook de samenwerking met de andere inspectiediensten binnen ons beleidsdomein, zoals dierenwelzijn, natuurinspectie, wooninspectie, mestbank, collega's van VMM en OVAM, wordt versterkt. We zoeken actief naar synergieën in onze samenwerking. Vanuit onze ervaring en onze expertise zullen we ook de lokale besturen ondersteunen in hun handhavingsopdracht. Nieuw dit jaar is de start van het Forum Omgevingshandhaving. Ieder die in de Vlaamse omgevingshandhaving betrokken is, kan in dit netwerk kennis en informatie delen. We zorgen voor een gerichte afstemming tussen strafrechtelijke handhaving en bestuurlijke handhaving en voor stroomlijning in de handhavingsuitvoering.

Ik ben ervan overtuigd dat we, samen met andere handhavers, ook dit jaar werk maken van een betere leefomgeving voor ons allen.

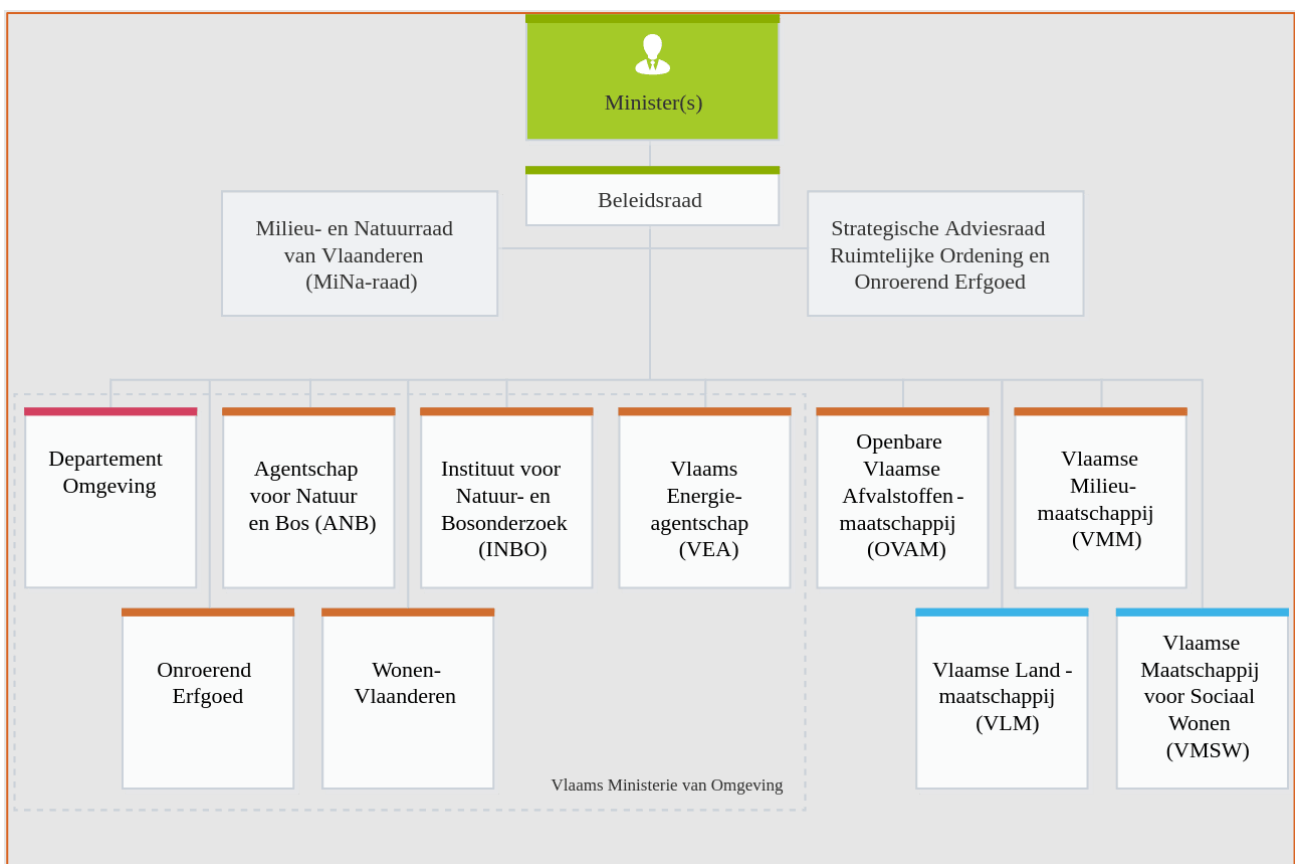
Sigrid Raedschelders
Afdelingshoofd
afdeling Handhaving

1 ORGANISATIE VAN DE AFDELING HANDHAVING

1.1 SITUERING EN ORGANOGRAM

1.1.1 SITUERING BINNEN DE VLAAMSE OVERHEID

Het beleidsdomein Omgeving binnen de Vlaamse overheid bestaat uit 10 verschillende entiteiten: het departement Omgeving, het agentschap voor Natuur en Bos, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, het Vlaams Energieagentschap, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, de Vlaamse Milieumaatschappij, het agentschap voor Onroerend Erfgoed, het agentschap Wonen Vlaanderen, de Vlaamse Landmaatschappij en tot slot de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen. De afdeling Handhaving situeert zich binnen het departement Omgeving. Op 1 januari 2021 wordt het Vlaams Energieagentschap omgevormd tot het Vlaamse Energie- en Klimaatagentschap.

Figuur 1. Organogram Beleidsdomein Omgeving d.d. 31 december 2020

De structuur van het departement Omgeving staat ten dienste van de inhoud en van het beleid dat het wil realiseren. De structuur krijgt verder vorm op basis van een klantgerichte, efficiënte en wendbare werking. Vanuit deze invalshoek zijn de opdrachten van het departement ondergebracht in drie organisatiepijlers en acht afdelingen. Vanaf 1 januari 2021 houdt de afdeling Energie, Klimaat en Groene Economie op te bestaan. De opdrachten worden geheroriënteerd en toegewezen aan het Vlaamse Energie- en Klimaatagentschap, de Vlaamse Milieumaatschappij, het departement Omgeving en het departement Mobiliteit en Openbare werken.

Figuur 2. Organogram departement Omgeving d.d. 31 december 2020

Sinds 1 april 2017 maakt de afdeling Handhaving, die is samengesteld uit de voormalige afdeling Milieuinspectie (AMI), de voormalige afdeling Inspectie en Handhaving Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed (AIHRO) en de voormalige afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer (AMMC), deel uit van het departement Omgeving. De afdeling Handhaving is samen met de afdeling Beleidsontwikkeling en Juridische ondersteuning en de afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -Projecten ondergebracht in de organisatiepijler 'Omgevingsbeleid voor Ruimte en Milieu' van het departement Omgeving. Deze pijler staat in voor de ontwikkeling van het (langetermijn)beleid en instrumentarium inzake omgeving (ruimte en milieu).

1.1.2 ORGANOGRAM VAN DE AFDELING HANDHAVING

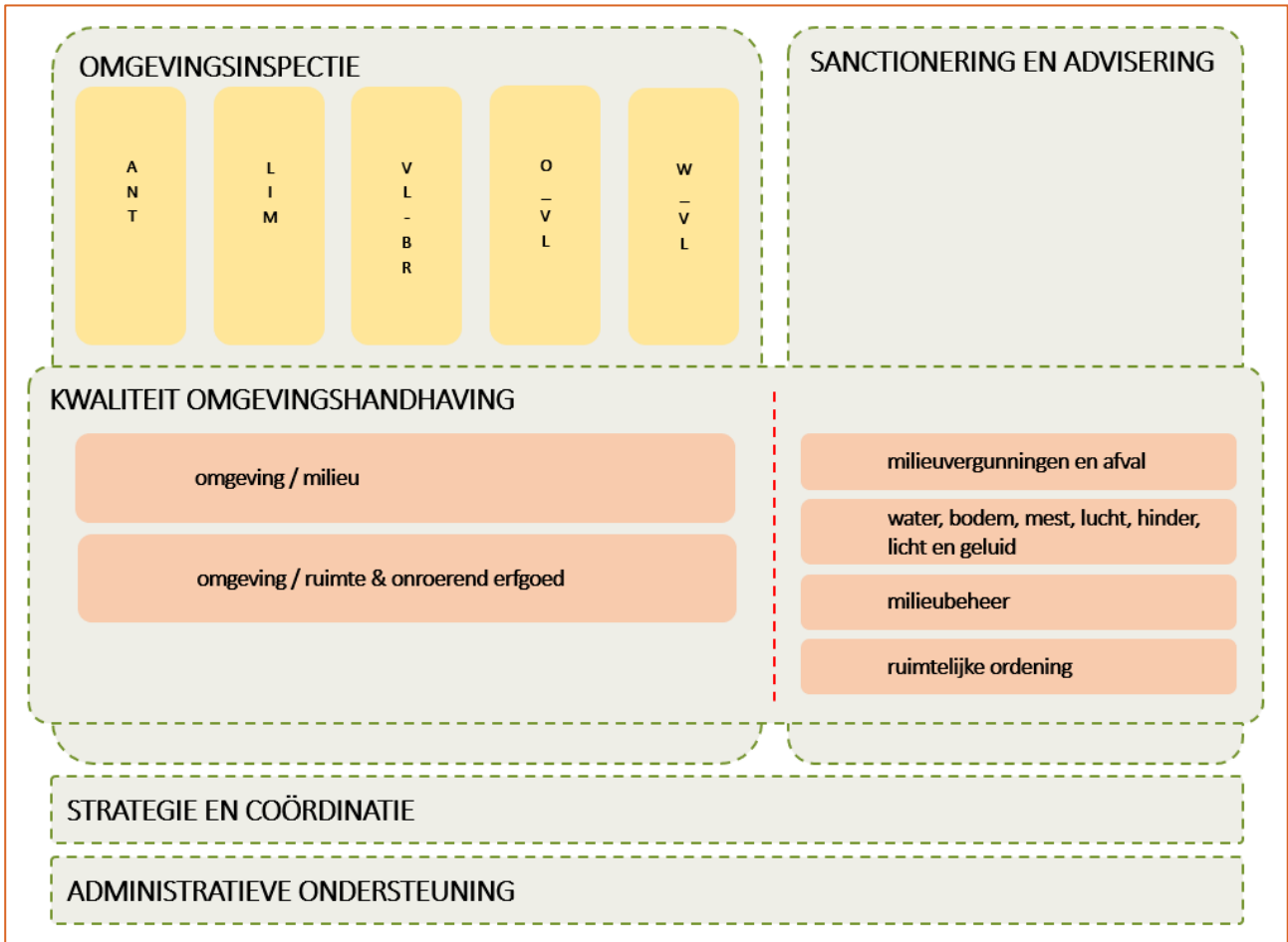
Intern organiseert de afdeling Handhaving zich in twee aparte clusters: de cluster Omgevingsinspectie en de cluster Sanctivering en Advisering, die allebei worden ondersteund door een team Administratieve Ondersteuning en een team Strategie en Coördinatie. Er bestaat een duidelijke structurele scheiding tussen de cluster Omgevingsinspectie en de cluster Sanctivering en Advisering wat de autonomie en onafhankelijkheid van de inspecteurs enerzijds en de beboeters/adviseurs anderzijds waarborgt. De cluster Omgevingsinspectie werkt decentraal met één werkplek per provincie terwijl de cluster Sanctivering en Advisering zich vanuit een centraal gelegen werkplek organiseert. Iedere werkplek wordt aangestuurd door een handhavingsmanager.

In functie van het realiseren van een coherente handhaving in heel Vlaanderen werkt de afdeling handhaving binnen haar cluster Omgevingsinspectie transversaal met twee teamverantwoordelijken. Zij organiseren een thematische werkgroepwerking met specialisten wat garant moet staan voor een afdelingsbrede kwaliteit en uniformiteit.

Drie werkgroepen verzekeren de 'handhavingskwaliteit en -uniformiteit ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed', namelijk de juridische werkgroep ruimtelijke ordening/onroerend erfgoed, de werkgroepen handhavingsuitvoering ruimtelijke ordening en handhavingsuitvoering onroerend erfgoed.

Voor de 'handhavingskwaliteit en -uniformiteit milieu' is de werkgroepwerking opgebouwd rond tien thema's, namelijk afval, dieren, hinder, ketenteam, klimaat, lucht, ondergrond & grondwater, omgevingsveiligheid, water en de coördinatie voor Richtlijn Industriële Emissies (RIE)-installaties.

Figuur 3. Organogram afdeling Handhaving

De cluster Sanctionering en Advisering werkt voor de behandeling van boetedossiers met thematische specialisaties in vier werkgroepen:

- milieuvergunningen en afval;
- water, bodem, mest, lucht, hinder, licht en geluid;
- milieubeheer;
- ruimtelijke ordening.

Daarnaast komen ook de beroepen ingesteld bij het Handhavingscollege, de adviezen inzake beroepen bestuurlijke maatregelen en gemotiveerde dwangsomverzoeken binnen deze werkgroepwerking aan bod. Twee coördinatoren 'college en advisering' verzorgen de coördinatie van deze dossierstromen voor het domein milieu respectievelijk het domein ruimtelijke ordening.

Het team Administratieve Ondersteuning staat mee in voor de performante werking van de verschillende werkplekken. Het team Strategie en Coördinatie ten slotte zet zich, rekening houdend met de departementslogica en het afdelingsbelang, in voor de beleidsontwikkeling, -implementatie en -evaluatie van de handhavingsuitvoering en neemt opdrachten op die zich in hoofdzaak situeren binnen de managementprocessen van de afdeling Handhaving, met name communicatie, personeel, juridische ondersteuning, ICT en informatiebeheer, financiën en begroting, stafwerking van de afdeling, ...

1.2 BELEIDSCONTEXT

1.2.1 VLAAMS REGEERAKKOORD 2019-2024

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 schenkt voor het eerst uitgebreid aandacht aan de Vlaamse bevoegdheden inzake justitie en handhaving en wijdt een apart hoofdstuk aan de realisatie van een geïntegreerde, innovatieve, risicogebaseerde en slagkrachtige omgevingshandhaving. Ook voor het domein onroerend erfgoed benadrukt het Vlaamse Regeerakkoord het belang van handhaving, en van proactieve handhaving in het bijzonder.

1.2.2 BELEIDSNOTA'S 2019-2024

De Beleidsnota's 2019-2024 geven op hun beurt meer concrete duiding bij het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024. Voor de afdeling Handhaving zijn daarbij accenten van verschillende beleidsnota's van belang. Een uitgangspunt voor de afdeling Handhaving is het geven van prioriteit aan het opsporen van onvergunde activiteiten, de grootste risico's en de inbreuken met de grootste milieugevolgen. De afdeling Handhaving zal daarnaast ook voort werk maken van onder andere de inzet op een krachtdadige, afgestemde en gestroomlijnde bestuurlijke omgevingshandhaving, de verkenning van innovatieve technieken voor handhavingsdoeleinden en *compliance promotion*, de verdere ontwikkeling tot een kenniscentrum waarop lokale besturen zich kunnen beroepen en de versterking van een gedigitaliseerde en datagedreven handhaving. Het jaarlijks omgevingshandhavingsplan ten slotte, vormt voor de afdeling Handhaving de basis voor proactieve handhaving waarbij ze rekening houdt met maatschappelijk relevante thema's.

1.2.3 BELEIDS- EN BEGROTINGSTOELICHTING 2021

Voor het jaar 2021 geven de Beleids- en Begrotingstoelichtingen de volgende belangrijkste prioriteiten en accenten weer inzake omgevingshandhaving:

- de ontwikkeling, implementatie en opvolging van (nieuwe) internationale en Europese visies en strategieën met betrekking tot het omgevingshandhavingsbeleid;
- de overheveling van de taken van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu (VHRM), met in het bijzonder de oprichting van het Forum Omgevingshandhavingsbeleid, de opmaak van een Omgevingshandhavingsprogramma en de opmaak van een Omgevingshandhavingsrapport;
- de opstart van een proefproject waarin inspectiediensten samenwerken om samen tot een gestroomlijnde aanpak te kunnen komen;
- de implementatie en uitbreiding van het Kaderdecreet Bestuurlijke Handhaving;
- de uitvoering van een studieopdracht om de handhavingsregelgevingen van het DABM en de VCRO en de strategische handhavingsprioriteiten, -programma's en -rapporten maximaal af te stemmen en

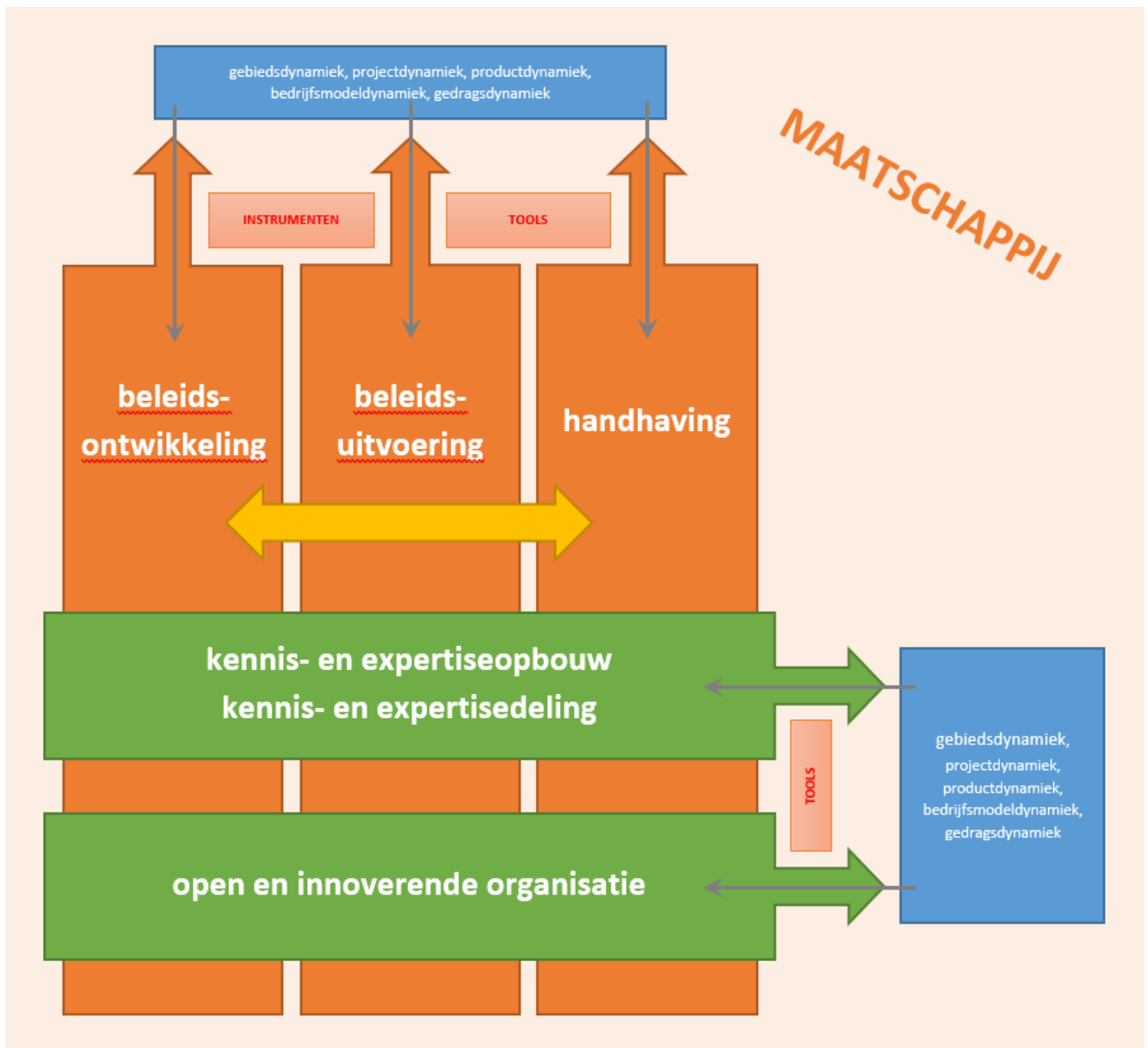
waar mogelijk maximaal te integreren in functie van een performant, efficiënt en duidelijk omgevingshandhavingsbeleid;

- de voortzetting van de studie ter ontwikkeling van een methodologie voor risicoanalyse die een basis vormt voor het actualiseren en stroomlijnen van de beleidslijnen en prioriteiten voor handhaving ruimtelijke ordening en milieu;
- de omzetting van de strategische meerjarenprogramma's in de praktijk door een preventieve en herstelgerichte inzet van het handhavingsinstrumentarium op de vastgelegde prioriteiten;
- de systematische en structurele wisselwerking tussen handhavers en beleidsmakers;
- de inzet op een performante klachtenbehandeling bij hinder in samenwerking met de lokale besturen;
- de toepassing van het subsidiariteitsprincipe en het aansporen van de lokale besturen om hun handhavende opdrachten ook daadwerkelijk op te nemen, het rechtstreeks aan lokale besturen laten toekomen van opbrengsten van handhaving door deze besturen, het garanderen en faciliteren van een planmatige en performante (boven)lokale handhaving op basis van een minimum aan beleidskaders, waar mogelijk het ter beschikking stellen van draaiboeken op maat van de lokale besturen en het verlenen van ondersteuning op het terrein;
- de verdere verkenning van het instrument *compliance promotion* en de uitwerking van een beleidsvisie ter zake;
- de inzet van innoverende remote sensing-technieken voor toezicht en opsporing en de uitwerking van een beleidsvisie ter zake waarbinnen de mogelijkheden tot implementatie worden onderzocht en afgezet tegen de resultaten van het onderzoek naar de juridische aspecten van deze innovaties en rekening houdend met de kosten-baten;
- de inzet op een betere en slimmere dataverzameling- en verwerking om zodoende gericht te kunnen handhaven, korter op de bal te spelen voor beleidsevaluatie- en bijsturing, en om een gecoördineerde uitwisseling van gegevens mogelijk te maken;
- de inzet op datamining om korter op de bal te spelen voor beleidsevaluatie en -bijsturing én om gericht aan handhaving te doen daar waar de risico's het grootst zijn;
- de ontwikkeling en implementatie van een omgevingshandhavingsmonitor die kwantitatieve en kwalitatieve informatie oplevert, en die toelaat inzicht te verwerven in de impact van handhaving en in hoe deze impact werd gerealiseerd;
- het verder onderzoek naar een concreet afwegingskader voor de handhavers waarin criteria en voorwaarden worden uitgewerkt om te bepalen in welke gevallen de ambtshalve uitvoering het aangewezen instrument is om bij ruimtelijke ordening tot herstel te komen;
- het verzekeren dat aan inspectie-opdrachten op een risicogerichte, weloverwogen en gedragen wijze invulling wordt gegeven om de kwaliteit van onze leefomgeving te blijven bewaken, ook in tijden van corona, waarbij de kritieke processen 'milieucrisismanagement' en 'permanentie- en responsstelsel milieuhygiëne' en het prioritair inspecteren van RIE-installaties en SEVESO-inrichtingen maximaal worden verzekerd;
- het maken van afspraken in de gespecialiseerde werkgroep Vlaamse bestuurlijke handhaving over de afstemming tussen bestuurlijke en strafrechtelijke handhaving;
- de verdere verfijning van het bestuurlijk boetekader voor milieu en ruimtelijke ordening op basis van concrete praktijkervaring en de mogelijke uitbreiding van de bestuurlijke transactie;
- het bieden van transparantie over de beboetingskaders en bestuurlijke transacties wat in belangrijke mate bijdraagt aan een preventieve werking;
- de bijdrage aan de nieuwe Kadernota Integrale Veiligheid en het Nationaal Veiligheidsplan.

1.2.4 ONDERNEMINGSPLAN 2021

Het ondernemingsplan 2021 van het departement Omgeving en het agentschap Onroerend Erfgoed geven via beleidsdoelstellingen invulling aan het beleidskader uitgetekend in de verschillende Beleids- en begrotingstoelichtingen 2021, maar omvat ook doelstellingen voor het regulier beleid en doelstellingen gericht op een efficiënte organisatie en een slagkrachtig beleid. De initiatieven van voorliggend Omgevingshandhavingplan 2021 maken in belangrijke mate deel uit van het ondernemingsplan 2021 van het departement Omgeving en het agentschap Onroerend Erfgoed.

Figuur 4. Dienstverleningsmodel departement Omgeving.

Het departement Omgeving houdt bij de opmaak van haar ondernemingsplan 2021 niet alleen rekening met de vernieuwde aanpak inzake de Beleids- en Begrotingstoelichtingen 2021 maar stelt ook de dienstverlening waar zij voor staat centraal.

Het departement Omgeving staat voor een beleid richting praktijk: beleidsontwikkeling, beleidsuitvoering en handhaving vloeien in elkaar over, krijgen interactief vorm en leveren instrumenten en tools die implementatie van het omgevingsbeleid op het terrein mogelijk maken.

Om de impact van de instrumenten en tools op de maatschappelijke dynamiek de nodige slagkracht te geven en tegelijkertijd de maatschappelijke dynamiek de nodige ontwikkelingsruimte te bieden, steunt het departement Omgeving op kennis- en expertiseopbouw en -deling en organiseert ze zich open en innovatiegericht. Deze opdrachten maken integraal deel uit van het beleid richting praktijk maar staan net zo goed in directe interactie met het maatschappelijke veld.

1.3 OPDRACHT VAN DE AFDELING HANDHAVING

1.3.1 MISSIE, VISIE, STRATEGISCHE PIJLERS EN WAARDEN

1.3.1.1 Missie

De afdeling Handhaving vormt het sluitstuk van een slagkrachtig omgevingsbeleid. Zij draagt bij aan een kwaliteitsvolle leefomgeving voor huidige en toekomstige generaties.

1.3.1.2 Visie

De afdeling Handhaving draagt vanuit haar eigen expertise op een geïntegreerde en gedragen manier bij tot een verbetering van de naleving van de regelgeving inzake leefmilieu, ruimte en onroerend erfgoed. Zij zet daarbij in op de uitvoering van zowel proactieve als reactieve controles en bestuurlijke beboeting. Zij zorgt bij deze handhaving voor een optimale toepassing van diverse instrumenten, een gerichte samenwerking met andere actoren en milieucrisismanagement. Zij wendt haar ervaring aan om in samenwerking met de beleidsmakers de omgevingsregelgeving te optimaliseren.

1.3.1.3 Strategische pijlers

Het bundelen van de handhavingsprocessen inzake milieu, ruimte en onroerend erfgoed biedt de afdeling Handhaving de mogelijkheid om te evolueren naar een optimaal geïntegreerde handhaving van het omgevingsbeleid. De keuze voor een gedragen handhaving gaat hand in hand met een slagkrachtige handhaving. Een gedragen, innovatieve en risicogebaseerde aanpak realiseert mee een toekomstgericht omgevingshandhavingsbeleid.

1.3.1.4 Waarden

De afdeling Handhaving stelt een door waarden gedreven samenwerkingscultuur voorop. Het resultaat van de belanghebbendenbevraging van 2017 schuift 'klant- en oplossingsgericht', 'doelmatig en doeltreffend' en 'onafhankelijk en neutraal' als belangrijkste waarden naar voor.

Alle medewerkers van de afdeling Handhaving onderschrijven de vier algemene waarden (openheid, daadkracht, 360° vertrouwen en wendbaarheid) waarmee de Vlaamse overheid haar missie en visie kleurt, richting geeft aan het beleid en haar dienstverlening beïnvloedt. Alle medewerkers van de afdeling Handhaving onderschrijven ook de specifieke waarde 'duurzaamheidsreflex' van het departement Omgeving.

Bij het uitvoeren van haar opdracht werken de medewerkers van de afdeling Handhaving onafhankelijk en neutraal, integer en geloofwaardig, kwaliteitsgericht en doeltreffend.

- Onafhankelijk en neutraal

We voeren onze taak ongebonden uit en vermijden belangenvermenging. We handelen objectief en komen daarbij professioneel en onpartijdig over. We geven loyaal uitvoering aan het handhavingsbeleid maar laten geen interventies of invloed door externe druk toe.

- Integer en geloofwaardig

We zijn objectief, neutraal en betrouwbaar omdat we vanuit het gemeenschappelijk belang de verantwoordelijkheid nemen voor ons handelen en de consequenties daarvan voor anderen. In lijn met onze visie doen we wat we zeggen. Zo zetten we ons in om rechtszekerheid voor burgers en bedrijven te garanderen. We behandelen gelijke situaties op een gelijke manier en hanteren een gepaste vorm van open communicatie.

- Kwaliteitsgericht

Onze keuzes zijn weloverwogen en gericht op het realiseren van een kwaliteitsvolle omgeving. Onze handelingen en acties voeren we grondig en met kennis van zaken uit. We spreken duidelijke en begrijpbare taal voor onze doelgroepen. We spannen ons blijvend in om de kwaliteit van onze dienstverlening te verhogen: van de interne en externe communicatie, van het informatiebeheer, van de dossierbehandeling, van de werkomstandigheden van alle leden van onze organisatie. Door ons te verplaatsen in en in dialoog te gaan met onze belanghebbenden, zowel intern als extern, kennen we hun behoeften en logica, en kunnen we hier gericht op inspelen.

- Doeltreffend

We zetten onze beschikbare instrumenten weloverwogen in om onze missie en visie zo gericht mogelijk te realiseren. We bereiken onze doelstellingen door een doordacht gebruik van de middelen. We delen onze kennis en door innovatief samen te werken, vergroten we onze slagkracht. We evalueren onze werkwijze in het licht van onze doelstellingen en sturen bij waar nodig. We streven samen met onze partners duurzame resultaten na.

1.3.2 MACROPROCESMAP

De kernopdracht van de afdeling Handhaving bestaat uit:

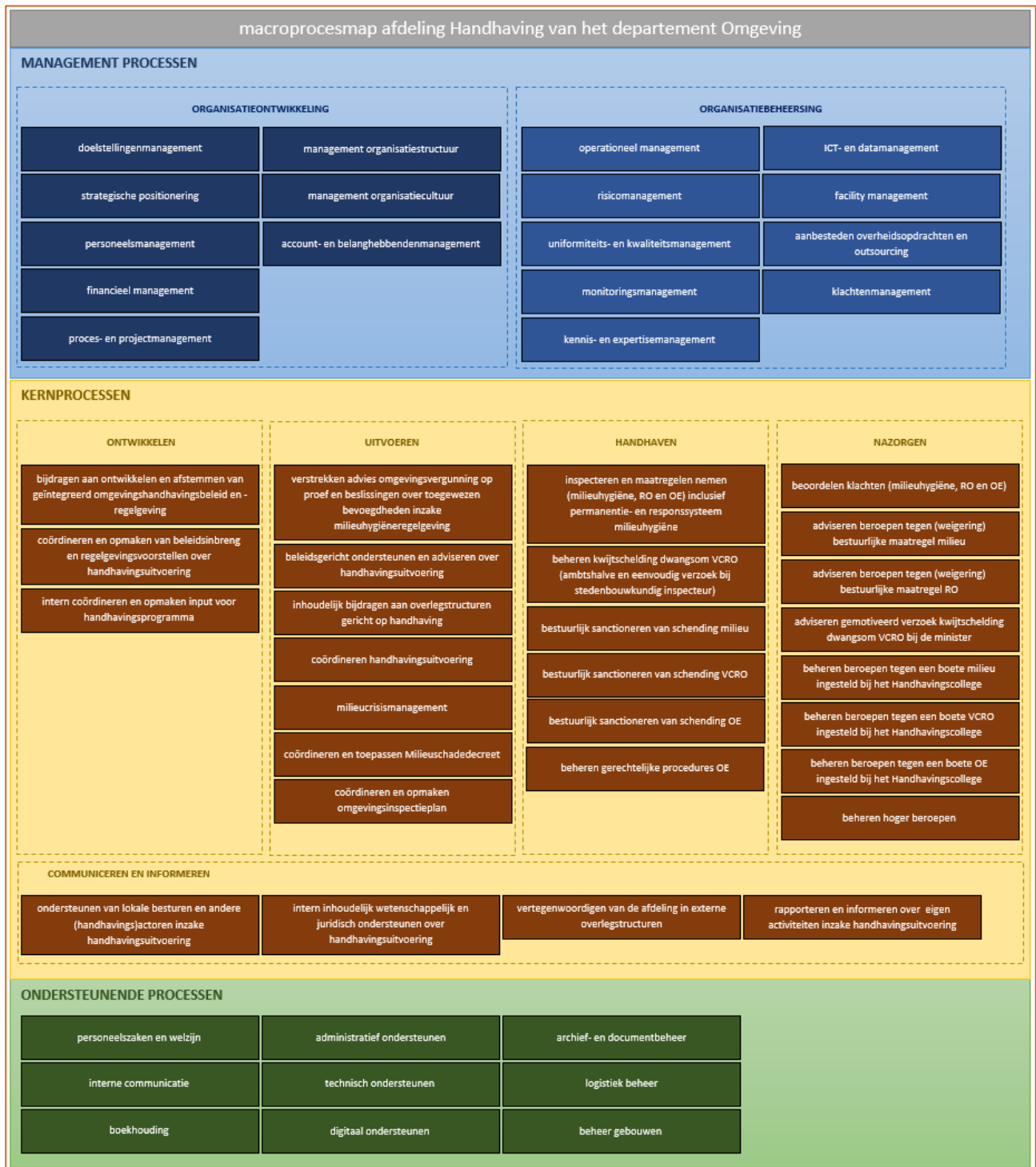
- het inspecteren en maatregelen nemen inzake milieuhygiëne, ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed;
- milieucrisismanagement (de coördinatie van de acties vanuit het beleidsdomein Omgeving bij ernstige milieu-incidenten);
- de bestuurlijke sanctionering van schendingen van de regeles inzake milieu, ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed;
- de advisering van de minister in beroepen ingesteld tegen bestuurlijke maatregelen n.a.v. schendingen milieu en ruimtelijke ordening;
- de beoordeling van verzoeken tot kwijtschelding van dwangsommen opgelegd n.a.v. gerechtelijke uitspraken met herstelvorderingen ruimtelijke ordening;
- beheren gerechtelijke procedures handhaving onroerend erfgoed;
- de toepassing van het Milieuschadedecreet.

Hoewel de afdeling Handhaving een belangrijk deel van haar tijd besteedt aan bovenstaande opdracht, draagt ze ook nog tot heel wat andere processen bij. Figuur 5 geeft de macroprocesmap van de afdeling Handhaving weer.

De afdeling Handhaving streeft voortdurend naar een verhoging van de kwaliteit van de handhaving. Daarbij besteedt ze bijzondere aandacht aan een doelmatig, uniform en geïntegreerd optreden over heel Vlaanderen. Om de handhaving in haar geheel te laten slagen, werkt de afdeling Handhaving samen met heel wat (handhavings)actoren, vermijdt ze concurrerende handhavingsactiviteiten en wil ze een voorbeeldfunctie vervullen voor de lokale overheden. Voorts onderhoudt de afdeling Handhaving (inter)nationale contacten om actief in te kunnen spelen op vernieuwingen en internationale tendensen inzake handhaving. Voor de beleidsvoorbereiding en -evaluatie adviseert de afdeling Handhaving over de uitvoerbaarheid en de handhaafbaarheid van de regelgeving. Hiertoe koppelt de afdeling haar ervaringen op het terrein terug naar de beleidsmakers. Ten slotte rapporteert en informeert de afdeling Handhaving als kennispartner over haar optreden, aanpak en expertise door het deelnemen aan verschillende fora (European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law (IMPEL), Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid (CCIM), Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW), Coördinatie Vlaamse Handhaving (CVH), ...) het bijdragen aan expertisenetwerken (begeleidingscommissie van interne/externe studies, expertisenetwerken met de parketten, ...), het verzorgen van voordrachten tijdens (al dan niet zelf georganiseerde) opleidingen en workshops, het bijdragen aan publicaties in nieuwsbrieven en vakbladen, ... Met deze transparante aanpak beoogt ze een voldoende breed maatschappelijk draagvlak voor een doelmatige handhaving te creëren.

Figuur 5. Macroprocesmap van de afdeling Handhaving.

1.3.3 TOEPASSINGSGEBIED TOEZICHT EN SANCTIONERING

Omgevingsinspectie houdt toezicht op de volgende regelgeving:

- het Onroerenderfgoeddecreet,
- het Varenderfgoeddecreet,
- de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening,
- titel III, titel IV, titel V en titel XV van het decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid,
- de wet van 28 december 1964 op de bestrijding van de luchtverontreiniging,
- de wet van 18 juli 1973 betreffende de bestrijding van de geluidshinder,
- het decreet van 24 januari 1984 houdende maatregelen inzake het grondwaterbeheer,
- het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning en het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning,
- de wet van 12 juli 1985 betreffende de bescherming van de mens en van het leefmilieu tegen de schadelijke effecten en de hinder van niet-ioniserende stralingen, infrasonen en ultrasonen,
- titel III, hoofdstuk 2 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018,
- het decreet van 22 december 2006 houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen,
- het Oppervlaktedelfstoffendecreet,
- het decreet van 8 mei 2009 betreffende de diepe ondergrond,
- het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen,
- het decreet van 8 februari 2013 houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest, als het van toepassing is op hinderlijke inrichtingen vermeld in artikel 5.2.1 van het decreet,
- het samenwerkingsakkoord van 16 februari 2016 tussen de federale staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken,
- de Verordening (EG) Nr. 850/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de persistente organische verontreinigende stoffen en tot wijziging van Richtlijn 97/117/EEG,
- de Verordening (EG) Nr. 166/2005 van het Europees Parlement en de Raad van 18 januari 2006 betreffende de instelling van een Europees register inzake de uitstoot en overbrenging van verontreinigende stoffen en tot wijziging van de Richtlijn 91/689/EEG en 96/61/EG van de Raad,
- de Verordening (EG) Nr. 1013/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2006 betreffende de overbrenging van afvalstoffen,
- de Verordening (EG) Nr. 1907/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2006 inzake de registratie van en de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (REACH), tot oprichting van een Europees Agentschap voor chemische stoffen, houdende wijziging van Richtlijn 1999/45/EG en houdende intrekking van de Verordening (EEG) Nr. 793/93 van de Raad en de Verordening (EG) Nr. 1488/94 van de Commissie alsmede Richtlijn 76/769/EEG van de Raad en de Richtlijn 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG en 2000/21/EG van de Commissie,
- de Verordening (EG) Nr. 1418/2007 van de Commissie van 29 november 2007 betreffende de uitvoer, met het oog op terugwinning, van bepaalde afvalstoffen, vermeld in bijlage III of III A bij de Verordening (EG) Nr. 1013/2006 van het Europees Parlement en de Raad, naar bepaalde landen waarop

het OESO-besluit betreffende het toezicht op de grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen niet van toepassing is,

- de Verordening (EG) Nr. 1497/2007 van de Commissie van 18 december 2007 tot vaststelling, ingevolge de Verordening (EG) Nr. 842/2006 van het Europees Parlement en de Raad, van basisvoorschriften inzake controle op lekkage van stationaire brandbeveiligingsystemen die bepaalde gefluoreerde broeikasgassen bevatten,
- de Verordening (EG) Nr. 1516/2007 van de Commissie van 19 december 2007 tot vaststelling, ingevolge de Verordening (EG) Nr. 842/2006 van het Europees Parlement en de Raad, van basisvoorschriften inzake controle op lekkage van stationaire koel-, klimaatregelings- en warmtepompapparatuur die bepaalde gefluoreerde broeikasgassen bevat,
- de Verordening EG Nr. 1102/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2008 inzake het verbod op de uitvoer van metallisch kwik en andere kwikverbindingen en -mengsels en de veilige opslag van metallisch kwik,
- de Verordening (EG) Nr. 1005/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 betreffende de ozonlaagafbrekende stoffen,
- de Verordening (EG) Nr. 1069/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten en afgeleide producten en tot intrekking van de Verordening (EG) Nr. 1774/2002,
- de Verordening (EU) Nr. 142/2011 van de Commissie van 25 februari 2011 tot uitvoering van de Verordening (EG) Nr. 1069/2009 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten en afgeleide producten en tot uitvoering van Richtlijn 97/78/EG van de Raad wat betreft bepaalde monsters en producten die vrijgesteld zijn van veterinaire controles aan de grens krachtens die Richtlijn,
- de Verordening (EU) Nr. 333/2011 van de raad van 31 maart 2011 tot vaststelling van criteria die bepalen wanneer bepaalde soorten metaalschroot niet langer als afval worden aangemerkt overeenkomstig Richtlijn 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad,
- de Verordening (EU) Nr. 601/2012 van de Commissie van 21 juni 2012 inzake de monitoring en rapportage van de emissies van broeikasgassen overeenkomstig Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad,
- de Verordening (EU) Nr. 1179/2012 van de Commissie van 10 december 2012 tot vaststelling van criteria die bepalen wanneer kringloopglas overeenkomstig Richtlijn 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad niet langer als afval wordt aangemerkt,
- de Verordening (EU) Nr. 715/2013 van de Commissie van 25 juli 2013 tot vaststelling van criteria die bepalen wanneer koperschroot overeenkomstig Richtlijn 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad niet langer als afval wordt aangemerkt,
- de Verordening (EU) Nr. 1257/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 20 november 2013 inzake scheepsrecycling, en tot wijziging van de Verordening (EG) Nr. 1013/2006 en van Richtlijn 2009/16/EG,
- de Verordening (EU) Nr. 517/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende gefluoreerde broeikasgassen en tot intrekking van de Verordening (EG) Nr. 842/2006,
- de Verordening (EU) 2017/852 van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2017 betreffende kwik, en tot intrekking van De Verordening (EG) Nr. 1102/2008.

Het toepassingsgebied van de cluster Sanctivering en Advisering, beter bekend als de gewestelijke beboetingsentiteit, die instaat voor de bestuurlijke beboeting, spoort grotendeels samen met bovenvermeld toepassingsgebied, aangevuld met gerichte Vlaamse wetgeving en de integrale Europese en internationale milieuregelgeving:

- de Jachtwet van 28 februari 1882,
- het Boswetboek van 19 december 1854,
- de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij,
- de wet van 28 december 1964 op de bestrijding van de luchtverontreiniging,
- de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen,
- de wet van 26 maart 1971 op de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging, met uitsluiting van hoofdstuk IV, afdeling IV, en hoofdstuk VI, van deze titel voor wat de overtredingen van hoofdstuk IIIbis en de uitvoeringsbesluiten ervan betreft,
- de wet van 12 juli 1973 op het natuurbehoud,
- de wet van 18 juli 1973 betreffende de bestrijding van de geluidshinder,
- de wet van 10 januari 1977 houdende regeling van de schadeloosstelling voor schade veroorzaakt door het winnen en het pompen van grondwater,
- de wet van 28 juli 1981 houdende goedkeuring van de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten, en van de Bijlagen, opgemaakt te Washington op 3 maart 1973,
- het decreet van 24 januari 1984 houdende maatregelen inzake het grondwaterbeheer, met uitsluiting van hoofdstuk IV, afdeling IV, en hoofdstuk VI, van deze titel voor wat de overtredingen van hoofdstuk IVbis en de uitvoeringsbesluiten ervan betreft,
- het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning,
- de wet van 12 juli 1985 betreffende de bescherming van de mens en van het leefmilieu tegen de schadelijke effecten en de hinder van niet-ioniserende stralingen, infrasonen en ultrasonen,
- het Bosdecreet van 13 juni 1990,
- het Jachtdecreet van 24 juli 1991,
- het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu,
- het decreet van 4 april 2003 betreffende de oppervlaktedelfstoffen,
- het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, wat betreft artikel 1.3.1.1, artikel 1.3.2.2 tot en met 1.3.3.3.1, artikel 1.7.3.3, artikel 1.7.5.4, afdeling 2, van hoofdstuk VI van titel II en hoofdstuk 2 van titel III,
- het decreet van 27 oktober 2006 betreffende de bodemsanering en de bodembescherming,
- het decreet van 22 december 2006 houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen, met behoud van de toepassing van artikel 61, § 2, van dat decreet,
- het decreet van 8 mei 2009 betreffende de diepe ondergrond,
- het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen,
- het decreet van 8 februari 2013 houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest,
- het decreet van 28 maart 2014 betreffende de preventie, surveillance en bestrijding van ziekten bij in het wild levende dieren,
- het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning voor zover het projecten betreft bedoeld in artikel 5, 1°, c, en 2°, b,

- het decreet van 21 december 2018 houdende de luchtkwaliteit in het binnenmilieu van voertuigen,
- de milieuregelgeving van de Europese Unie en de internationale milieuregelgeving, die de Vlaamse Regering bepaalt, alsook op de door of krachtens de voormelde regelgeving uitgevaardigde bepalingen en opgelegde verplichtingen, wat betreft de bevoegdheden van het Vlaamse Gewest.

De gewestelijke inspecteurs onroerend erfgoed van Omgevingsinspectie staan in voor de bestuurlijke beboeting binnen het volgende toepassingsgebied:

- het Onroerenderfgoeddecreet;
- het Varenderfgoeddecreet.

1.3.4 PROGRAMMATISCHE HANDHAVING

1.3.4.1 Prioriteiten

Het Milieuhandhavingsprogramma 2015-2019 van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 april 2016, bundelt de meerjarenprogramma's van de verschillende milieuhandhavingsactoren en blijft toepassing tot de goedkeuring van een nieuw meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma. De belangrijkste opdracht van de afdeling Handhaving situeert zich voor wat betreft het domein milieu bij het toezicht op de naleving van de milieuhygiëneregelgeving en de bestuurlijke remediërende handhaving daarvan. Voor sommige sectoren of activiteiten eist de Europese milieuhygiëneregelgeving expliciet een programmatische aanpak. De Richtlijn Industriële Emissies (RIE) legt een risicogebaseerde inspectiefrequentie, uitgewerkt in een inspectieprogramma en -plan, op voor de onder deze Richtlijn ressorterende installaties. De Seveso-Richtlijn legt specifieke inspectie-eisen op, waaronder de opmaak en de uitvoering van een controleprogramma dat minstens de aard van de geplande controles, de toe te passen methodiek en de voorziene frequentie moet vermelden. De Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen (EVOA) bepaalt dat de lidstaten vanaf 2017 plannen opstellen voor de EVOA-controles, gebaseerd op risicobeoordelingen van specifieke afvalstromen en bronnen van illegale overbrengingen. Ook voor controles in het kader van de REACH-Verordening, inclusief de *Persistent Organic Pollutants* (POP)-Verordening, en de Verordening Dierlijke Bijproducten zijn er specifieke eisen inzake planning en risicoanalyse voorzien. Voor de vijf genoemde Europese regelgevingen maakt de afdeling Handhaving specifieke controleprogramma's op om zodoende deze Europese verplichtingen inzake inspecties optimaal te implementeren. Voor de andere sectoren en activiteiten gelden de algemene principes van de Europese aanbeveling betreffende minimumcriteria voor milieu-inspecties. Omwille van de omvang van de milieuhygiëneregelgeving, de grootteorde van het aantal te controleren inrichtingen en activiteiten, en de verscheidenheid en complexiteit van haar opdracht hanteert de afdeling Handhaving voor het domein milieu prioriteiten die ze op regelmatige basis evalueert en desgevallend bijstelt.

Het Handhavingsprogramma Ruimtelijke Ordening 2015, meegedeeld aan de Vlaamse Regering op 17 juli 2015, blijft van toepassing tot de goedkeuring van een nieuw meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma en bepaalt grotendeels het kader voor de handhavingsuitvoering voor het domein ruimte op Vlaams niveau. Dit programma zet de krachtlijnen uit voor het gewestelijk handhavingsbeleid door middel van het vastleggen van strategische en operationele doelen en schrijft op een gedetailleerde wijze het handhavingstraject voor dat de Vlaamse administratie moet volgen. Voor de lokale overheden biedt het programma een houvast zonder evenwel bindend te zijn. Het Handhavingsprogramma Ruimtelijke Ordening 2015 voorziet het jaarlijks opstellen van gewestelijke en

gezamenlijke prioriteiten. De Vlaamse Regering nam op 23 december 2016 kennis van de door de minister bepaalde handhavingsprioriteiten. In globo situeren de gewestelijke handhavingsprioriteiten zich in de ruimtelijk kwetsbare gebieden en bijkomend op de vrijwaring van de watergevoelige zones.

In het Handhavingsprogramma Onroerend Erfgoed 2015, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 27 november 2015, zijn de prioriteiten voor het domein onroerend erfgoed opgenomen zoals nog steeds van toepassing. Het uitgangspunt is dat de schaarste van de middelen ertoe noopt bepaalde schadegevallen conform de prioriteitenlijst bij voorrang te behandelen, zonder dat niet in de lijst voorkomende gevallen helemaal worden losgelaten of niet behandeld.

De cluster Sanctienering en Advisering werkt bij het behandelen van boetedossiers via inhoudelijke specialisatie en met mogelijke prioritering in beboeting. Een uitgangspunt is om de specifieke handhavingsinitiatieven of prioriteiten van verschillende handhavingsactoren via sanctienering kracht bij te zetten.

1.3.4.2 Geïntegreerde handhaving

De afdeling Handhaving integreerde in 2019 voor het eerst haar handhavingsinitiatieven voor de domeinen milieu, ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed in één omgevingsinspectieplan 2019. Voortbouwend op dit plan gaf de afdeling Handhaving in haar omgevingshandhavingsplan 2020 ook duiding over de opdrachten en plannen van de cluster Sanctienering en Advisering, beter bekend als de Gewestelijke Beboetingsentiteit. Zodoende biedt de afdeling Handhaving een volledig overzicht van haar werking, plannen en acties. Deze aanpak wordt voortgezet en maakt mee een krachtdadige en afgestemde bestuurlijke omgevingshandhaving mogelijk.

Een geïntegreerde handhaving beperkt zich uiteraard niet tot louter de planmatige aanpak. De afdeling Handhaving draagt dan ook bij aan integratie-initiatieven in tal van contexten: op beleidsniveau, op niveau van de regelgeving, op operationeel niveau, op organisatorisch niveau, ... en dit zowel binnen als tussen de domeinen milieu, ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed. In het Omgevingshandhavingsplan 2021 komen dergelijke initiatieven regelmatig aan bod.

1.3.4.3 Risicogebaseerde handhaving

In 2021 zet de afdeling Handhaving op basis van risicogebaseerde monitoringstools, risicogebaseerde inspectiefrequenties, risicoanalyses en risicobeoordelingen haar handhaving voort voor de domeinen milieu, ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed. De afdeling Handhaving draagt in grote mate bij aan de departementale onderzoeksopdracht 'ontwikkeling methodologie risicogebaseerd meerjarenhandhavingsprogramma'. Daartoe gunde het departement Omgeving een overheidsopdracht die de ontwikkeling van een methodologie voor risicoanalyse, als basis om beleidslijnen en handhavingsprioriteiten te actualiseren en te stroomlijnen alsook voor het opstellen van een strategisch meerjarenhandhavingsprogramma, beoogt. De bijdrage van de afdeling Handhaving bestaat uit deelname aan de stuurgroep, het aanleveren van technische expertise via workshops, het nakijken en redigeren van documenten en het aanleveren van data.

1.3.5 SANCTIONERING EN ADVISERING

1.3.5.1 Bestuurlijke sanctionering

De opdracht van de cluster Sanctionering en Advisering van de afdeling Handhaving onderscheidt zich nadrukkelijk van de opdracht van Omgevingsinspectie. De cluster Sanctionering en Advisering is, in haar rol van gewestelijke beboetingsentiteit, verantwoordelijk voor de bestuurlijke sanctionering van nagenoeg de volledige omgevingsregelgeving (milieubeheer, milieuhygiëne en ruimtelijke ordening). Zij ontvangt processen-verbaal en verslagen van vaststelling van verschillende handhavingsactoren en kan exclusieve of alternatieve geldboeten opleggen (eventueel met voordeelontneming) voor omgevingsinbreuken respectievelijk -misdrijven. Beroepen tegen bestuurlijke geldboeten worden beoordeeld door het Handhavingscollege.

Met het oog op een doelgerichte, geïntegreerde en uniforme behandeling van de boetedossiers besteedt de cluster Sanctionering en Advisering veel aandacht aan een eenvormig kader met criteria voor het bepalen van de hoogte van de geldboete. Dit kader creëert rechtszekerheid.

Een bestuurlijke geldboete is een sanctie waarbij de overtreder wordt verplicht een geldsom te betalen. De geldboete kan de vorm aannemen van:

- een alternatieve bestuurlijke geldboete voor omgevingsmisdrijven,
- een exclusieve bestuurlijke geldboete voor omgevingsinbreuken.

Omgevingsinbreuken kunnen alleen bestuurlijk worden beboet terwijl omgevingsmisdrijven strafrechtelijk kunnen worden vervolgd. Als de procureur des Koning tijdig beslist om niet strafrechtelijk te behandelen, kan er een bestuurlijke geldboete worden opgelegd.

In 2019 werd de afstemming tussen strafrechtelijke en bestuursrechtelijke sanctionering verder uitgewerkt in de Omzendbrief 4/2019 van het College van Procureurs-generaal en de Vlaamse minister-president. Hierin worden de (omgevings)misdrijven opgelijst die prioritair strafrechtelijk worden vervolgd. Naast deze Omzendbrief blijft voorlopig de sorteernota van het Openbaar Ministerie van kracht. Deze heeft als doel om te bepalen welke dossiers de parketten zelf zullen behandelen en welke dossiers zij zullen overmaken aan de gewestelijke beboetingsentiteit. Op die manier kan ieder proces-verbaal een passend gevolg krijgen.

De regelgeving voorziet dat de alternatieve bestuurlijke geldboete maximaal 2.000.000 euro en de exclusieve bestuurlijke geldboete maximaal 400.000 euro kan bedragen.

Samen met een bestuurlijke geldboete kan ook een voordeelontneming worden opgelegd voor milieumisdrijven en -inbreuken. Dit is een sanctie waarbij de overtreder wordt verplicht een al dan niet geschat bedrag te betalen ter waarde van het (bruto)vermogensvoordeel dat uit de milieu-inbreuk of het milieumisdrijf werd verkregen.

Wanneer de gewestelijke beboetingsentiteit van mening is dat het onmiskenbaar vaststaat dat de overtreder de inbreuk of het misdrijf heeft gepleegd, kan de gewestelijke beboetingsentiteit aan de overtreder een voorstel tot betaling van een geldsom doen. Dit voorstel wordt de bestuurlijke transactie genoemd en is vergelijkbaar met een minnelijke schikking in het strafrecht. De gewestelijke beboetingsentiteit beschikt over dit instrument vanaf 2012. Doorheen de jaren heeft ze de toepassing van het instrument verder uitgebreid en zal ze hierop de komende jaren ook blijven inzetten.

Voor stedenbouwschendingen heeft de gewestelijke beboetingsentiteit de mogelijkheid gekregen om een sepotbeleid uit te bouwen. Ze zal omwille van opportuniteitsredenen seponeren in de volgende gevallen:

- indien de overtreder tot herstel, verenigbaar met de bestaande goede ruimtelijke ordening, of regularisatie is overgegaan of een planologische oplossing heeft bekomen op het ogenblik dat de gewestelijke beboetingsentiteit de beslissing van de procureur des Konings tot niet-strafrechtelijke behandeling ontvangt;
- indien de schending niet prioritair is voor het gewestelijke of het lokale niveau.

Ze zal toch niet seponeren indien voorliggende gevallen uitzonderlijk toch behandeling vragen omwille van de impact op de ruimtelijke ordening, de maatschappelijke relevantie of de omvang en de duur van de feiten.

Principieel zal de gewestelijke beboetingsentiteit een schending als prioritair aanmerken indien het proces-verbaal of verslag van vaststelling dit uitdrukkelijk vermeldt. Dit moet worden gemotiveerd door een algemeen beleidsdocument van het gewestelijke of lokale niveau waarin de desbetreffende prioriteit is opgenomen.

Ter ondersteuning van de lokale besturen heeft de gewestelijke beboetingsentiteit tools aangeboden om tot lokale handhavingsprioriteiten Ruimtelijke Ordening te komen. Begin 2021 had de gewestelijke beboetingsentiteit van 37 gemeenten en steden de handhavingsprioriteiten ontvangen.

De schendingen die gepleegd worden door professionelen of recidivisten, seponeert de gewestelijke beboetingsentiteit in de regel niet vermits een bestraffend signaal nodig is. Daarnaast behandelt de gewestelijke beboetingsentiteit ook de boetedossiers inzake doorbreking van een stakingsbevel prioritair om een duidelijk signaal te geven.

1.3.5.2 Advisering

1.3.5.2.1 Bestuurlijke maatregelen

Voor het domein milieu kan een overtreder een bestuurlijke maatregel, al dan niet met dwangsom, worden opgelegd met oog op het beëindigen en herstellen van de milieuschending. Als de overtreder niet akkoord is met de opgelegde bestuurlijke maatregelen of de dwangsom, dan kan hij beroep aantekenen bij de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving. De cluster Sanctivering en Advisering verleent een voorafgaand, niet bindend advies aan de minister over het ingestelde beroep. Daarnaast kunnen personen die rechtstreeks nadeel ondervinden van een milieu-inbreuk of milieumisdrijf of personen die belang hebben bij het beteugelen ervan, bij de bevoegde personen een verzoek indienen om een bestuurlijke maatregel op te leggen. Wanneer de bevoegde persoon weigert een bestuurlijke maatregel op te leggen en de verzoeker niet akkoord is met de weigering, kan die beroep aantekenen bij de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving. Ook voor dergelijke beroepen verleent de cluster Sanctivering en Advisering een advies aan de minister.

Voor het domein ruimtelijke ordening is een bestuurlijke maatregel gericht op het herstel van de goede ruimtelijke ordening, deze kan meerdere vormen aannemen (bestuursdwang en last onder dwangsom). De maatregel kan door zowel de burgemeester, de gemeentelijke als de gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur worden genomen. Als de overtreder niet akkoord is met de opgelegde bestuurlijke maatregelen of de dwangsom, dan kan hij beroep aantekenen bij de Vlaamse minister bevoegd voor

Omgeving. De cluster Sanctivering en Advisering en de Hoge Raad voor Handhavingsuitvoering verlenen een voorafgaand, niet bindend advies aan de minister over het ingestelde beroep.

1.3.5.2.2 Gemotiveerde dwangsomverzoeken

Naast de bevoegdheden van de gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur is op gewestelijk niveau de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving, als aangestelde van de Vlaamse Regering, eveneens bevoegd om zich uit te spreken over de invordering van de opeisbaar geworden dwangsommen. Deze dwangsommen kunnen verbeuren naar aanleiding van een door de rechter opgelegde herstelmaatregel onder verbeurte van een dwangsom op vordering van het Vlaamse Gewest of naar aanleiding van een last onder dwangsom die werd bevolen door de gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur.

Een schuldenaar van een dergelijke nog opeisbare dwangsom, kan een gemotiveerd verzoek indienen bij de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving. De cluster Sanctivering en Advisering stelt vervolgens een dossier samen dat ze bezorgt aan de Hoge Raad voor de Handhavingsuitvoering met de vraag om een advies te geven. Na ontvangst van het advies maakt de cluster Sanctivering en Advisering een ontwerp van ministerieel besluit op dat ze samen met het dossier aan de minister bezorgt. De minister beslist tot een tijdelijk of definitief afzien van verdere inning van de opeisbare dwangsom en dit voor het geheel of een gedeelte van de schuldvordering. Wat de minister niet kan, is een kwijtschelding toestaan van de gemaakte gerechts- en uitvoeringskosten.

1.3.5.3 **Toepassing Milieuschadedecreet**

De Vlaamse Regering heeft het departement Omgeving aangesteld als bevoegde instantie voor de uitvoering van de taken waarin het Milieuschadedecreet (Titel XV DABM) voorziet. Deze taken betreffen onder meer het beoordelen van de aard, de omvang en de ernst van de schade, het aanwijzen van de exploitant die de schade of de onmiddellijke dreiging van schade heeft veroorzaakt en het bepalen van de maatregelen die moeten worden uitgevoerd. Binnen het departement Omgeving worden deze taken opgenomen door de cluster Sanctivering en Advisering.

De toepassing van het Milieuschadedecreet en zijn uitvoeringsbesluiten wordt maximaal afgestemd op de uitvoering van het Milieuhandhavingsdecreet (Titel XVI DABM). Hiermee wordt bedoeld dat in eerste instantie het Milieuhandhavingsdecreet wordt toegepast en ondergeschikt, indien het een meerwaarde biedt, het Milieuschadedecreet.

Potentiële milieuschadegevallen worden gemeld via de crisismanager, via de actoren die vaststellingen gedaan hebben op het terrein of via derden in het kader van een verzoek om maatregelen. Door de objectieve aansprakelijkheid ('de vervuiler betaalt') biedt het Milieuschadedecreet voor bepaalde gevallen van aanzienlijke milieuschade de rechtsgrond en het instrumentarium voor de nodige preventie- en herstelacties.

1.4 PERSONEEL

1.4.1 AANTAL MEDEWERKERS EN VOLTijdSE EQUIVALENTEN

Op 31 december 2020 kon de afdeling Handhaving rekenen op in totaal 181 medewerkers samen goed voor 163,1 VTE.

////////////////////////////////////

Tabel 1 geeft het overzicht van het aantal medewerkers (koppen en VTE), in rekening gebracht volgens hun hoofdopdracht.

functie	aantal medewerkers	aantal (VTE)
leidinggevende	10	9,50
strategisch coördinator	6	5,60
milieutoezichthouder	79	69,50
milieutoezichthouder zware risicobedrijven	12	11,30
gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur	11	10,35
verbalisant ruimtelijke ordening	9	7,40
erfgoedinspecteur	6	5,60
beboeter/adviseur	14	14
administratief medewerker inhoudelijk ondersteunende functies	34	29,85

Tabel 1. Het aantal medewerkers ingedeeld volgens hun hoofdopdracht.

1.4.2 IN TOEZICHTSFUNCTIE AANGESTELDE MEDEWERKERS

Tabel 2 geeft een overzicht van het aantal medewerkers (koppen) dat eind 2020 bevoegd was om een proces-verbaal of een verslag van vaststelling op te stellen.

functie	aantal medewerkers
milieutoezichthouder	83
milieutoezichthouder zware risicobedrijven	13
gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur *	13
verbalisant ruimtelijke ordening	9
erfgoedinspecteur *	6

(*) bijkomend zijn 17 medewerkers ook aangesteld als officier van de gerechtelijke politie

Tabel 2. Het aantal in een toezichtsfunctie aangestelde medewerkers.

1.5 FINANCIËN

1.5.1 UITGAVEN

1.5.1.1 Laboratoriumkosten voor milieu-onderzoek

Ter ondersteuning van haar sleutelproces 'inspecteren en maatregelen nemen' sluit Omgevingsinspectie overeenkomsten af met erkende laboratoria voor het meten, bemonsteren en analyseren van allerlei stoffen en emissies.

Voor de meting, monsternamen en analyse van afvalwater, grondwater, koelwater en oppervlaktewater enerzijds, en afvalstoffen en bodem anderzijds worden 2 langlopende (4 jaar) overeenkomsten afgesloten met een erkend laboratorium. Om emissiemetingen uit te voeren op de schoorsteen van verbrandingsinrichtingen en procesinstallaties doet Omgevingsinspectie beroep op één erkend laboratorium via een langlopend contract.

1.5.1.2 Uitgaven in het kader van ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed

In het kader van ruimtelijke ordening worden beperkt uitgaven gedaan, doorgaans wendt Omgevingsinspectie deze aan voor studies gericht op handhavingsuitvoering.

Voor onroerenderfgoed dossiers worden enerzijds uitgaven gedaan voor de uitvoering van dringende instandhoudingswerken, voor het verlenen van bouwtechnische ondersteuning en stabiliteitsadvies met betrekking tot het bouwkundig erfgoed. Anderzijds worden er betalingen uitgevoerd aan advocaten en deurwaarders. Omgevingsinspectie doet hiervoor in de meeste gevallen beroep op specifieke raamcontracten.

1.5.1.3 Studies inzake handhavingsuitvoering

In bepaalde omstandigheden is het noodzakelijk bijkomende studies te laten uitvoeren door gespecialiseerde laboratoria of deskundigen. Zo kan Omgevingsinspectie bijvoorbeeld niet-courante analyses laten uitvoeren of de specifieke milieu-impact van een inrichting laten onderzoeken.

1.5.1.4 Werkingsmiddelen

Voor de uitvoering van de inspecties beschikken de milieutoezichthouders over heel wat materieel en over speciaal daartoe ingerichte dienstwagens. In de meeste dienstwagens is een scheidingswand aangebracht tussen de passagiers- en de kofferruimte zodat propere en mogelijk gecontamineerde items gescheiden worden vervoerd. Bovendien zijn de meeste dienstwagens voorzien van een koelbox, waarmee genomen monsters gekoeld en in het donker worden vervoerd tussen de plaats van monsternamen en het laboratorium.

Voor het zelf uitvoeren van metingen op het terrein beschikken milieutoezichthouders onder meer over pH- en temperatuurmeters, zuurstofmeters, geleidbaarheidsmeters, geluidsmeters, trillingsmeters, radioactiviteitsmeters, gasdetectiemeters, explosiemeters en markers voor polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK). Omgevingsinspectie zorgt ervoor dat de haar toestellen steeds geijkt en onderhouden zijn. Ook voor het uitvoeren van monsternames van water, afval en bodem beschikken de milieutoezichthouders over een grote hoeveelheid materieel.

Ten slotte stelt Omgevingsinspectie persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking van haar milieutoezichthouders, verbalisanten ruimtelijke ordening, gewestelijke stedenbouwkundige inspecteurs en inspecteurs onroerend erfgoed.

De toekomstige digitale uitdagingen en de implementatie van de departementale digitaliseringsstrategie zullen ook voor de afdeling Handhaving een bijkomende nood aan financiële middelen creëren.

Om haar goede werking te waarborgen, beschikt de afdeling Handhaving over een aantal kredieten die haar in de mogelijkheid stellen de noodzakelijke aankopen te realiseren en te zorgen dat haar personeelsleden de nodige vormingen kunnen volgen.

1.5.2 ONTVANGSTEN

De bestuurlijke boetes en dwangsommen die de afdeling Handhaving oplegt voor milieuschendingen spijzen het Minafonds. De gelden bekomen uit bestuurlijke geldboetes, dwangsommen, minnelijke schikkingen en meerwaarden met betrekking tot ruimtelijke ordening gaan integraal naar het Grondfonds. De gelden afkomstig van bestuurlijke boetes, dwangsommen, toegewezen schadevergoedingen voor verloren erfgoed en minnelijke schikkingen met betrekking totonroerend erfgoed voeden het Fonds Onroerend Erfgoed.

2 HANDHAVINGSINITIATIEVEN 2021

2.1 SPEERPUNTEN GEÏNTEGREERDE HANDHAVING

2.1.1 BELEIDSBIJDRAGE VANUIT HANDHAVINGSUITVOERING

2.1.1.1 Opmaak meerjarenprogramma omgevingshandhaving

Het ontwerpdecreet tot wijziging van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, wat betreft de opheffing van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu regelt de opmaak van het meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma en het tot stand komen van beleidsprioriteiten.

De afdeling Beleidsontwikkeling en Juridische Ondersteuning (BJO) neemt in het voorjaar 2021 het initiatief om in overleg met alle handhavingsactoren, waaronder de afdeling Handhaving als grootste inspectiedienst in de Vlaamse omgevingshandhaving, een afgestemd en geïntegreerd gewestelijk strategisch meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma op te stellen. Het Milieuhandhavingsprogramma 2015-2019 en Handhavingsprogramma Ruimtelijke Ordening 2015 blijven van kracht tot het nieuwe Omgevingshandhavingsprogramma in werking treedt.

Het Omgevingshandhavingsprogramma beschrijft de overkoepelende strategische en operationele beleidsdoelstellingen en beleidsprioriteiten, en bundelt de individuele handhavingsprioriteiten van de handhavingsinstanties. Het doel is om in samenspraak en overleg met de partners de meer globale voornemens, de strategische beleidslijnen en handhavingsprioriteiten, en de individuele handhavingsprioriteiten inhoudelijk af te stemmen en waar mogelijk te integreren. In het Omgevingshandhavingsprogramma kunnen ook raakvlakken tussen toezicht en opsporing, aanbevelingen inzake transparantie en communicatie, afstemming over monitoring, financiering van lokale handhaving, ... aan bod komen.

Tegelijk met de opmaak van het meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma maken de gewestelijke handhavingsactoren van het beleidsdomein Omgeving hun individuele meerjaren handhavingsprogramma's op waarin de individuele prioriteiten zijn opgenomen.

De afdeling Handhaving draagt in 2021 bij aan het tot stand komen van het meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma en maakt daartoe voor haar eigen individueel Handhavingsprogramma een aanzet met krachtlijnen en handhavingsprioriteiten. Daarbij houdt de afdeling Handhaving rekening met de vigerende beleidscontext, de bestaande samenwerkingsverbanden, de maatschappelijk relevante thema's, de evaluatie van de bestaande prioriteiten en de mogelijkheid om tot meer geïntegreerde gewestelijke prioriteiten te komen. Op basis van het goedgekeurde meerjaren Omgevingshandhavingprogramma zal de afdeling Handhaving haar eigen individueel Handhavingsprogramma verfijnen.

2.1.1.2 Stroomlijning inspectiediensten

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 voorziet de start van proefprojecten in de Vlaamse beleidsdomeinen om na te gaan of het samenvoegen van bestaande inspecties, die in essentie repressief optreden, tot de beoogde gestroomlijnde aanpak leidt.

Om beter zicht te krijgen op de inspectiediensten binnen de Vlaamse overheid, organiseerde het projectteam Coördinatie Vlaamse Handhaving begin 2020 een bevraging.

Op 12 juni 2020 werd op basis van de bevraging een overzicht van Vlaamse inspectiediensten meegedeeld aan de Vlaamse Regering. De conclusie vermeldt *“Uit het nieuwe overzicht blijkt de complexiteit van het inspectielandschap. Via een proefproject, zoals voorzien in het regeerakkoord, kan de aanzet worden gegeven om dit landschap beter te stroomlijnen en te vereenvoudigen. Om dit proefproject te realiseren wordt een traject gevolgd dat vertrekt vanuit vrijwilligheid. Wanneer het proefproject/de proefprojecten niet kan/kunnen worden gerealiseerd op basis van vrijwillige samenwerking, zullen na verloop van zes maanden in een 2^e fase de diensten met vergelijkbare opdrachten of diensten die in de bevraging te kennen geven dat er samenwerking is met andere diensten en dat er op regelmatige basis informatie wordt uitgewisseld, met instemming van de bevoegde minister, samen worden gebracht om een verdere stroomlijning in een proefproject te onderzoeken. Hierover zal 6-maandelijks verslag worden uitgebracht aan de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, de bevoegde ministers en de Vlaamse regering.”*

Binnen het beleidsdomein Omgeving nam de afdeling Handhaving het initiatief om op zoek te gaan naar mogelijke synergieën tussen de inspectiediensten. Hiertoe werd de Werkgroep Omgevingshandhaving opgericht, waarin alle inspectiediensten van het beleidsdomein vertegenwoordigd zijn. Samen brachten ze de samenwerking binnen het beleidsdomein concreter in kaart en bespreken ze opportuniteiten voor een nauwere samenwerking en informatie-uitwisseling. Er werd systematisch verslag uitgebracht bij het Managemcomité.

Op basis van de eerste besprekingen van de werkgroep Omgevingshandhaving gaat de afdeling Handhaving in 2021 voor het beleidsdomein Omgeving verder op zoek naar synergieën rond inspecteren en controleren, maatregelen nemen en bestuurlijk beboeten. Daartoe brengt zij de opdracht, het regelgevend kader, de klanten, de doelgroepen, de gevatte gebieden, de prioriteiten, de handhavingsinstrumenten, de samenwerkingsverbanden en de informatie-uitwisseling van de handhavingsactoren binnen het beleidsdomein Omgeving verder in kaart.

2.1.1.3 Opvolging Kaderdecreet Bestuurlijke Handhaving

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 voorziet dat het in 2019 goedgekeurde Kaderdecreet Bestuurlijke Handhaving wordt geëvalueerd en wordt onderzocht hoe dit verder kan worden gestroomlijnd binnen zo veel mogelijk beleidsdomeinen. Na deze evaluatie wordt een tweede decreet inzake bestuurlijke maatregelen, die gericht zijn op herstel, gemaakt.

Gelet op de vergaande impact van deze (ontwerp)regelgeving is een grondige kosten-batenanalyse aangewezen. De afdeling Handhaving gaat, samen met de andere handhavingsactoren binnen het beleidsdomein Omgeving, in het voorjaar 2021 in overleg met het projectteam Coördinatie Vlaamse Handhaving over de evaluatie van de eerste tranche en het voorstel voor tweede tranche van het Kaderdecreet Bestuurlijke Handhaving.

////////////////////////////////////

2.1.1.4 Evaluatie procedures kwijtschelding gerechtelijke dwangsommen

Sinds 1 maart 2018 kan een vermindering of kwijtschelding -tijdelijk of definitief, geheel of gedeeltelijk- van de opeisbare dwangsomschuld als gevolg van een gerechtelijke veroordeling wegens VCRO-schendingen worden toegestaan. De gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur kan dergelijke beslissing ambtshalve nemen of na een eenvoudig verzoek van de schuldenaar. Een derde spoor is het richten van een gemotiveerd verzoek door de schuldenaar aan de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving, waarbij het dossier wordt voorbereid door de afdeling Handhaving.

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 voorziet dat we blijven inzetten op het verder vereenvoudigen, verbeteren en versnellen van procedures met het oog op een realisatiegericht en efficiënt instrumentarium dat flexibel, toekomstbestendig is en gewapend tegen (gerechtelijke) beroepsprocedures. Op basis van de opgebouwde ervaring evalueerde de afdeling Handhaving in 2020 de bestaande procedures en verfijnde ze haar beleidskader.

In 2021 koppelt de afdeling Handhaving haar evaluatie en haar voorstel om te komen tot een meer gestroomlijnde procedure inzake kwijtschelding gerechtelijke dwangsommen terug met de beleidsmakers.

2.1.2 DEPARTEMENTALE ONDERZOEKSAGENDA

2.1.2.1 Compliance promotion

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 voorziet dat het eerste doel van de handhaving de naleving van de regelgeving bevorderen is, zodat de naleving toeneemt zonder te moeten sanctioneren. Het departement Omgeving wil een innovatief beleid voeren door *compliance promotion* te integreren in haar omgevingshandhavingsbeleid. In opdracht van het departement Omgeving werd in 2020 het beleidsvoorbereidend onderzoek “integratie van *compliance promotion* in het milieuhandhavingsbeleid (en bij uitbreiding in het omgevingshandhavingsbeleid)” afgerond. Dit onderzoek resulteerde in de ontwikkeling van een gedragen theoretisch concept voor *compliance promotion*.

Voortbouwend op de inzichten en resultaten van dit onderzoek werkt het departement Omgeving een beleidsvisie uit. Daartoe gaat het departement Omgeving over tot het uitvoeren van pilootprojecten samen met bedrijfssectoren, beleidsmakers, handhavers en andere actoren met als doel het theoretisch concept te toetsen aan een implementatie in de praktijk. Deze studieopdracht werd eind 2020 gegund. Meer concreet zal met belanghebbenden van gedachten worden gewisseld over de inzetbaarheid van verschillende vormen van *compliance promotion*, namelijk voorlichting, technische bijstand, communicatie en nalevingsprikkelers zoals zelfcontrole en zelfevaluatie, economische, fiscale en financiële stimulanzen, partnerschappen, nudging en bemiddeling.

De afdeling Handhaving geeft mee uitvoering aan een handhavingsbeleid waarin *compliance promotion* een grotere rol speelt en draagt in 2021 bij aan een kwalitatieve invulling van dit onderzoek zodat de resultaten ervan maximaal toepasbaar en bruikbaar worden gemaakt bij het inspectiewerk op het terrein.

////////////////////////////////////

2.1.2.2 Risicogebaseerde handhaving

In 2021 werkt het departement Omgeving verder aan het onderzoek ter ontwikkeling van een methodologie voor risicoanalyse die een basis vormt voor het actualiseren en stroomlijnen van de beleidslijnen en prioriteiten voor handhaving ruimtelijke ordening en milieu. Hierbij biedt een analyse van de te handhaven regelgeving, bevoegdheden en samenwerkingsafspraken alvast zicht op de risico's en de actoren. Vervolgens moet een impact- en gedragsanalyse toelaten om gebiedsgericht en actorspecifiek prioritaire problematieken te identificeren en mogelijk maatwerk om hier mee om te gaan. Aanvullend moet een toetsing vanuit andere perspectieven met bijpassende criteria de stap naar prioritering op een macroniveau en in functie van beleidslijnen ondersteunen.

De afdeling Handhaving draagt in 2021 verder bij aan het onderzoek ter ontwikkeling van een methodologie voor risicoanalyse.

2.1.2.3 Technologische innovaties

In 2021 rondt het departement Omgeving het onderzoek naar de inzet van innoverende *remote sensing* technieken voor toezicht en opsporing af en maakt het departement Omgeving een beleidsadvies op waarbinnen de mogelijkheden tot implementatie worden onderzocht. De opportuniteiten die blijken uit de verschillende testcases met drones, de mate waarin satellietbeelden kunnen ingezet worden voor omgevingshandhavingsthema's zoals verharding en de bestaande ervaringen met andere *remote sensing* technieken en sensoren worden hierbij afgewogen tegen de resultaten van het onderzoek naar de juridische aspecten van deze innovaties en rekening houdend met de kosten-baten.

De afdeling Handhaving volgt in 2021 de verdere evolutie van het onderzoek rond *remote sensing* technieken en de opmaak van het beleidsadvies van nabij op, met aandacht voor de praktische en vooral ook de juridische aspecten om tot verdere implementatie van innovatieve technieken binnen omgevingshandhaving over te kunnen gaan.

2.1.2.4 Ambtshalve uitvoering gerechtelijke uitspraken in ruimtelijke ordening

De ambtshalve uitvoering wordt geregeld in artikel 6.3.4 van de VCRO en het Handhavingsprogramma Ruimtelijke Ordening bevat ook een hoofdstuk met betrekking tot de uitvoering van gerechtelijke uitspraken waarvan een onderdeel gaat over de ambtshalve uitvoering.

Behoudens een korte periode -einde jaren negentig- waarin de Vlaamse overheid actief is overgegaan tot het zelf uitvoeren van een aantal veroordelingen tot herstel, wordt sinds meer dan 20 jaar getracht de uitvoering van de rechterlijk bevolen herstelmaatregelen waar nodig af te dwingen op basis van de in de uitspraken voorziene dwangsommen via inning en invordering.

Het zelf overgaan door de overheid tot het uitvoeren van rechterlijke uitspraken in de plaats van de overtreder kan in een aantal gevallen aangewezen zijn om, na uitputting van andere middelen, alsnog tot het door de rechter uitgesproken herstel en het herstel van de goede ruimtelijke ordening te komen.

De afdeling Handhaving onderzoekt in 2021 hoe een kader kan worden opgesteld met eenduidige criteria om te beslissen over het al dan niet ambtshalve uitvoeren van een gerechtelijke uitspraak. Het doel is om op die manier vergelijkbare situaties ook vergelijkbaar te behandelen op basis van een gedragen en consistente aanpak.

////////////////////////////////////

2.1.2.5 Onderzoek naar verdere integratie DABM en VCRO

Sinds 1 april 2017 zijn de domeinen Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed en Leefmilieu, Natuur en Energie geïntegreerd in het beleidsdomein Omgeving. Dit is ongetwijfeld een stimulans voor het 'omgevingsdenken'. De inhoudelijke regelgevingen van de VCRO en het DABM zijn naast elkaar blijven bestaan, maar reeds meer gestroomlijnd naar aanleiding van de introductie van de omgevingsvergunning. Door het decreet betreffende de handhaving van de omgevingsvergunning en het navolgende besluit zijn de procedures beter op elkaar afgestemd en zijn beperkt materie-overschrijdende bevoegdheden ingevoerd.

In 2021 wil het departement Omgeving verder op zoek gaan naar synergieën om op procedureel en inhoudelijk vlak tot een verdergaande integratie van beide regelgevingen te komen. De afdeling Handhaving volgt dit onderzoek van nabij op, rekening houdend met de mogelijkheden geboden door het Kaderdecreet Bestuurlijke Handhaving (zie hoofdstuk 2.1.1.3).

2.1.2.6 Omgevingshandhavingsmonitor

De ontwikkeling en implementatie van een omgevingshandhavingsmonitor moet op basis van kwantitatieve en kwalitatieve informatie toelaten inzicht te verwerven in de impact van handhaving en in hoe deze impact werd gerealiseerd. In een eerste fase laat het departement Omgeving de noodzakelijke data en de indicatoren voor de evaluatie van het omgevingshandhavingsbeleid in kaart brengen. Vervolgens bekijkt zehoe deze noodzakelijke data kunnen worden bekomen en verwerkt om zo de inhoud en ontwikkeling van het technische luik te bepalen.

Een tweede onderzoek in 2021 wil de monitoringsaanpak laten samensporen met de opmaak van het beleidsdocument 'meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma' (zie hoofdstuk 2.1.1.1). Dit moet het SMART-gehalte van de beleidsdoelstellingen in dit programma versterken en moet toelaten om bij de inwerkingtreding van het programma de monitoring onmiddellijk te starten.

De afdeling Handhaving draagt in 2021 bij aan het onderzoek met betrekking tot de omgevingshandhavingsmonitor.

2.1.2.7 Draaiboek ondersteuning handhaving door lokale besturen

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 voorziet dat voort wordt gebouwd aan een duidelijke taakafbakening met andere (handhavings)actoren en aan een constructieve en structurele ondersteuning van lokale besturen uitgaand van het subsidiariteitsprincipe. Een minimum aan beleidskaders garandeert en faciliteert een planmatige en performante lokale handhaving.

Als kennis- en expertisepartner inzake omgevingshandhavingsuitvoering stelt de afdeling Handhaving kennisdeling ten aanzien van de lokale besturen voorop. Met respect voor het subsidiariteitsprincipe wil de afdeling Handhaving lokale handhavers op een gepaste manier ondersteunen zodat lokale besturen hun handhavingsverantwoordelijkheid beter kunnen opnemen. Een deel van de leemte in de lokale handhaving is te wijten aan een gebrek aan voldoende ervaring en kennis over de mogelijke inzet van het handhavingsinstrumentarium. De afdeling Handhaving heeft op gewestelijk niveau draaiboeken uitgewerkt die deze informatie gericht bundelen en duiden. Deze draaiboeken zijn recent geactualiseerd rekening houdend met juridische evoluties en nieuwe technische inzichten.

////////////////////////////////////

Tijdens de overlegronde tussen de afdeling Handhaving en diverse lokale besturen (zie hoofdstuk 2.1.3.3) werd duidelijk dat draaiboeken op maat van de lokale handhavers een grote meerwaarde kunnen betekenen. Dit zou bovendien een meer uniforme en performante handhaving toelaten, wat dan weer de rechtszekerheid bij burgers en bedrijven ten goede komt.

In 2021 laat de afdeling Handhaving handhavingsdraaiboeken op maat van de lokale handhavers opmaken die gebaseerd zijn op haar gewestelijke draaiboeken. Dit moet de lokale handhavers inzicht bieden in hoe zij het handhavingsinstrumentarium waarover zij beschikken binnen hun bevoegdheid op gepaste wijze kunnen inzetten.

2.1.2.8 Actualisatie beoordeling milieurelevantie

In 2007 is de milieurelevantie en het vermogensvoordeel bij overschrijdingen van de emissiegrenswaarden voor water en lucht onderzocht. De afdeling Handhaving hanteert het resultaat van dit onderzoek systematisch in de motivering van de processen-verbaal inzake schendingen van de emissie-regelgeving. Aangezien technische inzichten over de impact de voorbije jaren vergroot en veranderd zijn, is een actualisatie aangewezen. De motivering van processen-verbaal moet immers actueel en afdoende zijn om een correcte basis te vormen voor het verder handhavingstraject, voor zowel herstel als sanctionering.

De afdeling Handhaving laat in 2021 de actualisatie van de beoordeling van milieurelevantie bij overschrijdingen van emissiegrenswaarden naar water en lucht onderzoeken.

2.1.3 AFDELINGSPROJECTEN

2.1.3.1 Integratie omgevingsinspectie

Waar mogelijk verdient een geïntegreerde en multidisciplinaire handhavingsaanpak de voorkeur boven een eenzijdige benadering louter vanuit de domeinen milieu, ruimtelijke ordening of onroerend erfgoed. De ervaring van de afdeling Handhaving leert dat het aantal handhavingsdossiers waarin er tussen de drie domeinen op gewestelijk niveau geïntegreerd kan worden gewerkt, eerder beperkt is. Dit is mede het gevolg van de verschillen in handhavingsprioriteiten die in het verleden zijn bepaald vanuit ieder beleidsdomein afzonderlijk.

Naast interne afspraken over de aanpak van geïntegreerde dossierbehandeling startte de afdeling Handhaving met een aantal proefprojecten die ze in 2021 voortzet samen met de opstart van nieuwe projecten. In haar bijdrage voor het opmaken van het meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma heeft de afdeling Handhaving aandacht voor het beter op elkaar afstemmen van handhavingsprioriteiten binnen Omgeving zodat een meer geïntegreerde benadering mogelijk wordt.

2.1.3.2 Uniformiteits- en kwaliteitsbewaking

De afdeling Handhaving hecht belang aan een uniforme handhaving waarbij de beoordeling en inzet van handhavingsinstrumenten zo gestroomlijnd mogelijk gebeurt in heel Vlaanderen. In 2019 werkte de afdeling Handhaving een bestek uit voor de studieopdracht 'kwaliteitsbewaking en uniformiteitsbewaking binnen de afdeling Handhaving'.

Uniformiteit impliceert dat er bij gelijkaardige vaststellingen en in gelijkaardige situaties op een gelijkaardige manier wordt gehandeld en dus vergelijkbare werkwijzen gehanteerd en vergelijkbare producten worden gegenereerd. Optimalisatie van uniformiteit betreft niet alleen het eindproduct, maar ook de sturing, de interne processen en de systemen die erachter zitten. Kwaliteit wordt gedefinieerd als eigenschappen en kenmerken van een product, systeem of proces dat voldoet aan eisen van klanten en andere belanghebbenden. De focus bij kwaliteit is een goede kwaliteitscontrole op de output én kwaliteitsbewaking tijdens het proces om minimaal te moeten ingrijpen op de output.

In 2020 volgde een interne begeleidingscommissie, die is samengesteld uit medewerkers met ervaring in de domeinen milieu, ruimtelijke ordening of onroerend erfgoed en van de verschillende clusters van de afdeling Handhaving, de uitvoering van deze studieopdracht op. In een eerste fase organiseerde de opdrachtnemer interviews met individuele medewerkers en met verschillende focusgroepen volgens afdelingsfunctie. Deze interviews resulteerden in een rapport met een overzicht van processen en bijhorende werkpunten op het vlak van uniformiteit en kwaliteit. In een tweede fase is in samenspraak met de werkgroep een aantal processen geselecteerd voor verdere uitwerking. Voor elk geselecteerd proces bracht de opdrachtnemer de sterktes, zwaktes, opportuniteiten en bedreigingen verder in kaart op basis van workshops, cases en individuele bevragingen. Vervolgens werkte de opdrachtnemer voor de geselecteerde processen verbetervoorstellen uit en stelde de opdrachtnemer een implementatieplan op voor de overige processen.

Begin 2021 verwacht de afdeling Handhaving de resultaten van dit traject en zal zij stap voor stap werk maken van de concrete implementatie ervan.

2.1.3.3 Ondersteuning handhaving (boven)lokale overheden

In 2021 biedt de afdeling Handhaving verder de gepaste ondersteuning aan de lokale overheden aan, en geeft zo invulling aan de passage uit het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 waar het omgevingshandhavingsbeleid wordt toegelicht: *“We bouwen verder aan een constructieve en structurele ondersteuning van lokale besturen uitgaand van het subsidiariteitsprincipe. Een minimum aan beleidskaders garandeert en faciliteert een planmatige en performante (boven)lokale handhaving.”*. Aanvullend haalt de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving in de Beleidsnota Omgeving 2019-2024 nog aan dat het departement Omgeving zich zal ontwikkelen als kenniscentrum waarop de lokale besturen zich kunnen beroepen om hun eigen verantwoordelijkheden op te nemen. Voorts heeft de beleidsnota aandacht voor de impact van regelgeving op de bevoegdheid en capaciteit van de lokale besturen om te handhaven. Ten slotte voorziet de beleidsnota dat het subsidiariteitsprincipe wordt toegepast en dat lokale besturen worden aangespoord om hun handhavende taken ook daadwerkelijk op te nemen. Daarbij wordt onderzocht hoe de middelen die hierdoor worden gegenereerd, kunnen worden toegekend aan het betrokken lokaal bestuur.

Met haar project ‘ondersteuning handhaving lokale overheden’ wil de afdeling Handhaving onderzoeken welke mogelijkheden en middelen voorhanden zijn om een efficiënte en kwaliteitsvolle ondersteuning aan (boven)lokale overheden aan te bieden en via welke concrete acties zij daar effectief invulling aan kan geven.

In 2019 en 2020 organiseerde Omgevingsinspectie overlegondes met gemeentebesturen en intercommunales met de bedoeling te vernemen welke verwachtingen en bekommernissen er zijn t.a.v. Omgevingsinspectie, en ook om concrete handhavingsdossiers aan bod te laten komen voor bespreking

////////////////////////////////////

en ondersteuning. In 2020 maakte Omgevingsinspectie een evaluatie van deze overlegroendes. Daaruit blijkt onder andere dat gemeenten die deel uitmaken van een intergemeentelijk samenwerkingsverband meer kunnen bijdragen tot een effectieve omgevingshandhaving, dat draaiboeken op maat van de lokale handhavers een grote meerwaarde kunnen betekenen (zie hoofdstuk 2.1.2.7) en dat lokale overheden gebaat zijn bij ondersteuning en kennisdeling door Omgevingsinspectie (zowel technische bijstand op het terrein als inhoudelijke bijstand bij de inzet van handhavingsinstrumenten). Met deze bevindingen houdt Omgevingsinspectie rekening bij de handhavingsinitiatieven die ze voor 2021 uitwerkt.

In 2021 neemt Omgevingsinspectie een aantal gerichte initiatieven binnen het domein **milieu**. Een specifiek thema dat Omgevingsinspectie onder de aandacht van de lokale toezichthouders blijft brengen, is de handhaving bij grondwaterwinningen omdat mede door de droogteproblematiek van de afgelopen jaren dit thema ook op lokaal niveau belangrijk is. Op de website van de afdeling Handhaving is de nodige documentatie ter beschikking gesteld met een overzicht van de belangrijkste aandachtspunten die voor handhaving van belang zijn. De lokale toezichthouders krijgen opnieuw de mogelijkheid om deel te nemen aan gezamenlijke inspecties over dit thema. Ook de ondersteuning van de lokale besturen die met handhaving omtrent asbest worden geconfronteerd, blijft een prioritair aandachtspunt.

De toezichtbevoegdheid op de klasse 2-inrichtingen ligt in hoofdzaak bij de lokale overheid, gelet op het subsidiariteitsprincipe dat ook in Beleidsnota Omgeving 2019-2024 blijft gelden. Toch zal Omgevingsinspectie op basis van een risicogebaseerde benadering een (beperkt) aantal klasse 2-inrichtingen zelf controleren voor een aantal milieuthema's. Sommige klasse 2-inrichtingen hebben een zodanig belangrijke milieu-impact dat een efficiënt en uniform toezicht hier is aangewezen. Het betreft onder meer controles op de lozing van bedrijfsafvalwater in oppervlaktewater, controles van luchtemissies van houtafvalverbrandingsinstallaties, controles op lekken van broeikasgassen (F-gassen) bij koelinstallaties en controles op dierlijke bijproducten. Op basis van een risico-inschatting zullen de klasse 2-inrichtingen (of gedeelten ervan) die Omgevingsinspectie nog zelf zal controleren, vastgelegd worden. Omgevingsinspectie brengt de lokale besturen hiervan op de hoogte.

Voor het domein **ruimtelijke ordening** verleent de afdeling Handhaving in iedere provincie haar medewerking aan de opleiding 'Handhaving ruimtelijke ordening voor gemeentelijk verbalisant ruimtelijke ordening en gemeentelijke stedenbouwkundige inspecteur' georganiseerd door de bestuurscholen. Ook in 2021 zullen er nieuwe opleidingen worden georganiseerd. Omgevingsinspectie biedt in 2021 de gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die een aangestelde verbalisant of stedenbouwkundige inspecteur hebben en hierom verzoeken, een individuele praktijkgerichte opleiding aan voor zowel de functie van verbalisant als stedenbouwkundige inspecteur. De afdeling Handhaving organiseert een opleiding *on the job* en houdt daarbij rekening met de eigen middelen en personeelscapaciteit. De opleiding kan doorgaan in de gemeente waarbij de gewestelijke verbalisant/stedenbouwkundige inspecteur niet in de plaats zal treden van de lokale handhaver. De dossiers die tijdens dit traject worden opgestart, worden verder door de lokale handhaver opgevolgd.

Lokale overheden zijn een partner van Omgevingsinspectie bij het handhaven van misdrijven en inbreuken met betrekking tot **onroerend erfgoed**. De Beleids- en Begrotingstoelichting Onroerend Erfgoed 2021 stelt centraal dat Omgevingsinspectie en het agentschap Onroerend erfgoed in 2021 de mogelijkheden tot meer lokaal toezicht versterken door het inschakelen van partners, zoals lokale besturen, lokale verbalisanten, erkende onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Bij voldoende interesse, mogelijk ook vanuit lokale politiediensten,

////////////////////////////////////

organiseert Omgevingsinspectie in 2021 een nieuwe opleiding voor toekomstige gemeentelijk verbalisanten onroerend erfgoed (zie hoofdstuk 2.3.2).

Om de lokale overheden te informeren, maakt de afdeling Handhaving gebruik van de CAPLO-nieuwsbrief van het departement Omgeving, de VVSG-nieuwsbrief en de website van het departement Omgeving.

Ten slotte neemt de afdeling Handhaving actief deel aan overlegsessies die voor lokale toezichthouders en verbalisanten worden georganiseerd, hetzij vanuit provinciaal initiatief, hetzij door intercommunales. Deze netwerkmomenten vormen een ideale gelegenheid om kennis en ervaring uit te wisselen.

2.1.3.4 Opstart Forum Omgevingshandhaving

In 2020 onderzocht de afdeling Handhaving mee hoe de uitvoerende taken van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu (programma, rapportering) konden worden overgeheveld naar het departement Omgeving. Daarnaast staat de afdeling Handhaving mee aan de wieg van het nieuw Forum Omgevingshandhaving. Dit Forum zal een netwerk bieden voor de verschillende handhavingsactoren, waarbinnen samen wordt gewerkt aan een gestroomlijnde handhavingsuitvoering, informatiedeling en kennisuitwisseling.

Begin 2021 neemt de afdeling Handhaving het initiatief om het Forum Omgevingshandhaving op te starten en een zinvolle invulling te faciliteren.

2.1.3.5 Onderzoek naar onvergunde ingedeelde inrichtingen en activiteiten

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 stelt dat prioriteit wordt gegeven aan het opsporen van onvergunde activiteiten, de grootste risico's of de inbreuken met de grootste milieugevolgen. Daartoe wordt in opdracht van het departement Omgeving een studie uitgevoerd voor de ontwikkeling van een methodiek om onvergunde ingedeelde inrichtingen aan het licht te brengen en om dit vervolgens in de praktijk te toetsen aan de hand van een pilootproject. Daarnaast worden oplossingsgerichte voorstellen uitgewerkt en opgenomen in een plan van aanpak.

De afdeling Handhaving volgt deze studieopdracht op voor het departement Omgeving en verwacht in de eerste helft 2021 het eindrapport.

2.1.3.6 Evaluatie klachtenbeheersysteem

In 2019 werkte Omgevingsinspectie richtlijnen uit die zorgen voor een gestroomlijnde en klantgerichte behandeling van klachten.

Duidelijke, respectvolle en tijdige communicatie en klantgerichtheid spelen een cruciale rol tijdens het inspectie-optreden. Door aan de indieners van een klacht duidelijk aan te geven wat Omgevingsinspectie wanneer kan/zal doen, vermijdt zij dat men onrealistische verwachtingen heeft of zich niet gehoord voelt. Omgevingsinspectie verliest evenwel niet uit het oog dat zij ook bij de behandeling van klachten:

- prioriteiten moet stellen volgens de eigen prioriteitenkaders;
- de gegrondheid van de klacht moet nagaan via eigen vaststellingen of op basis van dossierkennis;
- soms afhankelijk is van (informatie of acties van) derden;
- haar eigen werkdruk bewaakt door zo efficiënt mogelijk te werken.

Omgevingsinspectie ontvangt klachten van burgers met betrekking tot allerlei schendingen van de regelgeving ruimtelijke ordening. Deze klachten kunnen gericht zijn aan zowel Omgevingsinspectie als aan de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving. Omgevingsinspectie onderzoekt iedere klacht aan de hand van de gewestelijke handhavingsprioriteiten ruimtelijke ordening zoals vastgelegd door de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving. Indien de klacht onder deze prioriteiten valt, start de Omgevingsinspectie zelf een handhavingstraject. Indien de klacht geen betrekking heeft op de handhavingsprioriteiten, deelt Omgevingsinspectie dit mee aan de indiener van de klacht die zij tevens op de hoogte brengt van de mogelijkheden om zich te richten tot de lokale handhavers en/of om een herstellvordering in te dienen bij de burgerlijke rechtbank. Tegelijkertijd stuurt Omgevingsinspectie de klacht door naar de betrokken gemeente.

Bij de verwerking van klachten onroerend erfgoed geeft Omgevingsinspectie voorrang aan erfgoed dat zonder onmiddellijk optreden verloren dreigt te gaan, schadelijke misdrijven of inbreuken in uitvoering, dossiers waarin verjaring dreigt en aan het optreden op vraag van gerechtelijke instanties. De overige dossiers handelt Omgevingsinspectie af volgens de beschikbare capaciteit.

De klachten die Omgevingsinspectie met betrekking tot milieu ontvangt, toetst zij aan haar bevoegdheden en toezichtopdracht. Omgevingsinspectie behandelt in principe alleen klachten over klasse 1-inrichtingen die milieuhinder veroorzaken. Voor alle andere klachten (klasse 2- en klasse 3-inrichtingen, vrije velddelicten) gebeurt doorverwijzing naar de bevoegde lokale toezichthouder van de gemeente of politie. Omgevingsinspectie brengt de indiener van de klacht daarvan op de hoogte.

Begin 2020 implementeerde de afdeling Handhaving haar geoptimaliseerd klachtenbeheersysteem. In 2021 evalueert Omgevingsinspectie de toepassing van het klachtenbeheersysteem en verfijnt dit waar nodig.

2.1.3.7 Digitale transformatie

De Beleidsnota Omgeving 2019-2024 legt nadruk op een gedigitaliseerde en datagedreven handhaving.

De afdeling Handhaving onderneemt in 2021 verdere stappen voor het realiseren van deze digitalisering in de handhaving. Om slagkrachtig de toekomst tegemoet te treden, bewandelt de afdeling Handhaving een dubbel spoor. Hierbij heeft zij enerzijds aandacht voor de optimalisatie van de werking van de huidige toepassingen, voor de noodzakelijke inhoudelijke en technische ondersteuning, en voor de gestructureerde dataverzameling en datamonitoring (data capteren, ontsluiten en visualiseren). Anderzijds bereidt de afdeling Handhaving zich voor op de omslag naar een datagestuurde maatschappij met een hierop aangepaste datagestuurde handhaving. *Big Data, internet of things* en tal van begrippen worden veelvuldig gebruikt om de digitale transformatie te duiden en zullen steeds belangrijker worden bij een proactieve en risicogebaseerde handhaving en een performante informatie-uitwisseling.

De afdeling Handhaving ent de digitalisering van haar werking op het langetermijnbeleid van het departement Omgeving en investeert bijkomend in het digitale bewustzijn van haar medewerkers. Dataverzameling veronderstelt kennis van systemen, regelgeving en gedragingen die nodig zijn om alle verzamelde informatie correct in kaart te kunnen brengen, te interpreteren en te duiden. De afdeling Handhaving besteedt tijd aan de inbedding van de digitale kennis binnen haar structuren en bij haar medewerkers. Hoe meer het digitale aspect op het voorplan treedt, hoe belangrijker de medewerkers worden die voor de invoer en de verwerking zorgen.

De afdeling Handhaving zet vanaf 2021 zelf een meerjarenprogramma op en werkt de digitaliseringsstappen in verschillende projecten uit op de volgende hoofdlijnen:

- het stabiliseren en optimaliseren van de bestaande dossierbehandelingssystemen;
- het uitwerken van stappenplannen voor de vervanging of verdere optimalisatie van de bestaande dossierbehandelingssystemen bijvoorbeeld door de toepassing van digitale handtekeningen, door de ontwikkeling van applicaties, door de automatische koppeling aan boekhoudsystemen of door de import van of koppeling met authentieke data;
- het uitrollen van algemeen toepasbare *tools* om verschillen in werking binnen de domeinen van de afdeling tot een minimum te herleiden.
- het uitwerken en implementeren van een monitoring die afdelingsbreed, waar mogelijk via de toepassing Qliksense, op een eenduidige manier rapportering mogelijk maakt;
- het bijdragen aan de ontwikkeling van de omgevingshandhavingsmonitor van het departement Omgeving en aan de verdere uitwerking van de monitoring op het Omgevingsloket en het Omgevingsvergunningenregister;
- het bijdragen aan het project inzake de ontwikkeling van een methodologie voor risicogebaseerde handhaving;
- het inzetten op de versterking en verbreding van de digitale kennis binnen de afdeling.

2.2 SPEERPUNTEN RUIMTELIJKE ORDENING

2.2.1 REGULIERE WERKING EN REACTIEF OPTREDEN

Een essentiële taak van Omgevingsinspectie is het inspecteren met oog op het verbeteren van de goede ruimtelijke ordening via de naleving van de wetgeving ruimtelijke ordening. Omgevingsinspectie krijgt doorgaans via melding kennis van een potentiële schending van de stedenbouwwetgeving. De belanghebbende is veelal een omwonende, allerhande belangengroepen, de natuurinspectie of een lokale handhaver. In eerste instantie beoordeelt Omgevingsinspectie of de potentiële schending valt onder de gewestelijke handhavingsprioriteiten ruimtelijke ordening zoals in 2016 vastgelegd door de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving. De gewestelijke prioriteiten zijn opgedeeld in gebiedsgerichte prioriteiten enerzijds en themagerichte en specifieke prioriteiten anderzijds. In lijn met het subsidiariteitsprincipe beletten deze prioriteiten evenwel het eigen handhavend optreden van de lokale overheden in die materies niet.

Het handhavingstraject ruimtelijke ordening bestaat grosso modo uit twee delen: het voortraject, dat loopt tot en met het vonnis of arrest waarbij een herstelmaatregel wordt opgelegd, en het natraject waar de uitvoering van de opgelegde maatregel centraal staat. Voor ieder traject staat een specifiek handhavingsinstrumentarium ter beschikking.

Het voortraject bestaat voor Omgevingsinspectie meer concreet uit onder andere het doen van vaststellingen (controles, onderzoek, verhoren, ...), het opstellen van een verslag van vaststelling of proces-verbaal, het opmaken van raadgevingen en aanmaningen, het opmaken van herstellvorderingen, het inzetten van bestuurlijke maatregelen, onderhandelen met het oog op het afsluiten van minnelijke schikkingen, het opleggen of bekrachtigen van stakingsbevelen en de eerstelijnsfunctie (correspondentie en bijstand lokale handhavers, informeren van burgers, notarissen, ... , behandeling van klachten (zie hoofdstuk 2.1.3.5), ...).

////////////////////////////////////

Het natraject bestaat voor Omgevingsinspectie meer concreet uit onder andere het (her)betekenen van vonnissen en arresten, het reageren op dagvaardingen, het afsluiten van een niet-dwangsomdossier bij deurwaarder na uitvoering, het beoordelen van uitgevoerde herstelwerken en het opstellen van een proces-verbaal van (niet-)uitvoering, het beantwoorden van vragen van het parket van de Procureur des Konings, advocaten en notarissen, het nakijken van de noodzaak voor het instellen van beroep of cassatieberoep.

Het opstarten van het gerechtelijk hersteltraject is geen doel op zich, de goede ruimtelijke ordening kan immers ook op een andere manier worden bekomen. Zo zet Omgevingsinspectie afhankelijk van de reactieve context, waaruit een groot aandeel van haar reguliere werking met betrekking tot ruimtelijke ordening bestaat, of de proactieve context ook in op o.a. klachtbehandeling, overleg met lokale overheden en handhavingpartners, en proactief handelen. Jaarlijks schuift Omgevingsinspectie een aantal handhavingsspeerpunten ruimte naar voor die de kerntaak 'het bewaken van de goede ruimtelijke ordening' ondersteunen.

Sinds 1 maart 2018 kan een vermindering of kwijtschelding -tijdelijk of definitief, geheel of gedeeltelijk van de opeisbare dwangsomschuld als gevolg van een gerechtelijke veroordeling wegens VCRO-schendingen worden toegestaan. De gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur kan dergelijke beslissing ambtshalve nemen of na een eenvoudig verzoek van de schuldenaar. Een derde spoor is het richten van een gemotiveerd verzoek door de schuldenaar aan de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving. In 2021 koppelt de afdeling Handhaving haar evaluatie en een voorstel om te komen tot een meer gestroomlijnde procedure inzake kwijtschelding gerechtelijke dwangsommen terug met de beleidsmakers (zie hoofdstuk 2.1.1.4).

Ten slotte brengt de uitvoering van hogergenoemde kerntaken ook een aantal opdrachten met zich mee die veelal bedoeld zijn om de kwaliteit van de producten en de uniforme werking te waarborgen.

2.2.2 PROACTIEF OPTREDEN

2.2.2.1 Ruimtelijk kwetsbare gebieden

Handhaving in ruimtelijk kwetsbare gebieden blijft een belangrijke Vlaamse prioriteit en proactieve controles zijn aangewezen. Omdat ook fauna, flora, milieu, gezondheid en klimaat nadelige effecten van bouw misdrijven kunnen ondervinden, overstijgt de impact van schendingen in deze gebieden soms de louter goede ruimtelijke ordening.

In 2019 en 2020 selecteerde Omgevingsinspectie meerdere kwetsbare gebieden die bijkomende bescherming genieten (door onder meer de Vogelrichtlijn, Ramsar of Habitatrichtlijn) en/of waarbij er wordt gestreefd naar het herstel van de goede ruimtelijke ordening. Specifieke aandacht ging uit naar niet toegelaten ontwikkelingen die het ruimtebeslag of de verhardingsgraad doen toenemen of voor aanwezige functies die strijdig zijn met de bestemming van het gebied. Daarbij werd extra aandacht besteed aan het waterbufferend karakter en de waterproblematiek in de ruime zin in het gebied.

Dit handavingsinitiatief kan gebeuren in samenwerking met andere (handavings-)actoren, onder andere de Vlaamse Milieumaatschappij en het agentschap voor Natuur en Bos, en zal op het vlak van personele inzet door Omgevingsinspectie provincie-overschrijdend worden uitgevoerd met het oog op een uniforme aanpak. In deze geselecteerde gebieden wordt, rekening houdend met het mogelijk uitvoeren van controles op een later tijdstip, een nulmeting uitgevoerd waarbij alle schendingen (met

aandacht voor verjaarde schendingen of geen schendingen) op datum in kaart worden gebracht. Zo wordt vastgelegd wat de situatie is op een welbepaald moment en dit met het oog op het vaststellen van de oprichtingsdatum bij latere schendingen.

In 2021 zet Omgevingsinspectie de uitgevoerde controles van 2019 en 2020 voort. Het betreft de handhavingsinitiatieven 'Vallei van de Tieltse Motte', 'Vallei van de Caliebeek grondgebied Kasterlee en Turnhout', 'Vallei van de Kleine Nete, grondgebied Ranst' en 'De Heidemeersen'. Daarnaast voorziet Omgevingsinspectie in 2021 ruimte voor een nieuw project waarin ze binnen de Vlaamse prioriteiten proactief kan handhaven.

2.2.2.2 Compliance promotion

Compliance Promotion betekent de naleving van de regelgeving bevorderen. Traditioneel gaat de inzet vooral naar *Compliance Monitoring* (toezicht op de naleving) en *Follow up & Enforcement* (remediëring en handhaving). Het doen naleven van de regelgeving hoeft nochtans niet altijd te gebeuren via een repressief traject van inspecteren, controleren, opsporen, vaststellen, remediëren en sanctioneren. Hetzelfde doel kan in bepaalde gevallen ook via een preventieve aanpak worden bereikt, via *Compliance Promotion*.

De afdeling Handhaving wil inzetten op een innovatieve handhaving. In 2021 implementeert Omgevingsinspectie *Compliance Promotion* in de handhavingsuitvoering die betrekking heeft op de naleving van de VCRO op basis van twee deelinitiatieven.

2.2.2.2.1 Interactieve webinar handhavingspartners

Omgevingsinspectie organiseert in 2021 een interactieve webinar gericht op handhavingspartners (Vlaamse Milieumaatschappij, agentschap voor Natuur en Bos, departement Landbouw en Visserij, ...) die bij de uitoefening van hun opdracht kunnen worden geconfronteerd met stedenbouwkundige schendingen en/of derden kunnen wijzen op de vigerende regelgeving ter zake. Meer specifiek focust Omgevingsinspectie op de problematiek van courante schendingen in ruimtelijk kwetsbare zones (bv. verhardingen en reliëfwijzigingen nabij waterlopen, gewoonlijk gebruik van percelen voor het opslaan van materialen in groenzones, ...). Naast het bondig toelichten van het reguliere handhavingstraject besteedt Omgevingsinspectie vooral aandacht aan praktische kennisoverdracht (bv. wat zijn 'van vergunning vrijgestelde handelingen', interpretatie van terminologie, de rol van het parket van de Procureur des Konings, van toepassing zijnde prioriteiten, ...), zodat de handhavingspartners binnen hun domein oog krijgen voor stedenbouwkundige schendingen. Zo kunnen deze handhavingspartners overtreders of andere belanghebbenden tijdig informeren over de stedenbouwkundige mogelijkheden om schendingen te voorkomen of hen wijzen op reeds gepleegde feiten en de potentiële gevolgen daarvan.

2.2.2.2.2 Informatieverplichtingen notarissen en vastgoedmakelaars

De VCRO legt verschillende informatieverplichtingen op bij het overdragen of vestigen van zakelijke rechten. Op basis van deze informatie kunnen potentiële verkrijgers een weloverwogen en soms zeer ingrijpend besluit nemen (bv. aankoop woning). Bepaalde instrumenterende ambtenaren en beroepsgroepen worden daarom verplicht om elke belanghebbende accurate informatie over een goed te verschaffen. Degene die aan zijn informatieplicht verzaakt, pleegt niet alleen een stedenbouwkundige

schending maar ligt veelal aan de basis van rechtsonzekerheid en onrealistische verwachtingen bij de kopers (aankoop woning met bouwmisdrijf en/of herstelverplichting). Omgevingsinspectie zal daarom deze informatieverplichtingen specifiek onder de aandacht brengen bij notarissen en vastgoedmakelaars. In 2021 verkent Omgevingsinspectie de meest gepaste manier om notarissen en vastgoedmakelaars aan te zetten om de regels na te leven en past deze vervolgens toe binnen haar kerntaak inzake handhavingsuitvoering.

2.2.2.3 Screening databanken

Een handhavingstraject voor het domein ruimtelijke ordening wordt doorgans opgestart naar aanleiding van een melding. De handhaving van de goede ruimtelijke ordening verloopt bijgevolg eerder klachtgestuurd. Omgevingsinspectie wil meer inzetten op proactieve handhaving met een aantal eigen accenten binnen het voorhanden zijnde beleidskader. Binnen dit beleidskader en rekening houdend met de vigerende prioriteiten, is actief op zoek gaan naar mogelijke schendingen evenwel niet evident. Om potentiële bouwvoertredingen gericht te kunnen detecteren, zou men o.a. beroep kunnen doen op beschikbare data bij de vergunningverlenende overheden. Deze databanken laten momenteel nauwelijks of niet toe om op een efficiënte en objectieve wijze relevante dossiers te detecteren.

Omgevingsinspectie treedt in 2021 in overleg met de relevante actoren om na te gaan hoe binnen een afgebakende scoop in databanken dossiers kunnen worden gedetecteerd die in aanmerking komen om van naderbij te worden onderzocht. Daarbij wordt gedacht aan:

- de screening van de omgevingsvergunningen afgeleverd in signaalgebieden en/of watergevoelige gebieden waar voorwaarden worden opgelegd inzake verharding;
- de screening van de omgevingsvergunningen waarin voorwaarden zoals de aanleg van (groen)buffers worden opgelegd;
- de screening van de omgevingsvergunningen waar de praktijk leert dat afwijkingen zeer frequent voorkomen (bv. verbouwen blijkt herbouwen, meer verhardingen aanbrengen dan vergund, ...);
- de screening van de omgevingsvergunningen die na het instellen van beroep door het departement Omgeving worden ingetrokken (bv. wat is de toestand ter plaatse, zijn er reeds schendingen, ...);
- de screening van omgevingsvergunningen die afgeleverd worden als regularisatievergunning in ruimtelijk kwetsbare of watergevoelige prioritaire gebieden.

Afhankelijk van de mogelijkheden en de realisatie ervan, kan Omgevingsinspectie in een latere fase gerichte acties op touw zetten. Idealiter krijgt iedere verbalisant ruimtelijke ordening toegang tot deze data en kan deze gericht, op basis van afgesproken parameters, bevragingen uitvoeren.

2.2.2.4 Verharding en opvang hemelwater

In 2021 verdiept Omgevingsinspectie de mogelijkheden rond integratie van de handhaving milieu, ruimte en onroerend erfgoed. Daartoe verkent Omgevingsinspectie voort welke operationele initiatieven zinvol zijn en verder invulling kunnen krijgen. Als gevolg van de aanhoudende droogteperiodes besteedt Omgevingsinspectie extra aandacht aan de opgelegde voorwaarden inzake hergebruik, infiltratie en buffering van niet-verontreinigd hemelwater. Deze voorwaarden worden beschreven in zowel de milieuwetgeving als de wetgeving ruimtelijke ordening.

In 2021 besteden verbalisanten ruimtelijke ordening van Omgevingsinspectie in overleg met hun collega's- milieutoezichthouder specifiek aandacht aan het toezicht op de in de omgevingsvergunning
////////////////////////////////////

voor klasse 1-inrichtingen opgelegde, stedenbouwkundige voorwaarden die betrekking hebben op buffering, groenscherm en waterberging. Per provincie controleert Omgevingsinspectie een aantal klasse 1-inrichtingen (recente vergunningen, bedrijven met grote verharde oppervlakten en niet-verontreinigd hemelwater) op deze wijze, ongeacht de zone/bestemming waarin de inrichting zich bevindt (zie hoofdstuk 2.4.2.9.3).

2.3 SPEERPUNTEN ONROEREND ERFGOED

2.3.1 REGULIERE WERKING EN REACTIEF OPTREDEN

Centraal bij de handhaving onroerend erfgoed staat het degelijk en historisch verantwoord behoud van beschermde artefacten, meer bepaald onze monumenten, stads- en dorpsgezichten, cultuurhistorische landschappen, varend erfgoed en archeologie. Hiertoe bewandelt Omgevingsinspectie verschillende wegen. De klassieke weg is deze van de gerechtelijke handhaving waarbij het reguliere handhavingstraject grosso modo uit twee delen bestaat: het voortraject, dat alle handelingen vat van vaststelling tot en met het neerleggen van de herstellvordering bij het parket van de Procureur des Konings of bij de burgerlijke rechter, en het natraject, dat bestaat uit alle juridische en administratieve procedures volgend op het vonnis of arrest waarbij de herstelmaatregelen werd opgelegd.

Het voortraject bestaat voor Omgevingsinspectie meer concreet uit onder andere het doen van vaststellingen (controles, onderzoek, verhoren, ...), het opstellen van een verslag van vaststelling of proces-verbaal, het opmaken van herstelmaatregelen en -vorderingen, het opleggen van stakingsbevelen en in uitzonderlijk geval het bekrachtigen van stakingsbevelen, en het behandelen van kantschriften en vragen van het parket van de Procureur des Konings.

Het natraject bestaat voor Omgevingsinspectie meer concreet uit onder andere het (her)betekenen van vonnissen en arresten, het aanstellen en begeleiden van advocaten voor het Vlaams Gewest, het beantwoorden van reacties op dagvaardingen, vonnissen en arresten, het beantwoorden van vragen van advocaten van de tegenpartij, het opstellen van de nodige processen-verbaal met beoordeling van de al dan niet uitvoering van de herstelmaatregelen, het afsluiten van de dossiers onder meer bij deurwaarders en niet-dwangsomdossiers bij deurwaarders na uitvoering, het nakijken naar de noodzaak tot instellen van beroep of cassatieberoep, het leggen van hypotheken, het invorderen van dwangsommen en in uitzonderlijke gevallen de ambtshalve uitvoering.

De gerechtelijke handhaving is geen doel op zich; een verantwoord behoud en herstel van het onroerend erfgoed kan ook via andere wegen worden bekomen. Daartoe is er de nauwe samenwerking met de erfgoedconsulenten van het agentschap Onroerend Erfgoed die samen met Omgevingsinspectie instaan voor zowel de eerstelijnsfunctie (informereren van burgers, lokale overheden, politiediensten, ...) als de zachte handhaving waar onder meer klachtenbehandeling (zie hoofdstuk 2.1.3.6), de eerste overleggrondes met de overtreder en het opmaken van raadgevingen en aanmaningen deel van uitmaken. Wanneer deze niet leiden tot een oplossing op het terrein dan wordt een hard handhavingstraject opgestart. Naast deze louter gerechtelijke handhaving bestaan nog andere instrumenten zoals het voorstellen van een minnelijke schikking en het inzetten van bestuurlijke maatregelen (last onder dwangsom en bestuursdwang). Op dit moment staat Omgevingsinspectie ook nog in voor de alternatieve en exclusieve beboeting van een beperkt aantal schendingen van de regelgeving onroerend erfgoed.

Ten slotte brengt de uitvoering van hogergenoemde kerntaken ook een aantal opdrachten met zich mee die veelal bedoeld zijn om de kwaliteit van de producten en de uniforme werking te waarborgen, of technische ondersteuning bieden bij de uitwerking van het handhavingstraject en de effectieve uitvoering van instandhoudingswerken.

2.3.2 VERSTERKING LOKAAL TOEZICHT

De Beleids- en Begrotingstoelichting Onroerend Erfgoed 2021 stelt centraal dat Omgevingsinspectie en het agentschap Onroerend erfgoed in 2021 de mogelijkheden tot meer lokaal toezicht versterken door het inschakelen van partners, zoals lokale besturen, lokale verbalisanten, erkende onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.

Geïnteresseerde medewerkers van lokale overheden en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die de opleiding voor gemeentelijk verbalisant onroerend erfgoed succesvol hebben gevolgd, hebben een bekwaamheidsbewijs met betrekking tot de materie handhaving onroerend erfgoed ontvangen en zijn ondertussen aangesteld. Na hun theoretische en praktische opleiding, gevolgd door een test die inschat of de deelnemer voldoende kennis heeft om te worden aangesteld, worden zij door Omgevingsinspectie verder opgevolgd en ondersteund in het kader van kwaliteitsbewaking.

Bij voldoende interesse, mogelijk ook vanuit lokale politiediensten, organiseert Omgevingsinspectie in 2021 een nieuwe opleiding voor toekomstige gemeentelijke verbalisanten.

2.3.3 OPTIMALISATIE VAN DE BELEIDSCYCLUS

Omgevingsinspectie en het agentschap Onroerend Erfgoed zetten in 2020 de nodige concrete stappen om de optimalisatie van de samenwerking tussen handhavers en beleidsmakers te bewerkstelligen en werkten daartoe samen een plan van aanpak uit. Voor wat betreft het sluiten van de beleidscyclus inzake onroerend erfgoed en het bewerkstelligen van synergieën tussen de ontwikkeling van het beleid, de uitvoering van het beleid en de efficiënte handhaving, zijn de voorbereiding en evaluatie van het handhavingsbeleid ondertussen beter op elkaar afgestemd, onder andere via strategisch beleidsoverleg.

In 2021 wordt een overlegplatform georganiseerd op operationeel niveau waar consultants op basis van hun regiowerking en inspecteurs op basis van hun gewestelijke werking op systematische wijze kunnen overleggen. De besproken dossiers, vastgestelde knelpunten en genomen beslissingen worden geagendeerd op terugkoppelingsmomenten waar beleidsmatige, strategische en operationele punten samenkomen.

2.3.4 OPTIMALISATIE DIGITALE ONDERSTEUNING HANDHAVINGSPROCES

In het kader van de optimalisatie van de samenwerking tussen Omgevingsinspectie en het agentschap Onroerend erfgoed wordt een maximale efficiëntie en effectiviteit nagestreefd. Hiervoor zijn performante systemen en instrumenten nodig om een vlotte informatiedoorstroming vanop het terrein en informatiedeling tussen alle betrokken actoren tijdens het proces te verzekeren.

Omgevingsinspectie beschikt over een eigen dossieropvolgingssysteem. Binnen het agentschap Onroerend Erfgoed hanteert elke consultant een eigen werkwijze voor de registratie en opvolging van raadgevingen en aanmaningen. Er bestaat momenteel dus geen gemeenschappelijk opvolgingssysteem voor handhavingdossiers waardoor een overzicht voor dossiers die zijn opgestart door het agentschap

Onroerend Erfgoed (zachte handhaving) en zijn voortgezet door Omgevingsinspectie (harde handhaving) ontbreekt.

Via een *business-analyse* worden in 2021 de behoeften aan en randvoorwaarden voor een meer geïntegreerd en efficiënter beheer en een betere toegankelijkheid en uitwisseling van de informatie over handavingsdossiers in kaart gebracht.

2.3.5 PROACTIEVE MONITORING, SENSIBILISERING EN DE HEREVALUATIE VAN HET BESCHERMINGSPAKKET

In het kader van de optimalisatie van de samenwerking tussen de afdeling Handhaving van het departement Omgeving en het agentschap Onroerend erfgoed wordt onder meer ingezet op samenwerking rond specifieke projecten en/of processen van één van beide entiteiten. Hiertoe behoort het project 'herevaluatie beschermingspakket' met als doel het inzetten op proactieve monitoring van het onroerend erfgoed en het verder sensibiliseren van betrokken partijen.

De Beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024 stelt dat er in Vlaanderen vandaag ruim 13.500 beschermde monumenten, stads- en dorpsgezichten, cultuurhistorische landschappen en archeologische sites aanwezig zijn. Dit initiatief beoogt om deze bestaande en vaak oude beschermingen te evalueren en af te toetsen aan de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarden. In sommige gevallen zal een opheffing maar kunnen nadat er een handhavingstraject gelopen heeft. Indien er nog geen handhavingstraject loopt, kan dit betekenen dat er nieuwe handhavingstrajecten moeten worden opgestart.

De herevaluatie van het beschermd pakket startte in 2020 met het in kaart brengen van de lopende handavingsdossiers in de pakketten "windmolens in Vlaanderen" en "verdwenen erfgoed". In 2021 wordt onderzocht voor welke dossiers een handhavingstraject kan worden opgestart. Daartoe worden ervaringen uitgewisseld omtrent de handhaafbaarheid van beschermingen en de problemen die vanuit Omgevingsinspectie worden ervaren bij gebrekkige beschermingsbesluiten.

2.3.6 ARCHEOLOGIE EN METAALDETECTIE

Het Onroerenderfgoeddecreet stelt een aantal handelingen strafbaar of voorziet een geldboete in het kader van archeologie. In 2016 trad het grondig vernieuwde luik archeologie in werking. Het uitgebreider handavingsinstrumentarium vormde een grotendeels nieuw gegeven en de handhaafbaarheid van archeologie-overtredingen en metaaldetectie bleek niet altijd evident. Het handhaven van archeologie is bovendien een moeilijk gegeven omdat aangerichte schade niet meer te herstellen is. Om die reden is proactief handelen dan ook essentieel zodat onherstelbare schade kan worden vermeden.

Om handavingsvragen archeologie en metaaldetectie doelgericht en efficiënt te kunnen behandelen, moet een duidelijke visie worden uitgewerkt. Daarnaast moet worden onderzocht hoe proactief kan worden gehandeld zodat het archeologisch erfgoed optimaal behouden blijft en bodemvondsten niet uit hun context worden verwijderd en/of verdwijnen zonder vondstmelding.

In overleg met het agentschap Onroerend erfgoed gaat Omgevingsinspectie in 2021 na hoe in de toekomst zal worden omgegaan met deze archeologie-overtredingen, hoe proactief kan worden gehandeld en hoe doelgericht kan worden gehandhaafd.

////////////////////////////////////

2.3.7 BESTUURLIJKE BEBOETING

De inspecteur onroerend erfgoed heeft de bevoegdheid om bestuurlijke geldboetes op te leggen voor bepaalde inbreuken van het Onroerenderfgoeddecreet en voor bepaalde misdrijven onroerend erfgoed waarvoor het Openbaar Ministerie geen strafrechtelijke vervolging start.

Ook in de wetgeving milieu en ruimtelijke ordening voorziet de decreetgever de mogelijkheid om bestuurlijke geldboetes op te leggen. Deze bevoegdheid komt echter niet toe aan de inspecteurs ruimtelijke ordening of de milieutoezichthouder, maar aan de Gewestelijke Entiteit van het departement Omgeving.

De afdeling Handhaving stemt in 2021 in overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed de bepalingen van het Onroerenderfgoeddecreet met betrekking tot het opleggen van bestuurlijke geldboetes af op de regeling die nu al voorzien is in de VCRO en het DABM. De Gewestelijke Entiteit van het departement Omgeving kan zo bevoegd worden gemaakt voor het opleggen van administratieve geldboetes voor schendingen van het Onroerenderfgoeddecreet.

Daardoor wordt binnen de afdeling Handhaving de duidelijke structurele scheiding tussen Omgevingsinspectie en de cluster Sanctionering en Advisering versterkt wat de autonomie en onafhankelijkheid van de inspecteurs enerzijds en de beboeters anderzijds nog beter waarborgt.

2.3.8 UITWERKEN DRAAIBOEK NATRAJECT

Omgevingsinspectie beschrijft de opdracht van haar gewestelijke inspecteurs onroerend erfgoed in een draaiboek. Dit laat de verbalisanten/inspecteurs onroerend erfgoed toe met kennis van zaken een beslissing te nemen. Het is niet enkel een theoretisch, maar ook een praktisch naslagwerk met als doel het bekomen van een uniforme en performante wijze van handhaving en toepassing van het handhavingsinstrumentarium, wat de rechtszekerheid voor alle betrokken partijen ten goede komt. Het draaiboek biedt daarenboven aan nieuwe verbalisanten/inspecteurs een leidraad aan en de mogelijkheid zich inhoudelijk in te werken. Omwille van zowel juridische evoluties (wetgeving, rechtspraak en rechtsleer) als nieuwe technische inzichten (instandhouding, conservatie en herstel) actualiseerde Omgevingsinspectie dit draaiboek in 2019 en 2020.

In 2021 werkt Omgevingsinspectie het natraject voor de handhaving onroerend erfgoed verder uit in het draaiboek.

2.4 SPEERPUNTEN MILIEU

De speerpunten milieu voor het omgevingshandhavingsplan 2021 houden in belangrijke mate zowel het reactief als proactief optreden in en situeren zich bij de thema's afval, dieren (onder andere landbouw), hinder, ketenteam, klimaat, lucht, omgevingsveiligheid, ondergrond en grondwater, water, het RIE-inspectieprogramma en exploitatie.

Omwille van de Coronapandemie liep een aantal al dan niet Europees verplichte handhavingsinitiatieven vertraging op. Omgevingsinspectie zorgt ervoor dat aan inspectie-opdrachten op een risicogerichte, weloverwogen en gedragen wijze invulling wordt gegeven om de kwaliteit van onze leefomgeving te blijven bewaken, ook in tijden van corona. Ze zet daarbij maximaal in op het verzekeren van de kritieke

processen 'milieucrisismanagement' en 'permanentie- en responsstelsysteem milieuhygiëne' en het prioritair inspecteren van RIE-installaties ((agro-)industriële sites) en SEVESO-inrichtingen.

2.4.1 REGULIERE WERKING EN REACTIEF OPTREDEN

De hoofdplicht van Omgevingsinspectie voor het domein milieu is het toezicht op de naleving van de milieuhygiëneregulering en de bestuurlijke remediërende handhaving daarvan. De lijst van wetten, decreten en verordeningen waarop een milieutoezichthouder moet toezien is lang en divers, de achterliggende thema's en problematiek complex. De realisatie van deze opdracht houdt in belangrijke mate het uitvoeren van inspecties en het nemen van maatregelen in.

Tijdens een controle worden allerhande vaststellingen gedaan die de milieutoezichthouder moet toetsen aan de vigerende regels. Tegelijkertijd wordt ook de bestuurlijke afhandeling van een dossier opgestart, via het toepassen van het milieuhandavingsinstrumentarium (aanmaningen, bestuurlijke maatregelen, ...).

Omgevingsinspectie voert heel wat reactieve controles uit voor het domein milieu. Onder andere de volgende types van reactieve controles worden onderscheiden: het behandelen van klachten (zie hoofdstuk 2.1.3.6), het optreden bij voorvallen of calamiteiten, het behandelen van vragen van het parket van de Procureur des Konings, het opmaken van adviezen over omgevingsvergunningen op proef, het ingaan op toegewezen bevoegdheden inzake milieuhygiëneregulering of opdrachten opgelegd krachtens vergunningsvoorwaarden (bijzondere voorwaarden) en het uitvoeren van controles op vraag van andere entiteiten omwille van (technische) expertise (onder andere VMM voor controles op grondwaterkwantiteit en -kwaliteit, voor controles op afvalwaterlozingen en de effecten op oppervlaktewater, voor controles op luchtverontreiniging en depositie van pollutanten, VLM in functie van de mestproblematiek en OVAM in het kader van afvalstoffenopslag, -verwerking en -verwijdering).

De crisismanager van het departement Omgeving behoort tot de afdeling Handhaving en staat in voor de coördinatie en opvolging van het crisisbeheer bij milieu-incidenten en het beleid daarrond. Een milieu-incident is elke acute of accidentele gebeurtenis die de kwaliteit van het leefmilieu en de natuur en al dan niet de gezondheid van (vele) personen in ernstige mate bedreigt of schaadt, en die de inzet van één dienst of de gecoördineerde inzet van meerdere diensten van het beleidsdomein vereist om de dreiging weg te nemen of de schade te voorkomen, te beperken of te herstellen. Daartoe actualiseert de crisismanager op regelmatige basis een draaiboek dat de respons van het Beleidsdomein Omgeving beschrijft op milieu-incidenten, al dan niet deel van een ruimere crisis, met als doel zo snel mogelijk de nodige personen en diensten te alarmeren, de nodige personele en materiële middelen in te zetten en te coördineren.

2.4.2 PROACTIEF OPTREDEN

2.4.2.1 Afval en materialen

Onze economie moet meer en meer evolueren naar een circulaire economie. Daar is iedereen het over eens. Omdat onze materialen zo kostbaar zijn, omdat onze ruimte zo kostbaar is, omdat ons klimaat zo kostbaar is.

Via de bestaande wetgeving zijn principes zoals de afvalstoffenhiërarchie al vele jaren verankerd in het beleid in Vlaanderen, maar de wetgeving evolueert nog steeds verder in die richting. Afvalstoffen kunnen het einde-afvalstatuut bereiken en opnieuw grondstoffen worden. Ook de technologie van inzamelen, sorteren, recycleren en verwerken staat niet stil, waardoor sommige afvalstromen vandaag anders worden verwerkt dan gisteren.

Een van de basisprincipes van het afvalstoffen- en materialenbeleid in Vlaanderen is een selectieve inzameling aan de bron. Dit is een belangrijke voorwaarde om te komen tot hoogwaardige materiaalrecyclage. Elke schakel in de keten speelt hierin een belangrijke rol, gaande van de afvalstoffenproducent, over de inzamelaar, de vervoerder en de sorteerder tot de (eind)verwerker.

Hoewel de middelen en technologieën beschikbaar zijn om de selectieve inzameling en hieruitvolgende materiaalrecyclage tot stand te brengen en hier ook vele goede voorbeelden van bestaan, merkt Omgevingsinspectie op het terrein dat de naleving sterk verschilt. Een voorbeeld van een veel voorkomende tekortkoming bij de gecontroleerde inrichtingen is een gebrekkige of ontbrekende inzameling van PMD of de inzameling van “gemengd afval”, bijvoorbeeld bij opruiming van gebouwen waarbij nadien niet de piste van verregaande uitsortering en materiaalrecyclage wordt gevolgd. Een ander voorbeeld is een sloopwerf met aanwezigheid van asbest, waarbij het asbest niet of onvoldoende verwijderd wordt, wat naast een potentiële verontreiniging van de omgeving met asbestvezels, ook kan leiden tot een verontreiniging van het afgevoerde bouw- en sloopafval en dus een risico inhoudt voor de kwaliteit van de hieruit geproduceerde gerecycleerde puingranulaten.

Het zijn enkele voorbeelden waarmee Omgevingsinspectie wordt geconfronteerd en waaruit blijkt dat handhaving aan de bron en bij de inzameling belangrijk zijn. Dit kan gaan om zowel eigen controles door Omgevingsinspectie als ondersteuning die Omgevingsinspectie biedt aan lokale toezichthouders onder de vorm van administratieve bijstand, adviesverlening of ondersteuning op het terrein.

Bij de afvalstoffenverwerkers zijn een goed werkend acceptatie- en non-conformiteitenbeleid cruciaal om hun leveranciers van afvalstoffen te sensibiliseren op vlak van een goede bronsortering en om de kwaliteit van sortering en verwerking op peil te houden. Ook hierop stelt de afdeling Handhaving regelmatig overtredingen vast.

Speciale aandacht gaat ook uit naar asbeststortplaatsen, omwille van de bijzondere problematieken en zorgen die hierbij komen kijken.

Naast deze focuspunten kan Omgevingsinspectie ook toezicht houden op alle aspecten van de Vlaamse afvalstoffenwetgeving met uitzondering van de inzameling van huishoudelijke en scheepsafvalstoffen, de voornamelijk administratieve monitoring van de beleidsuitvoering (uitgebreide producentenverantwoordelijkheid, heffingen, recyclagedoelstellingen, ...) en de uitvoering van de sectorale uitvoeringsplannen.

Omdat het inspecteren van afvalregelgeving een zeer specialistisch werk is, werken binnen Omgevingsinspectie verschillende werkgroepen rond het thema afval: de algemene themawerkgroep ‘afval’, de themawerkgroep ‘dieren’ die zich concentreert op verwerking van onder andere slachtafval, mest en andere biologische afvalstoffen, en de themawerkgroep ‘ketentoezicht’ die zich concentreert op de inzameling, de doorvoer en het vervoer van afvalstoffen.

Het toezicht op de afvalregelgeving omvat de inzameling ervan, het transport binnen en buiten de gewest- en landsgrenzen, de traceerbaarheid en de verwerking van de afvalstoffen. Hoge

////////////////////////////////////

verwerkingskosten stimuleren het zoeken naar “goedkopere”, soms illegale verwerkings- en verwijderingsalternatieven zoals de uitvoer van afvalstoffen naar lageloonlanden of het bijmengen van sterk vervuilde, soms gevaarlijke, afvalstoffen met andere minder vervuilde en ongevaarlijke afvalstoffen. Deze praktijken houden een risico in voor de menselijke gezondheid en het leefmilieu. De aandacht van Omgevingsinspectie spitst zich dan ook toe op de correcte verwerking van afvalstoffen zonder het veroorzaken van hinder, het nagaan van de traceerbaarheid van afvalstoffen, het onderzoek naar illegaal verdunnen van afvalstoffen en het voorkomen van ongeoorloofde emissies naar water, lucht en bodem.

Hieronder verduidelijkt Omgevingsinspectie de speerpunten waarop zij in 2021 specifiek inzet voor het thema afval en materialen. Naast geplande controles voert Omgevingsinspectie ook routinecontroles en opvolgcontroles uit bij afvalbedrijven waarbij ze onder andere de vergunningsvoorwaarden, de opgeslagen hoeveelheden, de naleving van de voorwaarden grondstofcertificaten, ... kan controleren.

2.4.2.1.1 Routinecontroles

Een belangrijk onderdeel van de controles binnen het thema afval en materialen bestaat uit het nemen van afval-, bodem- en grondstofstalen ter controle van vergunningsvoorwaarden en de voorwaarden voor verwerking en hergebruik van ‘materialen’. Voor het nemen van monsters van afval staan een intern ‘kwaliteitshandboek voor monsternemingen en metingen’, een contract met een erkend laboratorium en professioneel materieel ter beschikking van de milieutoezichthouders van Omgevingsinspectie.

2.4.2.1.2 Asbest

Net zoals in de drie voorgaande jaren krijgt het thema ‘asbest’ ook in 2021 de nodige aandacht. Asbesttoepassingen zijn alomtegenwoordig in de Vlaamse (bedrijfs)gebouwen. Via het asbestafbouwbeleid dat in 2018 van start ging, streeft de Vlaamse overheid naar een asbestveilig Vlaanderen in 2040. Als gevolg hiervan zullen risicovolle asbesthoudende toepassingen in de volgende jaren verplicht moeten worden geïnventariseerd, worden afgebroken en ingezameld op sloopwerven door erkende asbestverwijderaars en particulieren, worden afgevoerd naar o.a. containerparken en sorteerbeidrijven en ten slotte definitief worden verwijderd.

In 2021 zet Omgevingsinspectie haar controles op de omgang met asbest- en bouw- en sloopafval op containerparken en bij sorteerbeidrijven voort. Controles op de aanwezigheid van asbest in bedrijfsgebouwen en op de selectieve inzameling op sloopwerven zullen op een ad-hocbasis aan bod komen. Omgevingsinspectie werkt in 2021 ook handhavingsinstrumenten uit die door de lokale handhavers gemakkelijk kunnen gebruikt worden in het kader van de behandeling van asbestdossiers.

Bij de asbeststortplaatsen heeft Omgevingsinspectie specifiek aandacht voor de aanvaardingscontrole en eventuele onrechtmatige bijmenging bij aangevoerde asbestafvalvrachten en voor het veilig lossen van het asbestafval op de stortplaats.

2.4.2.1.3 Niet-gevaarlijk bedrijfsafval

In Vlaanderen geldt al vele jaren een sorteerplicht voor afval van particulieren en voor bedrijfsafvalstoffen. Nochtans blijkt uit controles door Omgevingsinspectie en uit sorteeranalyses door de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij dat het bedrijfsrestafval nog aanzienlijke hoeveelheden recycleerbaar materiaal bevat.

Ook bouw- en sloopafval wordt regelmatig ingezameld als een gemengde afvalstroom zonder een voldoende uitsortering en materiaalrecyclage, waardoor waardevolle materialen verloren gaan.

Omgevingsinspectie voert in 2021 controles uit bij alle schakels van de afvalstoffenketen, namelijk bij afvalstoffenproducenten, bij inzamelaars, bij overslag- en sorteercentra en bij eindverwerkers, waaronder verbrandingsovens en stortplaatsen. Hierbij zal onder andere aandacht besteed worden aan de selectieve inzameling, de voorwaarden waaraan moet voldaan worden bij samenvoegen van verschillende afvalfracties, de aanvaardingscontrole, het sorteerproces in functie van hoogwaardige materiaalrecyclage, ...

Bij sorteerinrichtingen voor bouw- en sloopafval vormt ook het kwaliteitsborgingssysteem voor puin een aandachtspunt tijdens controles.

2.4.2.1.4 Biogas- en composteerinstallaties

In het verleden heeft de controle van enkele installaties aangetoond dat schadelijke afvalstromen mee werden verwerkt tot organische “bodemverbeteraars”. Het gebruik ervan in de landbouw kan leiden tot verontreiniging van landbouwpercelen, met grote schade tot gevolg. Ook besmetting van de voedselketen is bij deze praktijken niet uit te sluiten.

Omgevingsinspectie controleert in 2021 intensief de aangevoerde stromen bij biogasinstallaties op basis van het register en de aanvoerdocumenten en doet een toetsing aan de voorwaarden zoals vermeld in de Verordening (EG) 1069/2009. Alle emissies naar bodem, lucht (onder andere geur) en water (onder andere bedrijfsafvalwater) worden door geïntegreerde controles gevat.

2.4.2.1.5 Handhaving op kunststofpelletverlies

Door de steeds verder toenemende hoeveelheden zeevervuiling ontstaan op de oceanen drijvende vuilnisbelten. De zogenoemde ‘plasticsoep’ in de Stille Oceaan is veruit de grootste gekende locatie waar afval bij elkaar komt dat in zee drijft en door zeestromingen wordt meegevoerd. Een belangrijk aandeel van dit afval bestaat uit plastic, zowel in grote fracties als in de vorm van microplastics. Door het zoute zeewater en ultraviolet licht valt het plastic uiteen in heel fijne snippertjes die in de voedselketen kunnen worden opgenomen. Het verlies aan kunststofpellets draagt bij aan bovenstaande problematiek waarop steeds meer maatschappelijke en politieke aandacht wordt gevestigd.

In 2021 voert Omgevingsinspectie gerichte controles uit bij de inrichtingen actief in deze keten, gaande van de producenten van de kunststofpellets, logistieke bedrijven, verwerkers van de kunststofpellets en afvalstoffenbedrijven (overslagbedrijven, sorteerbeidrijven, recyclagebedrijven) om het verlies van de kunststofpellets of fijne kunststofdeeltjes maximaal te voorkomen.

2.4.2.2 **Dieren**

2.4.2.2.1 Dierlijke bijproducten

Dierlijke bijproducten zijn producten van dierlijke oorsprong die niet voor menselijke consumptie bestemd zijn. Een verkeerd gebruik ervan kan een risico inhouden voor de volksgezondheid, de diergezondheid en het milieu. Enkele grootschalige crisissen, bv. de dioxinecrisis in 1999, resulteerden in

de aanpak van deze problematiek in de schoot van de Europese Unie door het opstellen van Europese verordeningen. De belangrijkste verordeningen ter zake zijn de Verordeningen 1069/2009 en 142/2011.

Deze verordeningen stellen begin- en eindpunten vast vanaf wanneer en tot wanneer producten onder deze regelgeving vallen, lijsten de toegelaten verwerkingsmethoden op en onderscheiden verschillende risicocategorieën dierlijke bijproducten die de verdere mogelijke handelingen bepalen. Daarnaast bevatten de verordeningen o.a. regels en procedures rond de traceerbaarheid van dierlijke bijproducten en definiëren ze de zelfcontroleverplichtingen voor de exploitanten. Deze verordeningen zijn in de Vlaamse regelgeving geïmplementeerd via het VLAREM en het besluit van de Vlaamse Regering betreffende dierlijke bijproducten en afgeleide producten.

In Vlaanderen staan verschillende overheidsinstanties in voor het toezicht op bovenstaande regelgeving. Omgevingsinspectie stelt jaarlijks een risicogebaseerd controleplan op dat voldoet aan de eisen uit de artikelen 41 en 42 van de Europese Verordening 882/2004. Omgevingsinspectie inspecteert op basis van dat controleplan jaarlijks verschillende inrichtingen die de in de verordening bedoelde dierlijke bijproducten voortbrengen. Het gaat enerzijds om inrichtingen die op grond van Verordening 1069/2009 erkend zijn voor het inzamelen, opslaan of verwerken van dierlijke bijproducten (o.a. biogasinstallaties, composteerinstallaties en verwerkers van dierlijke bijproducten) waarbij Omgevingsinspectie nagaat of deze exploitanten de in de erkenning en verordeningen opgelegde voorwaarden correct naleven. Anderzijds controleert Omgevingsinspectie bepaalde inzamelaars, handelaars en makelaars (IHM) met een OVAM-registratie voor het vervoer van dierlijke bijproducten waarbij ze de nodige aandacht schenkt aan het correcte gebruik van handelsdocumenten.

Ten slotte selecteert Omgevingsinspectie een aantal inrichtingen (klasse 1-, klasse 2- en klasse 3-inrichtingen of niet-ingedeelde inrichtingen) uit de voedselketen waarbij ze nagaat of de exploitanten zich op correcte wijze ontdoen van de door hen voortgebrachte dierlijke bijproducten. In sommige situaties neemt Omgevingsinspectie monsters die ze laat analyseren door een erkend laboratorium. Het centraliseren van dit initiatief bij Omgevingsinspectie maakt het beantwoorden van vragen bij een audit van de Europese Commissie in België over het toezicht efficiënter.

In 2021 voert Omgevingsinspectie voort controles uit in het kader van de overeenkomst dierlijke bijproducten.

2.4.2.2.2 Veeteelt

Het RIE-handhavingsprogramma voor de agro-industrie vat de grote meerderheid van de geplande controles in de landbouwsector. De activiteiten bij de intensieve pluimvee- en varkenshouderij behoren tot het toepassingsgebied van de RIE, die de regels bevat voor RIE-installaties.

In 2021 zet Omgevingsinspectie de controles verder op de constructie en werking van de ammoniakemissiearme (AEA) stalsystemen bij klasse 1-inrichtingen die onder de RIE vallen met als doel een inventaris op te stellen van alle effectief geplaatste installaties in Vlaanderen en deze te toetsen aan de constructie- en gebruiksvoorwaarden zoals deze beschreven staan in het Ministerieel besluit 'Ammoniakemissiearme stalsystemen'.

Voor de handhaving van milieuvervuilende activiteiten bij andere landbouwsectoren, zoals rundveehouderijen, organiseert Omgevingsinspectie sectorspecifieke handhavingsinitiatieven. Zo

oordeelt Omgevingsinspectie dat het effect van de lozing van nutriëntrijke vloeibare stromen (waaronder silosappen, mestzappen, ...) nefast is voor de kwaliteit van het oppervlaktewater.

In 2021 zet Omgevingsinspectie haar controles in de rundveesector verder naar aanleiding van de potentiële lozingen van pers- en silosappen uit voederkuilen, mestzappen (afkomstig van mestopslagplaatsen, reinigingswater van stallen, potstallen, kalverboxen, ...), sappen van groentenresten en slibs, *run-off* van de bedrijfsverharding, spoel- en reinigingswater van het melkhuisje/-put en van landbouwvoertuigen. De focus blijft in 2021 behouden op inrichtingen met meer dan 200 runderen gelegen in gebieden die aangeduid zijn als speerpuntgebied en naar klasse 1-rundveebedrijven ongeacht het gebied waarin ze zijn gelegen.

De gezondheids- en veterinaire rechtelijke voorschriften die gelden bij de bestrijding van OSE (overdraagbare spongiforme encefalopathieën) bij diersoorten die in de voedselketen terecht kunnen komen, strekken er vooral toe alle risico's voor de diergezondheid of de volksgezondheid te vermijden bij het in de handel brengen, de uitvoer en de doorvoer van dieren en van daarvan afgeleide producten. Jaarlijks rapporteert Omgevingsinspectie over haar vaststellingen naar aanleiding van controles bij verwerkers van dierlijke bijproducten aan de OIE (Werelddiergezondheidsorganisatie). Op onder andere deze vaststellingen wordt jaarlijks het BSE (boviene spongiforme encefalopathie)-statuut van België bepaald.

2.4.2.2.3 Slachthuizen

In de omgevingsvergunning van een slachthuis wordt regelmatig een maximale slachtcapaciteit per dag opgelegd. Deze maximale capaciteit is door de vergunningverlenende overheid meegenomen in de overwegingen om de impact van het slachthuis op de omgeving in te schatten. Het niet naleven van de maximale dag-slachtcapaciteit kan overmatige hinder, zoals onder andere geurhinder, in de hand werken: als er een waterzuiveringsinstallatie op het bedrijf aanwezig is, wordt deze immers meer belast doordat er bij het overschrijden van de maximale dag-slachtcapaciteit een grotere vuilvracht dan normaal in de waterzuivering terecht komt, met dus mogelijk geuroverlast tot gevolg.

De kans op overschrijding van de maximale dag-slachtcapaciteit is het grootst wanneer er veel vraag is naar vlees, zoals bij (warme zomerse) dagen wanneer er veel wordt gebarbecued en tijdens de eindejaarsfeesten. Omgevingsinspectie organiseerde in 2020 een beperkt handavingsinitiatief waarbij zij een aantal slachthuizen in Vlaanderen controleerde op de naleving van hun maximale vergunde dag-slachtcapaciteit.

In 2021 voorziet Omgevingsinspectie nog een aantal voortgangscontroles bij deze gecontroleerde slachthuizen en maakt ze een evaluatie over dit handavingsinitiatief.

2.4.2.3 Hinder

Jaarlijks ontvangt Omgevingsinspectie tal van klachten over stofhinder, geurhinder, geluidshinder, trillingshinder, lichthinder of hinder door slagschaduw van windmolens. Omgevingsinspectie voert bij klasse 1-inrichtingen controles uit om de nodige vaststellingen te doen en te oordelen over de gegrondheid van de klacht en over de hinderlijkheid. Klachten over klasse 2- en 3-inrichtingen stuurt zij door naar de gemeente, gelet op hun bevoegdheid ter zake met toepassing van het in de beleidsnota bevestigde subsidiariteitsprincipe. Het goed in kaart brengen van hinder is complex en niet altijd evident

////////////////////////////////////

omdat factoren zoals frequentie, aard, intensiteit en omgevingsfactoren zoals windrichting mee bepalend zijn.

2.4.2.3.1 Geurhinder

Voor een aantal dossiers waar het voor Omgevingsinspectie niet evident is om de geurhinder vast te stellen, bv. door de aanwezigheid van verschillende inrichtingen in de buurt die een gelijkaardige hinder (kunnen) produceren, beroept ze zich op erkend deskundigen om een onderzoek uit te voeren.

Specifiek voor asfaltcentrales, waar geuraspecten inherent gekoppeld zijn aan de werking ervan, werkt Omgevingsinspectie in 2021 een aftoetsingskader uit in functie van een uniforme aanpak van een mogelijke geurproblematiek. Op deze manier wil Omgevingsinspectie eveneens inspelen op de evolutie inzake het toenemend gebruik van recyclage-asfalt die in deze sector plaatsvindt en de impact daarvan. Daarbij houdt Omgevingsinspectie ook rekening met de geplande vernieuwing van de sectorale code van goede geurpraktijk voor asfaltcentrales en de opstart van het voortraject voor een BBT-studie.

2.4.2.3.2 Geluids- en trillingshinder

Bij geluidshinder onderzoekt Omgevingsinspectie in eerste instantie de klachten zelf op gegrondheid door metingen met eigen apparatuur uit te voeren. Wanneer Omgevingsinspectie een overschrijding vaststelt van de van toepassing zijnde geluidsnormen of wanneer er sprake is van overmatige trillingshinder, laat Omgevingsinspectie de exploitant de nodige maatregelen nemen om de hinder tot een aanvaardbaar niveau te beperken. In uitzonderlijke gevallen, bv. wanneer de bron niet eenduidig is vast te stellen of verschillende inrichtingen mogelijk aan de oorzaak van de hinder liggen, doet Omgevingsinspectie beroep op een externe deskundige om een geluids- of trillingsmeting uit te voeren.

2.4.2.3.3 Lichthinder

Bij klachten over lichthinder stelt Omgevingsinspectie een onderzoek in naar de functionaliteit van de lichtbronnen en gaat zij na of de niet-functionele lichtoverdracht wordt vermeden.

2.4.2.3.4 Elektromagnetische straling

Omgevingsinspectie voert breedbandmetingen uit van elektromagnetische straling van zendantennes voor telecommunicatie op aanvraag van een particulier. De verblijfplaats van de aanvrager moet daartoe wel binnen een straal van 150 meter liggen van een vast opgestelde zendantenne.

2.4.2.4 **Ketentoezicht**

De afvoer en verwerking van afvalstoffen is een proces dat in verschillende stappen gebeurt. Er kunnen meerdere verwerkers betrokken zijn, alsook actoren die de overdracht tussen de verwerkers bewerkstelligen (vervoerders, overslagbedrijven, inzamelaars) of faciliteren (handelaars, makelaars). Het geïntegreerde toezicht op de verschillende stappen in een afvalstroom kreeg binnen Omgevingsinspectie de naam 'ketentoezicht'.

Integraal toezicht op een keten betekent dat de verschillende controles (bv. controle van transporten, registers of verwerkingsinstallaties) geen doel op zich vormen, maar slechts een middel vormen om het

algemene doel te bereiken, met name garantie verschaffen over de afvoer van afvalstoffen naar de wettelijk toegelaten “eindbestemming”. Toezicht op de verschillende deeltrajecten houdt ook in dat verschillende handhavingsactoren betrokken zijn, bv. omdat verschillende handhavers toezicht houden op eenzelfde deel van het traject (politie/gewestelijk) of omdat een deel van de keten niet in het Vlaamse Gewest is gelegen.

2.4.2.4.1 Routinecontroles

Omgevingsinspectie volgt meldingen op van uitvoer, doorvoer en invoer van schepen waarvoor indicaties zijn dat deze schepen overgebracht worden naar de sloop, dit ter voorkoming van het *beachen* van **sloopschepen** op illegale bestemmingen.

Omgevingsinspectie gaat bij melding van **debunkeringen** (afgifte van scheepsbrandstoffen wanneer een zeeschip een haven aandoet) na of de afgegeven scheepsbrandstof moet worden beschouwd als een afvalstof. De inzameling van het gedebunkerde materiaal in geval van afval moet gebeuren door een geregistreerde IHM en moet worden verwerkt door een vergunde verwerker.

2.4.2.4.2 Transport en verwerking

Omgevingsinspectie focust met ketentoezicht op twee belangrijke schakels. Ten eerste zijn er de controles op afvalstromen in de transportfase. Een belangrijke component daarvan is de aanwezigheid van milieutoezichthouders in de zeehavens van Antwerpen en Zeebrugge, met een grote nadruk op de export van afvalstoffen naar niet-OESO-landen. Omgevingsinspectie, meestal samen met de politie en de Vlaamse Belastingdienst, voert verspreid over het Vlaamse Gewest wegcontroles uit op afvaltransporten. Ten tweede voert Omgevingsinspectie controles uit bij verwerkers van afvalstoffen, onder andere biovergisters, waarbij ze aandacht heeft voor de traceerbaarheid van afvalstoffen, het netwerk tussen bedrijven in de sector en waarbij ze afvalstofstromen stroomop- of -afwaarts, inclusief inzamelaars, handelaars en makelaars, natrekt.

In 2021 voert Omgevingsinspectie controles uit op het wegtransport van afvalstromen en bij verwerkers van afvalstoffen.

2.4.2.4.3 EVOA-controleplan

De Europese Verordening betreffende de overbrenging van afvalstoffen (EVOA) bepaalt in artikel 50.2bis dat de lidstaten vanaf 2017 plannen opstellen voor de EVOA-controles, gebaseerd op risicobeoordelingen van specifieke afvalstromen en bronnen van illegale overbrengingen. Het EVOA-controleplan heeft betrekking op het volledige grondgebied van het Vlaamse Gewest.

In 2016 gebeurde er een risicobeoordeling op 18 afvalstromen door toetsing aan de volgende criteria: gevaareigenschappen, (gebruik als) dekmantel, geproduceerde hoeveelheden, grensoverschrijdend karakter, (risicovolle) bestemmingen, naleefgedrag, (kwaliteit van de) wetgeving, marktcomplexiteit, inzamel- en verwerkingstechnieken en criminele inmenging. Op basis van deze risicobeoordeling kent Omgevingsinspectie aan de volgende grensoverschrijdende afvalstromen een hoge prioriteit toe:

- oliehoudend afval,
- chemisch afval,
- afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA),

- metaalafval,
- bouw- en sloopafval (voor wat betreft uitgegraven bodem),
- kunststofafval.

In 2021 actualiseert Omgevingsinspectie deze risicobeoordeling en de gehanteerde prioriteiten.

Omgevingsinspectie kiest haar handhavingsinitiatieven in het kader van ketentoezicht zodanig dat ze zoveel mogelijk risicovolle aspecten van deze afvalstromen controleert.

Een belangrijke component van ketentoezicht is de samenwerking met andere instanties. Afvalstromen beperken zich immers zelden tot het Vlaamse grondgebied. De belangrijkste partners in België zijn de politie, de douane, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, de havenkapiteinsdiensten, de inspectiediensten van de andere gewesten en het openbaar ministerie. Politie en douane voeren (complementaire) controles uit binnen hun eigen specifieke bevoegdheden.

Sinds 1994 bestaat er een samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat en de drie Gewesten, betreffende de coördinatie van het beleid inzake grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen. Dit akkoord is in 2009 en 2011 geactualiseerd. Het akkoord is gesloten tussen de bevoegde regionale diensten voor de toestemmingen (inzake kennisgevingen) en de inspectie, de politie, de douane en het ministerie van Justitie (met inbegrip van het college van procureurs). De verschillende betrokken actoren komen op regelmatige basis samen.

Nationaal is Omgevingsinspectie actief in de samenwerkingsprojecten in de haven van Antwerpen en op internationaal vlak werkt ze samen met de bevoegde inspectiediensten van de omliggende landen (veelal bilateraal), binnen Europa (via de *cluster Waste and Transfrontier Shipment of Waste (TFS)* van het *European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law (IMPEL)*) of met de landen waar de uiteindelijke verwerking van het Europese afval gebeurt.

In 2021 voert Omgevingsinspectie controles uit op grensoverschrijdende afvalstromen en in het bijzonder op de uitvoer van afvalstoffen via zeehavens.

2.4.2.5 Klimaat

2.4.2.5.1 Gefluoreerde ozonafbrekende stoffen en broeikasgassen (F-gassen)

Voor wat betreft de reglementering inzake broeikasgassen en ozonafbrekende stoffen zijn de Europese Verordeningen 517/2014 en 1005/2009 rechtstreeks van toepassing op Vlaanderen. Verordening 1005/2009 legt aan de lidstaten op om hiervoor een risicogestuurde benadering te hanteren.

In het Vlaams Mitigatieplan 2013-2020, een onderdeel van het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2013-2020, waren maatregelen opgenomen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Eén van de maatregelen van het Vlaams Mitigatieplan gaf uitvoering aan het 'Vlaams actieplan reductie uitstoot F-gassen 2015-2020' en meer concreet aan actie 6B 'Toezicht en handhaving van relevante milieuregelgeving'. Deze actie wordt voortgezet in het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEK) 2021-2030. Daarnaast voorziet het VEK 2021-2030 voor de industrie die niet is gevat door het *EU Emissions Trading System* (EU ETS) nieuwe beleidslijnen en maatregelen met betrekking tot broeikasgasemissies en -verwijderingen, zoals het bijkomend responsabiliseren van specifieke doelgroepen. Hierbij wordt gefocust op onder meer de distributiesector. Omgevingsinspectie blijft in de periode 2021-2030 inzetten op controle op de naleving van de Vlaamse uitbatingsvoorwaarden volgens VLAREM en andere

////////////////////////////////////

verplichtingen voortvloeiend uit Europese regelgeving bij klasse 1-inrichtingen betreffende de uitstoot van F-gassen. Tijdens dergelijke controle gaat Omgevingsinspectie na of het onderhoud van koelinstallaties door een erkende techniker is uitgevoerd en/of de andere wettelijke exploitatievoorschriften (lektheidcontroles, instructiekaart, logboek en maximale relatieve lekverliezen, afwijkingaanvragen, ...) zijn nageleefd. Toezicht houdt ook het controleren van de installaties op koelgaslekken in, in sommige gevallen met ondersteuning van een erkend koeltechnicus. Parallel hiermee wordt in 2021 ook het gecoördineerd overleg met en de handhaving van de distributiesector op corporate-niveau voortgezet.

In de recentste VLAREM-wijziging (VLAREM-trein 2017) is een nieuwe klasse 1-indeling voor koelinstallaties gedefinieerd op basis van de ton CO₂ equivalenten (TCE)-inhoud van de installatie. Hierdoor komen de grote koelinstallaties automatisch op onze inspectie-radar terecht.

In 2019 heeft Omgevingsinspectie over de controle van koelinstallaties in drie provincies opleidingssessies georganiseerd voor lokale toezichthouders. In 2021 bestendigt Omgevingsinspectie de gecreëerde band met deze toezichthouders door haar expertise en kennis verder ten dienste te stellen. Omgevingsinspectie streeft ernaar om 20% van de geplande controles van koelinstallaties samen uit te voeren met de lokale toezichthouders.

Koeltechnische firma's vormen de meest essentiële schakel in het gebruik en de afvoer van F-gassen bij koelinstallaties. Zij doen immers al het onderhoud aan de installaties en hun expertise bepaalt de emissies tijdens de gebruiksfase. Omdat Omgevingsinspectie bevoegd is voor de controle op deze erkende firma's, zet zij, in overleg met en met goedkeuring van de afdeling GOP van het departement Omgeving en het Vlaamse Energie- en Klimaatagentschap, in 2021 het handhavingsinitiatief ter controle van de werking en de kwaliteit van de gecertificeerde koeltechnische firma's voort.

Wat betreft de controle op afvoer en verwerking van F-gassen, start Omgevingsinspectie geen apart handhavingsinitiatief op maar zet ze in 2021 verder in op het in kaart brengen van de 'officiële' en 'niet-officiële' afvalstromen en de betrokken actoren. Op basis hiervan zal samen met de werkgroep Afval, ketenteam en de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij een handhavingsinitiatief worden uitgewerkt.

In het licht van de klimaatverandering en het belang van de F-gassen hierbij, wordt overleg en kennisopbouw rond dit thema steeds belangrijker. Omgevingsinspectie zet in 2021 in op het verderzetten/opstarten van geregeld overleg tussen verschillende relevante (overheids)instanties met het oog op het uitbreiden van handhaving/sensibilisering in de toekomst. De focus ligt hier breder dan enkel en alleen op de koelinstallaties. In 2021 focust Omgevingsinspectie op het gebruik en afvoer van zwavelhexafluoride, het isolatiegas of vonkblusmiddel met de grootste *global warming potential* (GWP)-waarde dat in hoogspanningcabines, middenspanningscabines en laagspanningskasten wordt gebruikt.

2.4.2.5.2 Energie

Voor grotere *Heating, Ventilation and Air Conditioning* (HVAC)-systemen (> 12 kW) bestaat een periodieke keuringsverplichting (VLAREM II). Het doel van deze keuringen is om het rendement te verhogen en het energieverbruik te verminderen waardoor de uitstoot van broeikassen daalt. De controle op de naleving van de keuringsverplichting heeft dan ook een aanzienlijk aandeel in het behalen van de vooropgestelde klimaatdoelstellingen en om het energieverbruik in Vlaanderen te verminderen. Omgevingsinspectie

integreert deze controles in bovenstaand handhavingsinitiatief inzake de exploitatie van koelinstallaties (F-gassen).

In de Beleidsnota Energie 2019-2024 en de Beleidsnota Klimaat 2019-2024 staan nog enkele andere, meer algemene passages waarin handhaving, en soms ook de rol van Omgevingsinspectie, verder onderzocht kan worden, in overleg met de betrokken actoren.

2.4.2.6 Lucht

De luchtkwaliteit in Europa is de afgelopen decennia aanzienlijk verbeterd. Toch blijft in een dichtbevolkt, verstedelijkt en geïndustrialiseerd Vlaanderen luchtverontreiniging het belangrijkste milieuthema dat een directe impact heeft op de volksgezondheid. Bovendien hebben diverse in de lucht geloosde of verspreide verontreinigende stoffen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke omgeving.

Voor de meeste pollutanten bestaat Europese en/of Vlaamse wetgeving met grens- of streefwaarden. De belangrijkste wettelijke basis inzake luchtkwaliteitsnormen is de Europese Richtlijn betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht voor Europa (2008/50/EG). De Richtlijn Industriële Emissies bevat belangrijke bepalingen inzake de implementatie van BREF-conclusies bij RIE-bedrijven en omvat onder meer de bepalingen van de oude solventrichtlijn, de Richtlijn voor grote stookinstallaties en de afvalverbrandingsrichtlijn. In Vlaamse wetgeving om te zetten Europese richtlijnen komen samen met Vlaamse wetgevende initiatieven hoofdzakelijk in de VLAREM-wetgeving terecht. De emissiegrenswaarden die de uitstoot van verontreinigende stoffen naar de lucht beperken, zijn in de praktijk enerzijds gebaseerd op de impact van deze stoffen op de gezondheid van mens en milieu en anderzijds op hun technische en economische haalbaarheid.

De belangrijkste oorzaken van luchtverontreiniging zijn emissies afkomstig van verkeer, gebouwenverwarming en industriële activiteit. Omgevingsinspectie legt zich toe op het handhaven van de milieuhygiëneregelgeving bij deze laatste groep. Luchtverontreiniging is een ruim begrip, dat een hele reeks pollutanten omvat die elk hun specifieke gevolgen hebben en bijdragen tot andere milieuproblemen. Omgevingsinspectie onderscheidt de volgende technisch-wetenschappelijke subthema's:

- geleide emissies, wat de emissies van pollutanten bij industriële installaties, eventueel na een luchtreinigingsinstallatie via een of meerdere schoorstenen, omvat;
- diffuse emissies, wat de ongecontroleerde en niet-lokale emissies van industriële installaties omvat (de focus gaat naar (fijn) stof, aerosolen bestaande uit mineralen, (zware) metalen en organische componenten zoals polyaromatische koolwaterstoffen (PAK's) en (dioxineachtige) polychloorbifenylen (PCB's));
- vluchtige organische stoffen;
- ozonafbrekende stoffen en broeikasgassen, wat zich voornamelijk richt op emissies bij koelinstallaties (zie hoofdstuk 2.4.2.5 Klimaat);
- geur (zie hoofdstuk 2.4.2.3 Hinder).

2.4.2.6.1 Geleide emissies

Wat de geleide emissies betreft, voert Omgevingsinspectie een tweesporen inspectiebeleid.

Het eerste spoor betreft de controle van de in VLAREM bepaalde **zelfcontroleverplichtingen** die exploitanten zelf moeten uitvoeren. De zelfcontroleverplichtingen zijn een van de belangrijkste

krachtlijnen in de milieuwetgeving: wanneer exploitanten deze correct uitvoeren, treden ze impliciet zelfregulerend op. Dit garandeert een onmiddellijk ingrijpend optreden in geval van milieubedreigende incidenten, maar ook dat inrichtingen een preventief en bewust milieubeleid gaan voeren. Zelfmonitoring vormt zowel voor de exploitant als voor de overheid een belangrijke bron van milieurelevante informatie en via het afdwingen van zelfcontroleverplichtingen wordt de exploitant en niet de overheid in eerste instantie praktisch en financieel verantwoordelijk voor het verantwoord opvolgen van de bedrijfsvoering. Omgevingsinspectie focust in 2021 verder op **crematoria**, **asfaltcentrales** en **afvalverbrandingsinstallaties** en blijft daarnaast met het oog op de vermindering van luchtverontreiniging door **houtverbranding** ook de monitoringsgegevens van de industriële houtverbrandingsinstallaties opvolgen. Voor installaties bij klasse 2-inrichtingen voorziet Omgevingsinspectie daarbij de nodige ondersteuning voor de lokale toezichthouders. Voorts voert Omgevingsinspectie controles uit bij **middelgrote stookinstallaties** in functie van rapportering voor de Europese *Medium Combustion Plant* (MCP)-richtlijn en volgt ze de implementatie van de saneringsmaatregelen op voor **dimethylformamide (DMF)-emissies bij coating-bedrijven**, volgend vanuit het sectorale onderzoeksproject. Omgevingsinspectie heeft ook specifieke aandacht voor de correcte uitvoering en meldingsplicht van deze zelfcontrolemetingen bij inrichtingen die eigen metingen uitvoeren conform de 'code van goede praktijk voor de goedkeuring van de methode voor de zelfcontrole van lucht door de exploitant'. Specifiek in opvolging van de **wintersmog-regelgeving** werkt Omgevingsinspectie elk jaar een responsdraaiboek uit dat de betrokken exploitanten en instanties informeert over welke acties zij moeten nemen wanneer zich tijdens de winterperiode een waarschuwings- of alarmfases voordoet.

Het tweede spoor van handhaving bij het thema geleide emissies behelst het uitvoeren van **luchtemissiemetingen** door erkende laboratoria in opdracht van Omgevingsinspectie. Aan de hand van deze metingen gaat de milieutoezichthouder na of een exploitant de emissiegrenswaarden respecteert en of een exploitant het zelfcontroleprogramma correct, betrouwbaar en volledig uitvoert. Gelet op de algemene trend om voor de organisatie van haar controles en emissiemetingen te evolueren naar een meer afdekkende en risicogebaseerde aanpak, start Omgevingsinspectie voor het monitoringsprogramma lucht vanuit de inventaris van alle relevante emissiepunten in Vlaanderen die onder haar toezichtsbevoegdheid vallen. Jaarlijks berekent ze dan voor al deze emissiepunten een risicoscore op basis van de meetresultaten van de voorbije jaren, in combinatie met alle door de inrichtingen gerapporteerde gegevens uit de emissie-inventaris lucht. Op basis van deze risicoscore deelt ze vervolgens de emissiepunten in risicoklassen in waaraan een controlefrequentie is gekoppeld. De criteria voor deze risicobasering zijn onder meer de gemeten concentratie en massastroom in relatie tot de emissiegrenswaarde, de aard of toxiciteit van de pollutanten en de meetfrequentie. Rekening houdend met de beschikbare middelen en beleidsprioriteiten selecteert het monitoringsprogramma dan luchtemissiemetingen. Op deze manier vat het monitoringsprogramma uiteindelijk alle relevante emissiepunten die Omgevingsinspectie afhankelijk van de reële impact controleert. Afdeling Handhaving bouwt deze planningstool in 2021 nog verder uit in functie van het **versterken van een proactieve en risicogebaseerde emissie-gerelateerde handhaving**.

2.4.2.6.2 Diffuse emissies

Wat de diffuse emissies betreft, heeft Omgevingsinspectie vooral aandacht voor lokale gebieden in Vlaanderen waar de luchtkwaliteit eerder problematisch is. De luchtkwaliteit in Vlaanderen wordt

opgevolgd door de Vlaamse Milieumaatschappij die de resultaten toetst aan normen, richtwaarden en drempelwaarden zoals vastgelegd in Europese of Vlaamse milieuwetgeving of opgesteld door de Wereldgezondheidsorganisatie. In onze regio gaat de laatste jaren regelmatig (pers)aandacht naar de fijnstofproblematiek en naar de emissie van (zware) metalen, PCB's en dioxines, en pollutanten die meestal gelinkt zijn aan een specifieke industriële activiteit. Omgevingsinspectie gaat na wat de bijdrage van de industrie tot deze verhoogde immissiewaarden is en waar nodig legt zij emissiebeperkende maatregelen op. Omgevingsinspectie volgt bestaande actieplannen op en voert gerichte acties uit in regio's met verhoogde concentratie aan **zware metalen**. Bij deze controles kan er worden samengewerkt met de lokale toezichthouders voor de nauwe opvolging bij klachtendossiers. Omgevingsinspectie biedt daartoe de nodige ondersteuning aan bij de afhandeling en handhaving van dit type dossiers. Bij schrootverwerkende bedrijven heeft Omgevingsinspectie gerichte aandacht voor de beperking van de emissies van **dioxines en dioxineachtige PCB's**. In functie van de algemene **fijnstofproblematiek** start Omgevingsinspectie in 2021 met een voorbereidend handhavingsinitiatief om meer in detail de effectieve industriële bronnen en saneringsmaatregelen bij de verschillende sectoren te detecteren, zodat ze naar de toekomst toe ook hiervoor meer gerichte maatregelen kan opleggen.

2.4.2.6.3 Vluchtige organische stoffen (VOS)

Vluchtige organische stoffen spelen een belangrijke rol bij de vorming van troposferische ozon en hebben in sommige gevallen ook rechtstreekse nadelige effecten op de gezondheid.

Omgevingsinspectie ziet in 2021 bij een aantal inrichtingen toe of de periodieke controles met een infraroodcamera op verticale opslagtanks die vloeistoffen bevatten met een dampspanning van meer dan 13,3 kPa bij een temperatuur van 35°C tijdig en afdekkend gebeuren.

Inrichtingen die gebruik maken van organische oplosmiddelen (bv. drukkerijen, productie verven, coating) boven een bepaalde drempel moeten voldoen aan hoofdstuk 5.59 van VLAREM II. Tijdens een controle van dergelijke inrichting gaat Omgevingsinspectie na of de exploitant een degelijke solventboekhouding opmaakt, de nodige emissiemetingen uitvoert, voldoet aan de wettelijke emissiegrenswaarden (geleid én diffuus) of aan de vereisten van het reductieprogramma. **In 2021 ligt de focus op inrichtingen die gebruik maken van organische oplosmiddelen met een 'niet gestandaardiseerde of uitzonderlijke procesvoering' en die Omgevingsinspectie nog niet eerder controleerde.**

Een derde inspectiepijler voor de beperking van de emissies van VOS, is de controle op de uitvoering van LDAR (leak detection en repair)-regelgeving. Bij het uitvoeren van dergelijke controles heeft afdeling Handhaving extra aandacht voor de vernieuwde regelgeving hieromtrent, de zogenaamde LDAR 2.0. Deze handhavingsinitiatieven vallen volledig onder het RIE-programma.

2.4.2.7 **Omgevingsveiligheid**

2.4.2.7.1 Genetisch gemodificeerde en pathogene organismen

Activiteiten met genetisch gemodificeerde en pathogene organismen brengen bepaalde risico's voor de menselijke gezondheid en het leefmilieu met zich mee. Inrichtingen waar dergelijke organismen doelbewust worden gekweekt, opgeslagen, getransporteerd, vernietigd, verwijderd of gebruikt, moeten bepaalde inperkingsmaatregelen nemen om te vermijden dat mens en leefmilieu worden blootgesteld aan deze organismen.

////////////////////////////////////

In 2021 richt Omgevingsinspectie haar controles op de inrichtingen die een toelating hebben voor ingeperkt gebruik en die nog niet zijn gecontroleerd of waarvan een vroegere controle reeds meer dan 15 jaar geleden is uitgevoerd. Tijdens dergelijke controles gaat Omgevingsinspectie na of de voorwaarden van de toelatingen worden nageleefd.

2.4.2.7.2 Toezicht zware risicobedrijven

a) Het inspectieprogramma Seveso

Het samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat en de drie Gewesten betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen betrokken zijn, realiseert in belangrijke mate de omzetting van de zogenoemde Seveso-richtlijn. Het doel van deze richtlijn is de realisatie van een hoog beschermingsniveau voor mens en milieu door de preventie van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen betrokken zijn en de beperking van de gevolgen ervan. De richtlijn en het Samenwerkingsakkoord bevatten geen gedetailleerde, technische voorschriften. Voor de exploitanten van Seveso-inrichtingen is deze ambitieuze doelstelling vertaald in twee kernverplichtingen:

- alle nodige maatregelen treffen om zware ongevallen te voorkomen én de gevolgen ervan te beperken voor mens en milieu (zorgplicht);
- te allen tijde aan inspectiediensten kunnen aantonen dat de noodzakelijke maatregelen werden genomen (aantoonplicht).

Een zwaar ongeval is in deze context een gebeurtenis, zoals een zware emissie, brand of explosie, die het gevolg is van ongecontroleerde ontwikkelingen tijdens de exploitatie van een onder dit samenwerkings-akkoord begrepen inrichting, die hetzij onmiddellijk, hetzij na verloop van tijd een ernstig gevaar oplevert voor de gezondheid van de mens binnen of buiten de inrichting of voor het milieu, en waarbij bovendien één of meer gevaarlijke stoffen betrokken zijn.

Het toepassingsgebied van het samenwerkingsakkoord is verbonden aan de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen. Daarbij wordt onder “aanwezigheid van gevaarlijke stoffen” verstaan, zowel “de feitelijke of voorziene aanwezigheid van dergelijke stoffen in de inrichting, als de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen waarvan bekend is dat ze kunnen ontstaan wanneer een industrieel chemisch proces buiten controle geraakt, in hoeveelheden, gelijk aan of hoger dan de drempels uit de bijlage I.” Voor de inventarisatie en identificatie kunnen verschillende bronnen worden geraadpleegd. Aan de hand van beschikbare gegevens (milieu- of omgevingsvergunningen, kennisgevingen, controlehistoriek, ...) worden de aanwezige hoeveelheden gevaarlijke stoffen getoetst aan de drempelwaarden. Als uit die gegevens en toetsing duidelijk de Seveso-status (lage- of hogedrempelinrichting, geen Seveso-inrichting) blijkt, neemt Omgevingsinspectie de inrichting al dan niet op in het systeem.

Voor deze inrichtingen is per Gewest een inspectieteam operationeel dat bestaat uit inspecteurs van alle betrokken inspectiediensten. In Vlaanderen zijn er twee inspectiediensten bevoegd: de gewestelijke Omgevingsinspectie en de federale inspectiedienst bevoegd voor de bescherming van de werknemers.

Op basis van de Seveso-status stellen de bevoegde inspectiediensten in onderling overleg voor een inrichting een inspectieprogramma op; hierin is minimaal vervat:

- de aard van de geplande controles en de toe te passen methodiek;
- de voorziene frequentie voor de bezoeken ter plaatse;
- de inspectiedienst die wordt belast met de concrete uitvoering van de controles.

////////////////////////////////////

Vlaanderen telt op dit ogenblik 294 inrichtingen die onder het toepassingsgebied van de Seveso-richtlijn III vallen.

Het gevarenpotentieel van de Seveso-inrichting bepaalt de minimum inspectiefrequentie. Die varieert van één keer per jaar tot één keer per drie jaar. Bij de meeste Seveso-inrichtingen is er jaarlijks ook een voortgangscntrole. Naar aanleiding van de controles worden immers actieplannen gegenereerd, waarvan de uitvoering moet worden nagegaan.

De basisfrequentie kan worden verlaagd:

- voor eenvoudige inrichtingen, zijnde inrichtingen met enkel opslag en/of overslag van gevaarlijke stoffen en inrichtingen waar geen reactieprocessen plaatsvinden;
- voor exploitanten met een goed naleefgedrag.

Voor inrichtingen met een slecht naleefgedrag kan de basisfrequentie worden verhoogd. Het naleefgedrag wordt ingeschat en periodiek herzien op basis van de bevindingen van de voorgaande controles.

Tijdens de controle moet de exploitant:

- de passende preventieve maatregelen kunnen aantonen;
- passende mitigerende maatregelen kunnen aantonen;
- kunnen aantonen dat het veiligheidsrapport de situatie in de inrichting getrouw weergeeft.

De controles moeten een totaalbeeld geven van de risico's van de inrichtingen en de beheersing ervan.

Omgevingsinspectie kan gebruik maken van *Seveso-inspection tools* (SIT's). Dit zijn inspectie-instrumenten die de Seveso-inspectiediensten in onderling overleg ontwikkelen en actualiseren, en die een gefundeerde beoordeling van de preventieve en mitigerende maatregelen mogelijk maken.

In 2021 voert Omgevingsinspectie het Seveso III-inspectieprogramma uit.

b) Het inspectieprogramma net-niet Seveso

Voor de afbakening van het toepassingsgebied van het Samenwerkingsakkoord worden twee risicofactoren in aanmerking genomen: de gevaarseigenschappen van de producten en de hoeveelheid waarin deze producten aanwezig zijn op de inrichting. Inrichtingen worden ingedeeld in drie groepen van inrichtingen, met name hogedrempelinrichtingen, lagedrempelinrichtingen en inrichtingen die niet onder het toepassingsgebied vallen.

Bij inrichtingen waar gevaarlijke stoffen aanwezig zijn in hoeveelheden die dicht liggen bij de lage drempelwaarden, kan een kleine variatie in die hoeveelheden de Sevesostatus beïnvloeden. Sommige exploitanten maken de bewuste keuze om de aanwezige hoeveelheden te beperken tot (net) onder de lage drempel.

Dergelijke inrichtingen vallen dan wel buiten het toepassingsgebied van het Samenwerkingsakkoord, de risico's voor (zware) ongevallen zijn allicht vergelijkbaar met de risico's van een lagedrempelinrichting die de drempelwaarden wel (net) overschrijdt.

Daarom controleert Omgevingsinspectie een aantal van deze net-niet-Seveso-inrichtingen in 2021.

c) Controle van verdeelstations

De sectorale voorwaarden voor de exploitatie van *Liquefied Petroleum Gas* (LPG)-stations zijn de voorbije jaren verschillende keren veranderd. Belangrijk is onder meer de invoering van risico-afstandsregels die moeten worden gerespecteerd en de minimale technische eisen waaraan alle LPG-installaties sinds 1 januari 2019 moeten voldoen. De meeste LPG-stations werden in de loop van 2019 en 2020 gecontroleerd.

Tijdens de controles in 2021 voert Omgevingsinspectie diverse voortgangscontroles uit en controleert zij de nog niet gecontroleerde LPG-stations op de naleving van hun omgevingsvergunning (voorwerp en voorwaarden). Daarnaast besteedt Omgevingsinspectie eveneens aandacht aan het correct naleven van de overige van toepassing zijnde sectorale voorwaarden.

Door de evolutie naar milieuvriendelijkere alternatieve brandstoffen voor motorvoertuigen worden steeds meer bevoorradingsstations met *Compressed Natural Gas* (CNG), *Liquefied Natural Gas* (LNG) of waterstof geopend. De regelgever heeft hierop ingespeeld: deze bevoorradingsstations zijn ingedeeld als hinderlijke klasse 1-inrichtingen en voor de CNG-stations gelden bovendien sectorale voorwaarden. Voor zowel de LNG-stations als waterstofstations ontbreekt momenteel een voorwaardenkader in VLAREM II, maar worden regelmatig bijzondere voorwaarden opgenomen in de omgevingsvergunning. Omgevingsinspectie controleert in 2021 een aantal van bevoorradingsstations met CNG, LNG of waterstof.

2.4.2.7.3 REACH

REACH staat voor “Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals” en is een Europese verordening (Verordening (EG) 1907/2006) die als doel heeft een hoog niveau van bescherming van de gezondheid van de mens en het milieu te waarborgen. Zij is gebaseerd op het voorzorgsbeginsel.

REACH legt procedures op om informatie over de eigenschappen en risico’s van stoffen te verzamelen en te onderzoeken. Zo moeten exploitanten die chemische stoffen vervaardigen of op de markt brengen alle relevante informatie samenstellen en ter beschikking stellen van het Europees Agentschap voor Chemische Stoffen (ECHA). Op basis van deze informatie evalueren de Europese lidstaten de chemische stoffen om uit te maken of de risico’s voor de volksgezondheid en het leefmilieu beheersbaar zijn. Als dit niet het geval is, kunnen de autoriteiten chemische stoffen verbieden of het verdere gebruik onderwerpen aan een autorisatie.

REACH legt eveneens op dat de na te leven maatregelen om de risico’s die uitgaan van het handelen met gevaarlijke chemische stoffen tot het aanvaardbare te beperken, bekend moeten zijn aan iedereen die met dergelijke chemische stoffen omgaat. Op diegene die chemische stoffen “in de handel brengt” rust dan ook een bijzondere informatieplicht.

Het is voor de bescherming van de volksgezondheid en het leefmilieu van cruciaal belang dat zowel de registratieplicht als de beperkingen die rusten op de vervaardiging, het in de handel brengen en het gebruik van chemicaliën, en de maatregelen om de risico’s die uitgaan van het gebruik van chemische stoffen tot het aanvaardbare te beperken, strikt worden nageleefd. Hierop moet worden toegezien en waar nodig handhavend opgetreden. Artikel 125 van de verordening stelt: “De lidstaten onderhouden een systeem van officiële controles en andere op de situatie afgestemde activiteiten.”.

In 2021 voert Omgevingsinspectie controles uit in hoofdzaak op de naleving van de registratieplicht, op de autorisatievoorschriften voor zeer zorgwekkende stoffen, op de voorschriften voor stoffen die als

////////////////////////////////////

reactie-intermediären zijn geregistreerd, op het raakvlak tussen REACH en de afvalstoffen- en materialenwetgeving.

2.4.2.8 Ondergrond en grondwater

De Europese Kaderrichtlijn Water (2000) en het decreet Integraal Waterbeleid (2003) eisten een goede kwantitatieve en kwalitatieve toestand van de grondwaterlichamen tegen 2015. Deze doelen zijn niet gehaald voor de Vlaamse grondwaterlichamen zoals voorzien in de eerste stroomgebiedbeheerplannen. In de tweede en ontwerp derde generatie stroomgebiedbeheerplannen, voor de periode 2016-2021, zijn nieuwe doelen gesteld om de goede toestand alsnog te behalen. Het is de taak van de Vlaamse Milieumaatschappij om de evolutie van de grondwaterstanden periodiek op te volgen en vergunningsadviezen te verlenen in functie van de draagkracht van de verschillende grondwaterlichamen. Daarnaast zijn er in het maatregelenprogramma bij de stroomgebiedbeheerplannen specifieke prioriteiten gesteld voor de handhaving in het kader van het integraal waterbeleid, waaronder tevens de noodzaak voor controle op (illegale) grondwaterwinningen en boorbedrijven.

Als gevolg van de aanhoudende droogteperiodes tijdens de afgelopen vier jaren kwam de grondwaterproblematiek en de daaraan gekoppelde noodzaak tot rationeel (grond)watergebruik en de handhaafbaarheid ervan extra onder de publieke aandacht. De handhaving op het nog toegelaten gebruik van grondwater is noodzakelijk om het gevoerde beleid mee in de realiteit om te zetten, zoals ook specifiek vermeld in de in 2020 gelanceerde Blue Deal van de Vlaamse Regering in de strijd tegen droogte en waterschaarste.

2.4.2.8.1 Ondersteuning lokale toezichthouders

Aangezien veel van de grondwaterwinningen onder de rechtstreekse handhavingsbevoegdheid vallen van de lokale toezichthouders en er steeds meer vragen rijzen hoe deze materie op lokaal vlak het best kan worden gehandhaafd, geeft Omgevingsinspectie in 2021 ook extra aandacht aan het ondersteunen van het lokale toezicht. Dit betreft een voortzetting van het in 2020 opgestarte aanbod voor ondersteuning. Naast het verstrekken van nuttige gegevens ter onderbouwing van de controles (overzicht van de regelgeving, checklists, bijzondere aandachtspunten tijdens controles, ...) biedt Omgevingsinspectie aan de lokale toezichthouder de kans om mee op controle te gaan bij onderstaande geplande of routinematige controles van boringen en/of grondwaterwinningen, of om verdere meer specifieke ondersteuningsvragen te stellen gerelateerd aan de controle op grondwaterwinningen in het algemeen (bv. bemalingen en het eventuele retourneren of hergebruik van bemalingswater, verlaten grondwaterwinningen, ...).

2.4.2.8.2 Aanleg van boringen of grondwaterwinningen door erkende boorbedrijven

Omgevingsinspectie zet in 2021 de controle op erkende boorbedrijven bij de aanleg van boringen of grondwaterwinningen voort. Deze erkenning is operationeel sinds 1 januari 2017. Dit handhavingsinitiatief is een voortzetting van het initiatief van de afgelopen drie jaren waarbij Omgevingsinspectie, samen met de Vlaamse Milieumaatschappij, de erkenningsvoorwaarden van de boorbedrijven op het terrein controleerde. Hierbij verifiëren zij aan de bron of deze bedrijven hun werkzaamheden conform de vigerende wetgeving en code van goede praktijk uitvoeren en zodoende

////////////////////////////////////

het grondwater zowel kwantitatief als kwalitatief afdoende beschermen. Na verschillende sensibiliserende acties hierrond de afgelopen jaren via opleidingen, toelichtingen en zachte handhaving verscherpt Omgevingsinspectie het toezicht daar waar nodig zodat de sector, die zich actief herorganiseerde naar aanleiding van dit handhavingsinitiatief, naast milieubewust tevens concurrentieel kan blijven. Specifiek bij de bemalingssector kan bijkomende aandacht worden gegeven aan een overlap met ruimtelijke ordening-gerelateerde aspecten die tijdens het bouwproces aan het licht komen. Zo kan de inplanting van diepe waterkerende wanden in de ondergrond en hun impact, begroot middels de Watertoets, worden bekeken in het licht van de verleende vergunning.

2.4.2.8.3 Controles bij grondwaterwinningen

Omgevingsinspectie voert **controles van grondwaterwinningen** routinematig of reactief uit. Dit kan zowel een terreincontrole zijn waarbij ze de grondwaterwinning volledig doorlicht als een controle van de zelfcontrole grondwater. Bij deze laatste bekijkt en analyseert Omgevingsinspectie de gerapporteerde grondwatergegevens (peilen, debieten, analyses) over een ruimere periode in het kader van de verplichtingen opgelegd in de vergunningen of het integraal milieujaarverslag.

2.4.2.8.4 Grondwatergebruik bij beregening

Verschillende sectoren wenden grondwater ten gevolge van de aanhoudende langdurige droogteperiodes steeds meer aan voor beregeningsdoeleinden. In 2021 besteedt Omgevingsinspectie binnen dit handhavingsinitiatief extra aandacht aan de landbouwsector door controle van de **beregeninginstallaties op het terrein**. Afhankelijk van het al dan niet instellen van een gebruiksbeperking op grondwater in 2021 kan Omgevingsinspectie haar vaststellingen desgevallend terugkoppelen met de ter zake bevoegde instanties.

2.4.2.8.5 Internationale context

Naast het instaan voor de concrete handhaving binnen Vlaanderen, is de werkgroep 'ondergrond en grondwater' van Omgevingsinspectie in 2021 ook internationaal actief. Omgevingsinspectie zal het **IMPEL-project 'Tackling illegal groundwater drilling and abstractions'** trekken. Wegens de uitbraak van de Coronapandemie werd de opstart hiervan in 2020 met een jaar uitgesteld. Binnen dit meerjarig project zal zij op internationaal vlak verschillende stakeholders m.b.t. de handhaving op illegale boringen en grondwaterwinningen samenbrengen. Met 'illegaal' wordt hier zowel niet vergund als niet exploiterend volgens de geldende voorwaarden bedoeld. Het uiteindelijke doel is tweeledig, nl. door kennis- en gegevensuitwisseling en door terreinbezoeken bruikbare richtlijnen en instrumenten opmaken voor zowel handhaafbare grondwatervergunningregelgeving als het effectieve toezicht verrichten op het terrein. Dit alles in uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn Water. Een binnen het departement Omgeving uit te voeren studie naar de haalbaarheid van GPS-tracering op boortoestellen in het kader van de handhaving kan hier mee als inspiratiebron dienen.

In 2021 gaat het **48ste internationale congres van de Internationale vereniging van Hydrogeologen** door in Brussel. De Belgische tak van deze vereniging organiseert dit congres. Omgevingsinspectie participeert hierin via deelname aan zowel het organiserend als het wetenschappelijk comité. Omgevingsinspectie zal haar ervaringen grondwaterhandhaving op dit internationale congres actief delen en als extra klankbord hanteren voor het IMPEL-project rond illegale boringen en grondwaterwinning.

////////////////////////////////////

2.4.2.9 Water

Het waterbeleid in Vlaanderen is gebaseerd op de Europese Kaderrichtlijn Water en de omzetting ervan in het decreet Integraal Waterbeleid. Beide wetgevingen eisen een goede kwalitatieve en kwantitatieve toestand van het oppervlaktewater. De verontreiniging van oppervlaktewater door zuurstofbindende stoffen, nutriënten, gevaarlijke stoffen, metalen en bestrijdingsmiddelen is volgens monitoringsgegevens de laatste jaren al fors gedaald, maar er zijn nog heel wat inspanningen nodig om tot een goede watertoestand te komen.

De voorbije jaren besteedde Omgevingsinspectie veel aandacht aan emissies naar water. Uit monitoring blijkt ook dat de belasting van het oppervlaktewater door bedrijfsemisies een dalende trend vertoont door de toenemende saneringsinspanningen van inrichtingen. In de huidige planning zet Omgevingsinspectie haar controles met betrekking tot emissies naar water risicogebaseerd voort waarbij ze steeds meer aandacht heeft voor lozings naar oppervlaktewater vanuit de agro-industrie (lozing van verontreinigd hemelwater, silosappen, afvalwater van melkhuysjes, ...).

2.4.2.9.1 Lozingsvoorwaarden van de omgevingsvergunning en verplichtingen inzake zelfcontrole

VLAREM bundelt de milieuvorwaarden voor het gebruik en het lozen van bedrijfsafvalwater voor inrichtingen. De milieukwaliteitsnormen die moeten leiden tot een goede kwalitatieve toestand van het oppervlaktewater en de voorwaarden waaronder een inrichting geëxploiteerd mag worden, zijn erin vastgelegd. De milieuvorwaarden en emissiegrenswaarden houden enerzijds rekening met de goede toestand van het oppervlaktewater en anderzijds met de Beste Beschikbare Technieken (BBT).

Omgevingsinspectie controleert of inrichtingen voldoen aan de bepalingen van VLAREM met betrekking tot water en aan de lozingsvoorwaarden van de vergunning. Op die manier draagt Omgevingsinspectie bij tot het bereiken van een goede toestand van het oppervlaktewater in Vlaanderen.

Bij de opmaak van de jaarlijkse risicogebaseerde planning voor routinemonsternames houdt zij rekening met de impact van het geloosde afvalwater op het watersysteem. Belangrijk hierbij zijn het debiet, de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen en hun persistentie in het oppervlaktewater, de vuilvracht, de locatie van het lozingspunt, ... Omgevingsinspectie gebruikt ook de door derden ter beschikking gestelde info. Zo levert de Vlaamse Milieumaatschappij informatie over inrichtingen met niet conforme controle-inrichtingen en over bedrijfslozings met een duidelijk negatieve impact op het ontvangende oppervlaktewater.

Een andere vorm van controle kan erin bestaan de bekomen eigen analysegegevens te vergelijken met de resultaten van de zelfcontrole uitgevoerd door de inrichtingen, waarbij Omgevingsinspectie eveneens aandacht besteedt aan de kwaliteit, volledigheid en correctheid ervan. Kennis van het watergebruik, het waterhergebruik, de gebruikte stoffen, de verschillende bedrijfsprocessen en de toegepaste waterzuiveringstechnieken is bij elk van deze controles van cruciaal belang.

2.4.2.9.2 Waterzuiveringen - risicobeheer en impact calamiteiten

Voor inrichtingen met een eigen waterzuivering bestaat het risico dat bij slecht beheer ervan of bij calamiteiten het geloosde afvalwater op zeer korte tijd een vernietigende impact heeft op het watersysteem waarin ze lozen. Een goede opvolging van het zuiveringsproces en de aanwezigheid van preventieve maatregelen is dan ook noodzakelijk om eventuele schade te voorkomen. In 2021 voorziet

Omgevingsinspectie gerichte controles op de maatregelen die inrichtingen nemen om het risico op voorvallen te reduceren. Zijn de risico's in kaart gebracht en werd er nagegaan hoe de impact van eventuele calamiteiten kan beperkt worden? Ook de opvang van bluswater komt hierbij aan bod.

2.4.2.9.3 Verharding en opvang van hemelwater

In 2021 verdiept Omgevingsinspectie de mogelijkheden rond integratie van de handhaving milieu, ruimte en onroerend erfgoed. Daartoe verkent Omgevingsinspectie voort welke operationele initiatieven zinvol zijn en verder invulling kunnen krijgen. Als gevolg van de aanhoudende droogteperiodes besteedt Omgevingsinspectie extra aandacht aan de opgelegde voorwaarden inzake hergebruik, infiltratie en buffering van niet-verontreinigd hemelwater. Deze voorwaarden worden beschreven in zowel de milieuwetgeving als de wetgeving ruimtelijke ordening.

In 2021 besteden milieutoezichthouders van Omgevingsinspectie in overleg met hun collega's-verbalisant ruimtelijke ordening specifiek aandacht aan het toezicht op de in de omgevingsvergunning voor klasse 1-inrichtingen opgelegde, stedenbouwkundige voorwaarden die betrekking hebben op buffering, groenscherm en waterberging. Per provincie controleert Omgevingsinspectie een aantal klasse 1-inrichtingen (recente vergunningen) op deze wijze, ongeacht de zone/bestemming waarin de inrichting zich bevindt (zie hoofdstuk 2.2.2.4).

2.4.2.9.4 Noodaansluitingen

In 2021 zet Omgevingsinspectie in op de verplichtingen van de toezichthoudende overheid met betrekking tot het gebruik van noodaansluitingen voor het lozen van bedrijfsafvalwater op openbare RWZI's. Meer concreet betekent dit onder andere het registeren van data, het verzegelen van de noodaansluiting, ... overeenkomstig het decreet integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018 (voor 1 januari 2019 overeenkomstig de Wet Oppervlaktewateren (26 maart 1971)) en het Besluit van de Vlaamse Regering houdende vaststelling van de regels inzake het lozen van bedrijfsafvalwater op een openbare rioolwaterzuiveringsinstallatie (21 februari 2014).

2.4.2.9.5 Rioolcamera-inspecties

Indien een lozingssituatie een merkbare verontreiniging veroorzaakt in oppervlaktewater of het rioleringsstelsel en de oorsprong is niet direct duidelijk, bijvoorbeeld locaties waar er ernstige vermoedens of klachten zijn over een eventuele (sluik)lozing, kan Omgevingsinspectie beslissen om een rioolcamera-inspectie uit te laten voeren.

2.4.2.10 Richtlijn Industriële Emissies (RIE)-inspectieprogramma

Het RIE-inspectieprogramma geeft uitvoering aan de bepalingen van de Richtlijn Industriële Emissies 2010/334/EU. De richtlijn vraagt de lidstaten om het volledige spectrum van relevante milieueffecten van de betrokken installaties te controleren en geeft een aantal voorwaarden voor het milieu-inspectieplan. Het programma opgemaakt binnen Omgevingsinspectie laat toe om de installaties te inventariseren, systematische controles bij alle RIE-bedrijven te plannen met een afdekking van alle milieuaspecten volgens risico en te rapporteren over het aantal uitgevoerde controles. Daarnaast bieden controlevragenlijsten en bijhorende toelichtingsnota's een goede ondersteuning.

////////////////////////////////////

Het RIE-inspectieprogramma legt de controlefocus op de emissie van RIE-bedrijven en de minimale inspectiefrequentie, die Omgevingsinspectie bepaalde aan de hand van de Europese IRAM-methodiek.

De volgende inspectietypes maken onderdeel uit van het inspectieprogramma:

- IT01 vergunningstoestand,
- IT02 energie,
- IT03 evaluatie milieumanagementsysteem,
- IT04 preventie en bestrijding van hinder,
- IT05 zelfcontrole water,
- IT06 controle lozingsvoorwaarden water,
- IT07 overige voorwaarden water,
- IT08 zelfcontrole lucht,
- IT09 controle emissievoorwaarden lucht,
- IT10 overige voorwaarden lucht,
- IT11 preventie en beheer van afvalstoffen en materialen,
- IT12 controle beheersing risico's bodem en grondwaterverontreiniging,
- IT13 controle VLAREM III na actualisatie BREF.

Controles in dit RIE-inspectieprogramma hebben betrekking op alle installaties uit de sectoren 'industrie' en 'landbouw'. Net zoals voor de controles bij de niet-RIE-bedrijven zijn in dit inspectieprogramma routinecontroles en voortgangscontroles vervat. Voorts is er ruimte gelaten om controles in te plannen op eigen initiatief van de milieutoezichthouder, rekening houdend met de mogelijke milieu-impact. Bovenop dit inspectieprogramma, waarbij een systematische controle van alle relevante milieuaspecten wordt ingepland, zal een aantal van de eerdergenoemde thematische handhavinginitiatieven betrekking hebben op zowel RIE- als niet-RIE-bedrijven.

Onder IT 13 controleert Omgevingsinspectie in 2021 o.a. de voorwaarden van VLAREM III bij de bedrijven die moeten voldoen aan omzetting van de BREF *Large Combustion Plants* (LCP) en *Intensive Rearing of Poultry and Pigs* (IRPP).

Bij de opvolging van de impact van de RIE op Europees niveau horen een aantal bevragingen van de lidstaten. Omgevingsinspectie ondersteunt hierin de afdeling GOP die de coördinatorrol opneemt door het aanleveren van informatie en data verkregen bij onze inspectie- en handhavingsoverdrachten.

In 2021 geeft Omgevingsinspectie uitvoering aan het RIE-inspectieprogramma, maakt ze verder werk van het vereenvoudigen en efficiënter maken van de administratie die gepaard gaat met het proces van inspecteren en maatregelen nemen en het registreren en uitwisselen van data, zowel intern als extern.

2.4.2.11 Exploitatie

Een aantal controles die Omgevingsinspectie uitvoert, heeft betrekking op de exploitatie van hinderlijke inrichtingen in het algemeen, zoals de controle van omgevingsvergunningen of de controle van de uitvoering van het zelfcontrolemeetprogramma's voor lucht of afvalwater bij klasse 1-inrichtingen. Deze controles kunnen gebeuren naar aanleiding van nieuwe vergunningsbesluiten of weigeringsbesluiten, en kunnen ofwel een volledige toets van de realiteit in de inrichting aan de voorwaarden van de vergunning ofwel louter een controle van de bijzondere voorwaarden omvatten. Omgevingsinspectie coördineert deze routineopdrachten op het niveau van haar decentrale werkplekken.

In 2021 voert Omgevingsinspectie voort controles uit bij nog nooit door haar gecontroleerde klasse 1-inrichtingen. Omgevingsinspectie startte dit handhavingsinitiatief in 2020 en zet dit gefaseerd voort waarbij ze prioriteit geeft aan inrichtingen met een hogere mogelijke impact op het leefmilieu.

Omgevingsinspectie houdt vanuit het omgevingsdenken en de integratiegedachte bij haar controles voor ogen of de mogelijkheid zich aanbiedt om gemengde feiten te identificeren en aan te pakken. Daartoe komen dossiers in aanmerking waarbij Omgevingsinspectie voorwaarden controleert vanuit meerdere domeinen (milieu, ruimtelijke ordening en/of onroerend erfgoed).

Voorliggend omgevingshandhavingsplan wil in 2021 nadrukkelijk ruimte bieden aan milieutoezichthouders voor "eigen initiatief" binnen hun takenpakket. De milieutoezichthouder kan op deze manier relevante milieuproblemen aanpakken die niet kunnen worden ondergebracht onder de voorziene handhavingsinitiatieven van het omgevingshandhavingsplan 2021. Omgevingsinspectie investeert voort in de mogelijkheid voor milieutoezichthouders om controles op eigen initiatief uit te voeren, mits er sprake is van een belangrijke negatieve impact op de kwaliteit van het leefmilieu en zij rekening houden met organisatorische, operationele en beleidskaders.

BIJLAGE - AFKORTINGEN

AEA	Ammoniakemissiearm
AEEA	Afgedankte Elektrische en Elektronische Apparatuur
BREF	Best Available Techniques Reference document
BSE	Boviene Spongiforme Encefalopathie
CAPLO	Centraal Aanspreekpunt Lokale Overheden
CCIM	Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid
CIW	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
CNG	Compressed Natural Gas
CVH	Coördinatie Vlaamse Handhaving
DABM	Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid
DMF	Dimethylformamide
ECHA	Europees Agentschap voor Chemische Stoffen
EVOA	Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen
GGO	Genetisch Gemodificeerde Organismen
GWP	Global Warming Potential
HVAC	Heating, Ventilation and Air Conditioning
IHM	Inzamelaars, Handelaars en Makelaars
IMPEL	European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law
IRPP	Intensive Rearing of Poultry and Pigs
LCP	Large Combustion Plants
LDAR	Leak Detection and Repair
LNG	Liquefied Natural Gas
LPG	Liquefied Petroleum Gas
MCP	Medium Combustion Plant
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OSE	Overdraagbare Spongiforme Encefalopathieën
PAK	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen
PCB	Polychloorbifenyyl
POP	Persistent Organic Pollutants
REACH	Registration, Evaluation, Authorization and restriction of Chemicals
RIE	Richtlijn Industriële Emissies
SIT	Seveso-inspection tools
TCE	Ton CO ₂ -equivalenten
TFS	Transfrontier Shipment of Waste
VCRO	Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
VHRM	Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu
VLAREM	Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunning
VOS	Vluchtige organische stoffen
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

BIJLAGE - CONTACTGEGEVENS AFDELING HANDHAVING

AFDELING HANDHAVING

Graaf De Ferraris-gebouw
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel
02 553 10 99
handhaving.omgeving@vlaanderen.be
www.omgeving.vlaanderen.be/inspectie-en-handhaving

Sanctionering en advisering

Graaf De Ferraris-gebouw
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel
02 553 75 11
sanctionering.omgeving@vlaanderen.be

Omgevingsinspectie Antwerpen

Anna Bijnsgebouw
Lange Kievitstraat 111-113 bus 62
2018 Antwerpen
03 224 64 25
omgevingsinspectie.ant@vlaanderen.be

Omgevingsinspectie Limburg

Hendrik van Veldekegebouw
Koningin Astridlaan 50 bus 5
3500 Hasselt
011 74 26 00
omgevingsinspectie.lim@vlaanderen.be

Omgevingsinspectie Oost-Vlaanderen

Virginie Lovelinggebouw
Koningin Maria Hendrikaplein 70 bus 71
9000 Gent
09 276 22 00
omgevingsinspectie.ovl@vlaanderen.be

Omgevingsinspectie Vlaams-Brabant

Dirk Boutsgebouw
Diestsepoort 6 bus 71
3000 Leuven
016 66 60 70
omgevingsinspectie.vbr@vlaanderen.be

Omgevingsinspectie West-Vlaanderen

Jacob Van Maerlantgebouw
Koning Albert I-laan 1/2
8200 Brugge
050 24 79 60
omgevingsinspectie.wvl@vlaanderen.be

Uitgave

Vlaamse overheid

Departement Omgeving

Afdeling Handhaving

www.omgevingvlaanderen.be

Verantwoordelijke uitgever

Peter Cabus, secretaris-generaal

Departement Omgeving

Koning Albert II-laan 20 bus 8

1000 BRUSSEL

Redactie

Karel Debeuf

Depotnummer

D/2021/3241/072

Dit plan is digitaal beschikbaar op

<https://omgeving.vlaanderen.be/inspectie-en-handhaving/plannen-rapportering-en-evaluaties>

© Vlaamse overheid

